بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

ہوالنور

چنہاں تے راوی دیاں لہراں

کتاب

تحفۃالفقرا

قصہ

مرزا صاحباں

مصنف

ترجمانِ مجاز وحقیقت جناب ابوالتوقیر والتنویر

حضرت مولوی سراج القادری صاحب

بادشاہ پوری (بادشاہ پور) ضلع منڈی بہاؤ الدین

(8) لہراں ادبی بورڈ، 57/7 سوڈیوال کالونی، ملتان روڈ، لاہور ۔ 54000

فون نمبر

ایس کتاب دے سارے حق
میرے وڈّے پُتر صاحبزادہ توقیر احمد فائق قادری سلمہ
دے ناں راکھویں نیں

☆☆☆

کتاب داناں: تحفۃ الفقراء۔۔۔قصہ۔۔۔مرزا صاحباں
مصنف: ترجمانِ مجاز وحقیقت جناب ابوالتوقیر والتنویر
حضرت مولوی سراج القادری صاحب بادشاہ پوری
اٹھویں وار: مارچ 2003ء
گنتری: اِک ہزار
مُل: پنج سو روپے (500) پاکستانی
امریکی ڈالر
برطانوی پاؤنڈ
سرورق: شاکر گرافکس، لاہور
کمپوزنگ: شہزاد شاکر طُور

☆☆☆

مالی مل ورتن: ایس کتاب دی اشاعت وِچ حکومتِ پنجاب دے محکمہ اطلاعات، ثقافت اتے امورِ نوجوانان دا جزوی مالی تعاون شامل اے۔ ایس مالی مل ورتن لئی لہراں ادبی بورڈ محکمے دا شکر گزار اے۔

☆☆☆

ڈاکٹر سیّد اختر حسین اختر، سیکریٹری جنرل، لہراں ادبی بورڈ، لاہور نے اشتیاق اے مشتاق لاہور توں چھپوا کے 57/7 سوڈیوال کالونی، ملتان روڈ، لاہور 54500 توں ورتائی

بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ

اپنی سوہنی تے سلکھنی دھرتی دے ناں

العشق

متاب از عشق روگرچہ مجازیست

کہ ایں بہرِ حقیقت کار سازیست

چنہاں تے راوی دیاں لہراں

کتاب

تحفۃ الفقراء

قصہ

مرزا صاحباں

ازترجمانِ مجاز وحقیقت جناب ابوالتوقیر والتنویر

حضرت مولوی سراج القادری صاحب بادشاہ پوری

بادشاہ پور۔ضلع منڈی بہاؤالدین

تصویر

حضرت قبلہ علامہ مولوی سراج الدین المعروف مولوی سراج القادری بادشاہ پوری

کجھ لہراں ادبی بورڈ لاہور ولوں

اِیہہ کتاب لہراں ادبی بورڈ۔لہور ولوں چھاپے چڑھن والی اٹھویں (8) کتاب اے۔جہڑی مارچ 2003ء وِچ چھاپے چڑھی اے۔ایدوں پہلاں لہراں ادبی بورڈ لہور ولوں لجند رسنگھ جی دی انقلابی شاعری دا پراگا"سورج تے خالصتان" کینیڈا وسدے لہراں دے سجن محترم جناب ترلوچن سنگھ گل دی جی کتاب "سکھ تواریخ" انگلینڈ وسدے محترم جناب گوردیو سنگھ مٹھاڑو جی دی گورمکھی لپی وِچ لکھی گئی کتاب "فریداولی" دا محترم سورن سنگھ سنگھا جی ولوں شہ مکھی لپی وچ، لپی انتر کیتا گیا ایڈیشن چھاپیا گیا۔ پنجابی کلاسیکی شاعراں بارے (حضرت بابا فرید گنج شکرؒ توں لیکے حضرت خواجہ غلام فریدؒ تیک) محترم جناب پروفیسر صدیق کلیم جی (سابق پرنسپل گورنمنٹ کالج لہور) ولوں لکھی گئی انگریزی وِچ تنقیدنوں کتابی صورت وِچ چھاپیا گیا۔ایس کتاب دا ناں "The Song of a People" اے۔سیّدہ کلثوم اختر دی کتاب "مقصود ناصر چودھری حیاتی، فکر تے فن" راقم (ڈاکٹر سیّد اختر حسین اختر) دی کتاب "پنجاب کی لوک ریت (اُردو) توں اَڈ اِک کتاب سندھی زبان وِچ وی لہراں ادبی بورڈ ولوں چھاپے چڑھی۔اِہ مسعود کھدر پوش ہوراں دی مشہور ہاری اختلافی رپورٹ اے جہڑی انگریزی تے اُردو وِچ چھپ چکی اے۔اِہدا سندھی زبان وِچ پروفیسر اعجاز قریشی ہوراں ولوں کیتا گیا ترجمہ لہراں ادبی بورڈ نوں چھاپن دا اعزاز حاصل ہویا۔

ہتھلی کتاب پنجاب تے پنجابی زبان دے اِک بڑے وڈّے اَتے قادرالکلام شاعر حضرت مولوی سراج القادری بادشاہ پوری ہوراں دا شاہکار قصہ "مرزا صاحباں" اے۔جس دے ایدوں پہلاں ست ایڈیشن چھپ چکے نیں اتے ہر خاص و عام وِچ اِہ کتاب پہلاں ہی بڑی مقبول ہو چکی اے۔ایس کتابی سلسلے توں اَڈ لہراں ادبی بورڈ مارچ 1965ء توں مہینہ وار لہراں بڑی باقاعدگی نال شائع کر رہیا اے۔دعا اے جے اللہ تعالیٰ لہراں ادبی بورڈ نوں پنجابی دے نال نال ساریاں پاکستانی زباناں دی رج رج کے سیوا کرن جوگ کر دیوے۔آمین ثم آمین۔ایس کتاب دی تیاری وِچ پروفیسر عاشق رحیل جی، طالب حسین باجوہ جی، محمد انور ناز جی، سیّدہ کلثوم اختر جی، سیّد علی عرفان اختر جی، نکے ویر اِقتدار جاوید جی، مسعود خان ارحم جی تے سیّد کامران عباس جی نے کسے نہ کسے طرح میرا ہتھ ونڈایا۔مَیں لہراں ادبی بورڈ دے اِہناں سارے کامیاں دا شکر گزار آں۔

یکم مارچ 2003ء　　ڈاکٹر سیّد اختر حسین اختر، سیکریٹری جنرل۔لہراں ادبی بورڈ۔لہور

عشقِ حقیقی

عشق تجلا ذات دا عین العین عیان   خاص امانت یار دی حملھلا الانسان
پیغمبر مرسل اولیا ثابت قدم جوان   اِہ سارے مہرے عشق دے حسب مراتب جان
عشق حقیقی بام دا مجازی نردبان   اناالحق قم باذنیاں اِیہہ سبھ عشق دی شان
عشقوں مکھ نہ موڑیے بھاویں آون لکھ طوفان   سرجیا آدم حق نے عشق کماون کان
عشقوں باجھ عبادتاں کھوٹی رقم پچھان   حج نمازاں ساریاں چڑھن نال عشق پروان
باجھ عشق نہیں رکھدا یارو کوئی قدر ایمان   جس عشق سراج وہاجیا ہو گیا مسلمان

اللہ تعالیٰ دی تعریف تے حضور محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وآلہٖ وسلم دی نعت تے عشق دا بیان

قدرت کاریگر دی ہر ہر طرف عیان   اُس کھیڈ اپائی عشق تھیں کر کے کن فرمان
دِہوں تارے چن سرجیا وِچ نور ظہور نشان   پانی اُتے پر تھمی تے باجھ تھاں اسمان
ودھی دھرتی کعبیوں کھنڈی کل جہان   تھر تھر خوفوں ڈولدی جیوں بیڑی وِچ واہن
تاں پربت میخاں ٹھوکیاں حق اللہ سبحان   اُس فلک سہائے تاریاں تے دھرتی نال انسان
آہی کُن تھیں پہلے عارفا قدرت سرگردان   نہ آدم نہ جِن سی نہ فرشتے جان
کُنت کنزاً مخفیاً تاں کر دا کون پچھان   لوح قلم تے عرش فرش اِہ جتنا کون مکان
نہ دن رات نہ چاناں صرف ہنیر مکان   ڈانواں ڈول حیران سی ہُو دا اِک میدان
کَانَ اللہ فِی عماءٍ کتھے کون و مکان   تاں شعلہ نور رسول دا چمکیا چڑھ پروان
کھیڈاں کھیڈیاں نور نے اُوہ لگا رنگ دکھان   کائنات اُپا کے کیتا بیج احسان
حکم کیتا رب قلم نوں لکھ کلمہ ذی شان   اُتے لوح قلم محفوظ دے بسم اللہ الرحمن
مَن کے امر حضور تھیں لایا قلم تران   لکھیا لا الہ الا اللہ سر جملہ عنوان
اگوں فیر حضورؐ تھیں ہویا اِیہہ فرمان   لکھ محمدؐ مصطفیٰ دو جگ دے سلطان
سن کے نام حضورؐ دا قلم ہوئی قربان   اُہدا پھٹیا سینہ لکھدیاں سر دفتر عرفان

رب خلقے نوری نور تھیں حور ملک رضوان
خاکوں آدم سرجیا تے آتش وچوں جان

بت آدم دا سر جیوس حکم کیتا یزدان
منیاں امر فرشتیاں اُوہ لگے بت بنان

مٹی ہفت اقلیم دی جبرائیل لیان
چار عنصر دا پُتلا اٹکل تھیں اسُران

پھر ہتھ قدرت دا پھیریا خود اللہ سبحان
جویں خَلقتُ بِیَدِہٖ آیا وچ قرآن

حکم ہویا پھر روح نوں بت وچ ہو روان
روح تھر ہر کنبیا سُن شاہی فرمان

مَیں پنچھی آزاد تے اِہ پنجرا بندیوان
اِہ سخت ہنیری کوٹھڑی مینوں مولا بخش امان

تاں وِچ پیشانی چمکیا نور محمدؐ جان
روح آیا وچ بت دے تک جلوہ تابان

اِہ پنجویں قدرت اپنی چا خالق کیتی وان
و نفخت فیہ من روحی رکھیا بھیت نہان

شرع طریقت معرفت حقیقت تے عرفان
اِیہہ سارا بھیت رسول دا بے شک بے گمان

پنچھی بولن بولیاں دُھمدی دے عنوان
حق محمدؐ مصطفٰےؐ روشن زمن زمان

شیر بگھیلے بار دے تے ساگر دے حیوان
جتنی جیا جُون ہے ساری تسبیح خوان

جایا بی بی آمنہ نام محمدؐ جان
دائی حلیمہ سعدیہ پایا گود پچھان

آون کرن زیارتاں حور ملک رضوان
حضرت عبداللہ دی ذات تے پڑھ صلوٰۃ سنان

حوراں کرن پابوسیاں ملک تھیون قربان
مَیں ظاہر باطن اپنی کر کے ستھری جان

پڑھاں دُرود حضورؐ تے ہر ساعت ہر آن
مکی مدنی ہاشمی قرشی جبلی جان

عرشاں اُتے شادیاں فرشاں تے دھر سان
دھروئی احمدؐ پاک دی گھُریاں بھیراں زمین اسمان

زور ترٹا کُفر دا دین اسلام جوان
قدمی لگے شہنشاہ آن منن سلطان

لے نذراں دربار تے ڈِگے خانی خان
آکڑ ٹُٹ گئی آکڑاں نیوں نیوں سِیس نوان

جھک گئے سنے ریاستاں ایران و توران
جد آیا سچے رب تھیں جاء الحق اعلان

زینت پائی مسجداں بت خانے ویران
پتھر دیہن گواہیاں پڑھن دُرود حیوان

جد نازل ہویا عرش تھیں تحفہ پاک قرآن
تاں چھڈ گئے کوڑ کہانیاں سارے قصہ خوان

بھُل گئے منتر باہمناں لے آئے ایمان
کلمے طیب آ کے کیتی پاک زبان!

چار یار حضورؐ دے باقدر ذی شان
صدیقؓ فاروقؓ عثمانؓ تے حیدر شاہؓ مردان

آقا کملی والا مصطفیٰؐ ضامن دو جہان ۔ قیدی کیتا دِلاں نوں نال پیار احسان
دو جگ دیاں لاجاں پالدا گنہ گاراں دامان ۔ پکڑ سراج رسولؐ دا ونج محکم دامان

☆☆☆

سیّدنا حضرت حسین علیہا السلام

بچڑے نبی کریمؐ دے حضرت حسنؑ حسینؑ ۔ لختِ جگر بتول دے حیدرؑ دے نور عین
ثابت راہ رضا دے پالےھے وِچ کونین ۔ تاج اَمامت سرے تے دو جگ وِچ نعلین
یاروجہڑے دوش رسولؐ دے چڑھ کے جھوٹے لین ۔ اِیہہ کدّھی نہر فرات دی تسّے کھُٹے ویہن!
قاسم اکبر جیہے نوجوان کھا کھا برچھیاں ڈھین ۔ کوئی پیش نہ جاندی ما لکا بھیناں ساہمنے تکدیاں رہن
شدیانے کیتے کوفیاں ٹنگ نیزے سیس حسینؑ ۔ ہو قیدی زہرا دیاں جائیاں پیاں شام ولایت ویہن
تیریاں تو ہیں جانے مولیا نہیں روندے رجدے نین ۔ کیوں نہ ٹکڑے ہو گیا آسمان سُن زینب دکھی دے وین
سیس نیزے تے ویکھ کے رُنی جنت دی سین ۔ کِنگرے عرش مجید دے سُن سُن موہندے ڈھین
اُہناں چھڈے بیڑے صدق دے وِچ عشق دے ڈونگے ویہن ۔ اُ تارو آہے تر گئے ہن رَج رَج جلوے لین
صلواتاں شاہ حسینؑ تے پڑھدے وِچ دارین ۔ بے حیا یزید تے دو جگ لعنتاں پین!
پیتے جام شہیداں صابراں ہوئے واصل عین العین ۔ دس گئے حد سراج پیار دی سرورؐ دے سبطین

☆☆☆

حضرت جناب دستگیر پیراں دا پیر

ساقی مئے عرفان دا غوث الاعظم پیر ۔ میرا دو ہیں جہانی آسرا میری دو ہیں جہانی دھیر
سیّد یارھویں والڑا نسل شبر شبیر ۔ اولاد علی المرتضیٰ آل بشیر نذیر
چڑھیا سورج شرع دا شب ظلمت نوں چیر ۔ گئیاں ہٹ تاریکیاں صادق صبح منیر
صدقے آمد غوث دے شان اُہدی تطہیر ۔ بچپن وِچ رمضان دے منہ نہ لایا شِیر
کیتی قصر دین دی نویں سروں تعمیر ۔ ڈنکے وج گئے نام دے محی الدین امیر
ڈُبے بیڑے کفر دے کڈھے گھت زنجیر ۔ رج گئے جگ رجا گئے اُسدے دامن گیر

یا میراں لکھ داتیا! توں پیراں دا پیر
توں سونا کرنائیں خاک نوں نظر تیری اکسیر
رکھ نگاہاں والیا! روشن رہے ضمیر
جُگ جیون نال وقار دے توقیر اتے تنویر
تیرے کول خزانے معنوی فقر تیری جاگیر
پا جھولی خیر سراج د صدقہ انور میرؒ

☆☆☆

میرے راہنما حضرت محمد انور میرؒ گیلانی بھیروی

نیوں نیوں بزم غوث نوں سجدے کراں سلام
زندہ سنگت قادری روشن نام مقام
آ میخانے غوث دے پی عقیدت جام
حشر تلک وت عارفا رہی نہ تروٹک نام
حضرت انور میرؒ دا کیا مبارک نام
نور اکھیں دل چاناں روح تسکین آرام
والی فقر اقلیم دا میرا پیش امام
رُخ وجہ اللہ اوس دا قول اُہدا الہام
بخشے میری جان نوں اوس ہزار انعام
مَیں پڑھاں کلاماں اُہدیاں ہر صبح ہر شام
کیتا زندہ قلب نوں جیوں صیقل صمصام
ہن ہوری پاسے ویکھناں مینوں ہویا حرام
دسے سینے لا کے مخفی بھیت تمام
بس پج گئی آس سراجؔ دی رہس اقبال مدام

☆☆☆

کتاب دے لکھنے دا سبب

اِک نگری گوندل بار وِچ چک عالم نکیوں ہیٹھ
اوتھے آئی جال فقیر دی جیوں یونسؑ مچھی پیٹ
کوئی قید آہی ان جل دی آوے یاد تے پون ولھیٹ
کوئی چلہ سی گردش فلک دا مَیں کٹیا اوتھے بیٹھ
میری جمد یاں آتشی طبع نوں ہر ویلے سوز لپیٹ
نت نویں پواڑے عشق دے نت سجری درد جھلیٹ
پیا دورہ عشق مجاز دا رُت آہی بلد جیٹھ
مَیں اوتھے لکھی صاحباں اِک بیٹھ ونوٹے ہیٹھ
اِک بیلی موچی قوم دا دانا سُگھڑ سو چیت
اُس نام غلام رسول سی میرا واقف محرم بھیت
مَیں ختم کیتا تفسیر نوں افسانہ سوز سمیت
اُس آکھیا لکھو صاحباں درداں دے خرمن کھیت
مَیں چھیڑیا خامہ مضطرب اِہ اگے آتشی ٹھیٹ
اِس دھرے شرارے اَگ دے کاغذاں وِچ لپیٹ
چھیڑی انحد تار رباب دی کسے مستی لیا لپیٹ
جیوں نیندر آوے غضب دی لوے حواس سمیٹ

ملی بانگ میں سُتا جاگیا اُس خوابوں اُچن چیت نہ اُوہ خوشیاں نہ اُوہ رونقاں نہ بیلی نہ اُوہ ہیت
واہ مولیاً تیری قدرتاں تیرے ہتھ نہ آون بھیت توں تھلاں نوں دریا کریں دریاواں کرنائیں ریت
مَیں سجیوں کھبیوں ویکھیا پئی رات کالی ہر جہت پیّاں روون حویلیاں لُگیاں رُکھ ماتمی منہ لپیٹ
کوئی پے گئی داتری موت دی بنے وڈھالے کھیت مَیں ساتھ سراجؔ لٹا کے روندا ٹُر گیا وہت

غلام رسول

غلام رسولا بیلیا اَج چِرکا یاد پیئوں وَت اکھیں اگے آ گئے اُوہ راتاں و اُہ دہوں
اُوہ سنگت شعر و شباب دی بھُل جاسی مینوں کیوں نت سجریاں پریم کہانیاں اُہ نت دا سجرا نہیوں
اُوہ حسن دیہاتی قدرتی بھُل جان مناظر کیوں اُوہ مَیرا اُہ وَنوٹیاں رُت چیتر کنکاں جَوں
اُوہ ٹھنڈے کھوہ ہٹھار دے ہر ویلے دی رَوں رَوں اُوہ کالے تِتر جوڑیاں بیئے سورن خالق نوں
سرگی کال کلچیاں سَد مارن سُتیاں نوں پھر صبح وظیفے گھوگیاں اللہ توں ہی توں
مینوں جھکھڑ آہن مجاز دے چڑھ آون کٹک جیوں مَیں صدقے محرم بیلیا ہمراہی توں رہیوں
اُوہ بَھوراں پھلاں دوستی اُہ چناں ورگے منہ اُوہ لذت بھریاں جھاتیاں نہیں بھلدیاں رَبدی سونہہ
کوئی کٹک چڑھے ازغیب دے گھل جان ولوہنے جیوں وَنج قیدی ہویاں بُلبلاں پیاں رَون نصیباں نوں
ہائے توبہ اکھیں ویہندیاں اُہ رُتیں گیّاں بھوں پلاں وِچ زمانہ پرتیا لنگھ جاون خواباں جیوں
مینوں یاداے ایس کتاب دے تینوں آہے چاہل چوں مَیں لکھی تیرے واسطے صاحباں لکھوائی توں
آ ویکھ اَج ایس کتاب دے دنیا تے وَج گئے ڈوں جے توں سنی ناہی بیلیا مَیں صاحباں لکھدا کیوں
گھر پا پواڑے لمڑے خود نِکے چڑھ گیوں ہلا بھلا قیامت ملاں گے دساں گے ورتیاں جیوں
مینوں دے جگراتے عمر دے خود منہ لپیٹ پیوں اَجے اُہا واہن سراجؔ نوں توں سکھ قبر وِچ سوں

چک عالم

کتھے گیاں مجلساں کتھے گئے اُہ یار
کتھے گیاں سنگتاں کتھے گئی بہار
اُوہ رنگ برنگیاں جوڑیاں اُہ وَن پونے یار
اُوہ ونگاں گجرے چوڑیاں اُہ جھانجھراں دے چھنکار
آئیاں ملک عدم تھیں جویں کونجاں بنھ قطار
بیلے وِچ شہود دے لتھیاں وار و وار
کوئی پیا شکاری موت دا تر کھا دھاڑے مار
ہائے توبہ اکھیں ویہندیاں ہو گیا سُنج بازار
جھٹ ہک چوگاں چگ گیا اُہ کونجاں دا ڈار
اُوہ بھولے پنچھی اُڈ گئے پرت نہ آئی سار
ٹھلیا پتن موت دے پُور گیا لنگھ پار
کوئی پنچھی آہے پار دے رہ گئے رات دہنوار
واہ قدرتاں تیریاں مالکا ندیاں دے واہن اُلار
نہ اُہ پتن بیڑیاں نہ اُہ سنگ بھنڈار
کرماں نوں رون حویلیاں سائیاں نوں رون پسار
اَج ڈھٹھے کھنڈر وسدے ساتھی آئے نیں اُٹھ پہر
ہکلا بھلا اس نگر تھیں لنگھ ویساں بکل مار
کیں پچھنائیں کدھوں جھاک کے اِہ لنگھیا کون سوار
ہن کس نوں ہوسی پنڈ وِچ میرا انتظار
جنہاں چاء آہے میری دید دے اُہ نکے چڑھ گئے پار
کتھوں ڈھونڈاں جا کے اُہ چامل اُہ پیار
کدی بھلسی نہیں سراجؔ نوں چک عالم دا پروار

بھولیا پنچھیا

اُڈ ونج بھولیا پنچھیا توں اپنی جان بچا
ایتھے گھر گھر پھاہیاں لگیاں وِچھے نی دام ریا
ایتھے دنے دوپہریں لوٹیاں کیتی گئے ٹھگا
ایتھے رَولے پے گئے کُوڑ دے لوکاں چھڈ یا سچ دفنا
ایتھے وا ولہونے ککر دے جاندا سر چکرا
کر توبہ ایس بازار تھیں نُوٹ اکھیں لنگھ جا
اَج صدی نبیؐ دی چوہدویں اُڈ گیا شرم حیا
ایتھے زن زیناں واسطے بھائی کردے قتل بھرا
ایتھے رہندیاں تہمتاں لگدیاں کُوڑوں سچ بنا
ایتھے باجھ گناہ قصور دے پھاہیاں دیون لا
بدمعاش چکان پنچایتاں چُپ کر گئے شرفا
ایتھے سُچے موتی کوڈیاں وِکن ہکسے بھا
جے ہئی بچناں تاں اِس باغ وِچ چپ کیتا وقت لنگھا
ایتھے جنہاں سچ سنایا جھبیاں گئے کٹا

اِیہہ دنیا نگری ظلم دی اِیہہ نہیں انصاف دی جا
ایتھے کھوتے بدھے تھان تے ہینگن زیناں پا
ایتھے سیّد نسل رسولؐ دی کردی پھرے گدا
اِہناں دنیا داراں ظالماں کیہ کیتا کربلا
وِچ کربل جو جو ورتیاں بھلا سکے کون سنا
ایتھے منبراں تے چڑھ مولوی نچن حلوے کھا
اِہناں دین رسول کریمؐ دا اکھاڑا لیا بنا
سر روڈے لمیاں داہڑھیاں بھروٹے بد نما
اِیہہ آپ نہیں عمل کماوندے لوکاں نوں سمجھا
ایتھے لکھاں پیر بھروپئے پھردے نی دیس وٹا
اِیہہ لوکاں دا جن کڈھے فند پکھنڈ جگا
اِیہہ بڑے فریبی مکریئے گلیں لین وِلا
کر توبہ بھولیا پنچھیا ایس دیسوں اُڈ جا
جتھے چشمے ہون عرفان دے خُلق پیار وفا
ایتھے بھرے ہوئے ناز غرور دے پھرن حاجی الحاج
پائے ہوئے بانے صوفیا پر ڈاڈھے بد مزاج
حاجی نہیں جہاجی آکھو مارے رسم رواج
زیور خُلق ایمان دا مومن دا معراج
ہو ہو جاسن غافلا اگے ہو ہو گئے بڑے
منہ پرنے وچ سامیاں اِنج ڈھٹھے گھوڑ چڑھے
ایس فضا وچ غافلا اگے گُڈے کئی چڑھے
ایتھے رنگا رنگ سہیلیاں تے رنگا رنگ گھڑے
توں نہیں ہوناں غافلا انجیں ہوسن باغ کھڑے

ایتھے رَجیاں دیکھ نہ سکدے بھکھیاں دیہن نہ پا
تازی ہیٹھ پلانیاں زخمی پھرن لنگا
بیٹھے کُتے گدیاں مل کے گل پٹے سنہری پا
اِہناں کُٹھی لتّاں دے کے تسی آل عبا
ایتھے ولیاں دی کیہ گنتری روندے گئے انبیاء
کُترن جھبیاں قینچیاں ایماناں نوں پا
دل درودوں خالی قالیاں جیوں طبلے دی دھا
اِیہہ بڑے بے ادب رسولؐ دے شوخے بے حیا
پان تنازعے وسدیاں مسئلے گھروں بنا
گل موتی منکے رانگلے تسبیاں لین سجا
پر اپنا جِن نہ نکلیا لالچ حرص ہوا
رہا روشنی بخش عوام نوں پاون راہ صفا
کتے دور سہانے باغ وِچ آہلنا ونج بنا
اوتھے پہنچ سراجؔ حضورؐ دا کلمہ پاک الا
آئے پار سمندروں فخر غرور وِہاج
مست مئے پندار تھیں روگی لاعلاج
دھو آئے کھارے پانیوں خُلق مروّت لاج
اِیہو جیہے حج تھیں منگ پناہ سراجؔ
اوڑک کفنیاں پہن کے ونج گستان وڑے
پرت نہ خبراں گھلیاں ونج کہڑی جوہ وڑے
موت کماناں تروڑیاں ڈوراں کھچ کھڑے
پر بھریا اُسدا جانئیے جسدا توڑ چڑھے
گیت سراجؔ پیار دے اج گاونج درد بھرے

کھول اکھیں تک سُتیا اِیہہ دنیا کوٹ مکان　　کیوں دیس بیگانے جان کے بیٹھوں تنبو تان
ایتھوں ٹُر گئے پلے جھاڑ کے مُلکاں دے سلطان　　چڑھ ویکھ ٹبّے تے غافلا بھرے پئے گستان
اِیہہ دنیا دھوکا خواب دا فرضی سب سامان　　توں ایس سَراں مسافرا جھٹ پل دا مہمان!
ایتھوں دعویدار خدائیاں ٹُر گئے کفنیاں تان　　کتھے اَج انہاندڑا لعنت باجھ نشان
کتھے بَھوء سکندری کتھے دارا تے خاقان　　اُوہ تخت سلیمان نہ رہیا نہ اُوہ ماہ کنعان
بہ بہ گیاں مجلساں لال لا گئے دیوان　　اَج قلعے اُہناں دے آہلیاں کھنڈر قبرستان
سجے کھبے سُتیا جاگ اُٹھ مار دھیان　　کتھے نی سنگی نال دے کتھے شاہی شان
ایتھوں ہوسیں اِک دن غافلا راہی جھاڑ دامان　　پڑھ سراجؔ حضورؐ دا کلمہ راہ روان

دریا چنہاں نال دو ترے گلاں

وگدیا وہن چنہاں دیا کوئی پچھلی گل دسال　　تینوں کئی زمانے بیت گئے چلدیاں ایسے چال
دسّی وَنج مسافرا سفر اپنے دا حال　　توں ٹریا ئیں کہڑے دیس تھیں کدے چلیا ئیں کیہ خیال
تیرے وانگن مینوں بھی درپیش اک سفر جنجال　　آرل دونویں ورتیاں دسیے بَن کے محرم حال
تیرے بیلے وہن چنہاں دیا کئی چگا گئے مال　　کئی چھیڑوجھگیاں پا گئے تے بن بن گئے چروال
ایتھے بھن بھن گئیاں بوہکراں کئی کڑیاں جُنڈ یاں ڈال　　ایتھے کئی پٹولے پٹ دے اجے اڑے ہوئے پچھی نال
تیری من تے کپڑے دھوکے گئے کئی نہا گئے ماہ جمال　　توں لکھاں دیاں مَیلاں لاہیاں تیرے وِچ نہیں مَیل رِوال
اُوہ جھنگ دیاں ساویاں جھنگیاں اُہ پیلی ٹیٹی نال　　جتھے پینگھاں ہیر پینگھائیاں سیاں سنگ جُنڈ یاں ڈال
ایتھے رانجھے بنسری پریت دی پئی پھوکی ریجھاں نال　　اس بیلے بھتہ یار دا پیا آندا ہیر سیال
جد تیری پارلی من تے جھگی پائی سی مہینوال　　وَت کچے بھار ارٹنوں سوہنی ماری چھال
جد عاشق تیری ہک تے ملے گلوکڑی ڈال　　اُوہ کتھے سُٹے نی روہڑ کے کجھ دس اِنہاندا حال
کھیویوں ٹریا کھرل رنگیلڑا لے صاحباں نوں نال　　اُہناں راوی آہا جاوناں توں بدھے سنگل ڈال
پھر واہرو ڈھول وگا کے چڑھے ہاڑھاں بنھ سیال　　تیرے ساہمنے دونویں کُس گئے لگیاں پریتاں پال

توں جتنیاں کھوہنیاں لاہیاں ہون شمار محال تیریاں لہراں وِچ سما گئے کئی ماواں دے لال
وسدیاں جھوکاں آہلیاں کئی بیڑے گئے پتال تینوں منکھ نہ لگے وہندیاں پیا چلنا ئیں اوسے چال
مَیں اَج بیٹھاں تیری من تے قلم دوات سنبھال اَج یاد کسے بے درد دی میرا چھڈیا سینہ بال
اَج کانگاں چھڈیاں اکھیاں رو رو ہوئیاں لال پیاں رَلدیاں اتھروں میریاں تیریاں لہراں نال
مَیں مُنشی انور میر دا اُہ تیجے دا ابدال آئی اَج دی رات سراجؔ نوں گھر خضر ولی دے جال

☆☆☆

چنہاں دا جواب

سُن میر انور دیا منشیا سفر میرے دی گل مَیں چلیا اپنے مرکزوں تے ولیا اوسے ول
مَیں کٹیاں کئی منزلاں شکلاں بدل بدل پہلوں اُڈے میرے بخرے سوز کنوں جل جل
پھر سرگردان فضا وِچ جیوں سودائیاں جھل مَیں کئی وٹائیاں صورتاں بھاپ برف تے جل
توں اِک سوہنی دے چھیڑ کے مینوں یاد کراویں گل ایتھے لکھاں سوہنیاں شیرنیاں گیاں رڑھ لٹے دے ول
مَیں ڈِٹھے ڈھیریاں ہووندے کئی وسدے رنگ محل ایتھے رہندیاں ڈھاہیں لگدیاں ہر ویلے ہر پل
کئی چھیڑو سُٹ گئے سوٹیاں میرا بیلا مارو جھل ایتھے کھوجی آپ کھڑاچ گئے کوئی خبر نہ گھلی وَل
بَن وارث میری مَن تے کئی گئے نی مَلاں مل مَیں روہڑ جاگیراں رکھیاں اپنی وچ بغل
ایتھے نقشے رہندے بدلدے جھل بریتی تھل ایتھے اَج گداگر ہو گئے جہڑے راجے آہے کل
ایتھے میرے اکھیں وہندیاں کئی گئے پچھاویں ڈھل جنہاں کل چڑھائیاں چوڑیاں اج رون پیاں ہتھ مل
ایتھے فجری غازے سرخیاں شامی دُھوڑاں رَل ایتھے فجری گُندیاں مینڈھیاں دن ڈھلدے لِٹاں گل
نہ چھیڑ نہ پُچھ اس دیس دی بس چپ چپاتا چل انجیں ڈھاہندے بن دے رہن دے میرے بیلے جھل جنگل
ایتھے آپے لہراں اُٹھدیاں آپے جاندیاں رل اِہ سفر سراجؔ چروکناں اِہ کار میری منزل

☆☆☆

چنہاں دا دیس

دیس چنہاں دا رانگلا جگاں وچ مشہور سہرا ملک پنجاب دا پاہلا نیڑے دور

چھاواں بوہڑاں ٹاہلیاں کیف وجد سرور   برگ جلا جل رات دن قدرت دے طنبور
پائے ہوئے بانے قدرتی ہر ہر قسم طیور   پئے پڑھن وظیفے آپنے خالق دے مشکور
رُت ہمیش بسنت دی دھرتی مثل کافور   سِیراں لیاں پھلیاں رَتا چِٹا بُور
ٹھنڈے کھوہ ہٹھار دے رونقاں تھیں معمور   اراڑ چوپترا مینیاں میتھرے سونف مسور
کیا خوش کدھیاں والڑے ویکھن ٹھِلدے پُور   کئی ٹھلن بھار سناہیاں کئی آپے کرن عبور
مِٹھے لوک چنہاں دے نہیں رکھدے فخر غرور   خُلق مہمان نوازیاں کدھیاں دا دستور
منڈی حسن شباب دی عاشقاں دا کوہِ طور   بہندا امل سراجؔ چنہاں نوں جے گھروں ہوندا مقدور

شہر کھیوہ

نیں چندل دے کاچھلے اِک کھیوہ نگر کمال   بیلہ کدّھی ڈیک دی وسے قوم سیال
شاناں شرماں والڑے جیوں ساوَواں دی چال   کھانے دیہن مسافراں کھاون ننگ کنگال!
رَونقاں داریاں بیٹھکاں رہندیاں ہاڑ سیال   چودھری کھیوے خان سی نگری دا پرہیال
پُتر کھیوے خان دے میر شمیر دو لال   بھین اُنہاندی صاحباں ماہ رُخ ماہ جمال
ہانیاں وِچ نتارویں میر شمیر کمال   بڑے بہادر پہلوان وانگر رستم زال
وانگ نواباں چڑہتلاں رعب جاہ جلال   سانگاں برچھے رانگلے لٹکن پھمن نال
داریاں وِچ پنچایتاں بہندے پیڑھے ڈال   مشکی نقرے تھان تے رکھن گھوڑے پال
کھیوے گھر گھر جوتاں جگیاں دِتے جوبن دیوے بال   عشق دیوانہ ڈیک تے بیٹھا جھگیاں ڈال
سیالیں عمر اوائلاں مست جوانی نال   لَک لاچے پیریں جھانجراں چلن موراں چال
زلفاں کنڈلاں والیاں سجدیاں بُندیاں نال   جیویں چنن رُکھ تے ناگناں لٹکن جیبھ نکال
نوں گوتاں کھیوے خان دیاں کوئی نہ جھلے جھال   نوکر کامے ٹہلیئے گھوڑے منگو مال
بڑی رُت کوئی کھیوے جٹ تے عزت تے اقبال   پر سدا وقت سراجؔ خدا دے اُہدے ہتھ کمال زوال

صاحباں دی پیدائش

دُھمدی ویلے صاحباں جنم لیا خوشحال
روشن شعلہ حسن دا قدرت ذی الکمال
دائیاں مائیاں شکل نوں ہوئیاں ویکھ نہال
سجدے اندر جا پئیاں واہ قادر جل جلال
گود مائی دے آ گیا اِک لَٹ لَٹ کردا لال
نہاتی دھوتی مورتی مَوتی ماہ جمال
سُندر روپ انوکھڑا دلکش خط و خال
بور معنبر بودیاں متھا مثل ہلال
کن اذان پڑھاوندے منہ وِچ زمزم ڈال
کلمہ پڑھیا موناں ہو گئے ساہ حلال
صدقے ونڈے ماپیاں لے گئے تنگ کنگال
اُہدا نام ٹکایا صاحباں صاحب حسن جمال
آئے صاحباں واسطے کئی روح استقبال
لیلیٰ بدیع جمال تے شیریں ہیر سیال
جی آئیاں نی صاحباں ودھی شرف اقبال
تیرا اَج دنیا وِچ آوناں بڑی مبارک فال
تینوں ملیا در جناب تھیں مرزا خان کمال
تساں کھیڈنی کھیڈ پریت دی سِراں دَھڑاں دی چال
توں ہیرا کنی چنہاں دی اُہ راوی دا لال
جوڑ دوہاں دا جوڑیا قادر جل جلال
وِچ جھولی ہیر بہا کے پئی چمدی متھا وال
مَیں اپنی توڑ نبھا گئی توں اپنی وار سمہال
مَیں آپ ازمایا صاحباں اِہ پینڈا عشق محال
پر لاج نہ لاویں پریت نوں جاویں لگیاں پال
دے دعائیں ٹر گیا اُہ ٹولہ محرم حال
آمین سراجؔ ہر حال وِچ رہے عشق نبھا ہو نال

☆☆☆

ایضاً

وِچ پنگھوڑے ناز دے صاحباں پلدی پئی
جیوں جیوں وڈی ہووندی جگدی جوت گئی
دیہی لچھا ریشمی متھا بدر صحی
کنڈلاں والیاں بودیاں کستوری دھم پئی
صاحب نظر ویہندیاں شکل پچھان لئی
فیر اکھاڑے عشق دے کوئی سجری کھیڈ پئی
جلوہ حسن طُور دا کوئی خان کھیوے دی دھی
بلی شمع سراجؔ تے آ گئی بس موت پتنگاں دی

☆☆☆

ایضاً

دائیاں نفراں مائیاں نفراں خدمت گار ۔ پھرن شاہزادی صاحباں چائی نال پیار
پیریں کلیاں جھانجراں گل ہیریاں دا ہار ۔ گناں وِچ سہاندیاں بُندیاں کنیاں دار
جد ہو پئی تن سال دی ٹردی موراں ہار ۔ ماپے ونڈن شرینیاں ہوندے ہے بلہار
دل موہندیاں سِر تے سوہندیاں بودیاں تِلّے تار ۔ پئے عقدے کھلدے جیبھ دے مٹھی گل گفتار
اُہدیاں سُن سُن مِٹھیاں بولیاں پیا خوش ہووے پروار ۔ کرن صلاح سراجؔ پڑھان دی ہُن علم اِہدے درکار

صاحباں دا پڑھن بہاوناں

جدوں صاحباں گلاں سِکھیاں اُہ دیندے پڑھن بہا ۔ مولوی عالم دین سی اِک عالم با صفا
اُہدی خدمت دے وچ لے گئے نذرانہ تے سروپا ۔ عرضاں کرن اُستاد جی اِہنوں دیہو علم ہدا
مولوی نال اخلاص دے منگی خیر دُعا ۔ آمین سارے آکھدے دونویں ہتھ اُٹھا
پڑھ بسم اللہ قاعدہ دِتا ہتھ پھڑا ۔ اِہ تک ہکو ہک ہے اُہناں دِتا الف دکھا
صاحباں بسمل ہو گئی بسم اللہ الف آ ۔ بے بیگانی جان کے اُوہ بیٹھی الف پکا
اِک آہا اِک رہیگا اکو الف بقا ۔ بے بناوٹاں ساریاں جا سن ہو فنا
اِک دیاں کُل تجلیاں ظاہر تے اخفا ۔ جنہاں اِک سراج پہچانیا عارف مرد دانا

صاحباں دا پڑھنا تے جوبن دی شان

نِت مسیتی صاحباں جاندی نال دھیان ۔ کر سلام اُستاد نوں بہندی پھول قرآن
شرم حیا ہدایتاں جہڑے دِھیّاں دے ارکان ۔ ماپیو بھیناں بھائیاں بولے جی زبان
پنج بنا اسلام دے خوب لئے اوس جان ۔ پڑھے نمازاں ساریاں عمروں اَجے نادان
اُس اُچا کدی نہ بولیا رکھدی نرم زبان ۔ ماپیو ویکھ ہدایتاں صدقے وارے جان

جس راہ صاحباں جاوندی شابس دیہن جہان — بھولی بھالی شکل دی دل جاناں قربان
پیا بُورے نخل شباب دا پۓ ہوندے ثمر عیان — آ کڈھے منہ شگوفیاں سو حشر دا مان
مینڈھیاں لشکر نادری فاتح ہندوستان — جیوں کعبے گرد طواف وِچ حاجی مسلمان
وِچ زلفاں بُندے چمکدے رُخ زیبا دی شان — جیوں تارے راتاں کالیاں پۓ ڈلکن جگمگان
جیوں ساون بدلیاں کالیاں اُگے بگلے اُڈ دے جان — یا ٹوپی پوش فرنگیاں دی فوج قواعد دان
لوکی جوبن جس نوں آکھدے اُہ آ گیا مہمان — جگ پئی جوت سراجؔ جمال دی تھیا روشن جہل جہان

شاعر دا مقولہ

جد لکھے لیکھ جہان دے قدر جلال جلال — اوس چُن چُن جوڑیاں رکھیاں لوح محفوظ سمہال
سیتے سوئی امر دی دل دلاندے نال — وَت لکھ کرے کوئی اٹکلاں ہوون جدا محال
وِنھ وِنھ نگاں موتیاں رکھے آپ سمہال — اُہ سر پر اوتھے پُریگا جس لڑی دا لال
واہ واہ لکھن والیا تیری قلم کمال — تیرے وِچ حساب دے فرق نہ آوے وال
ایتھے کم نہ دیندیاں اٹکلاں توبہ کِدھی مجال — اس باغوں پھُل نہیں لبھدے جھونیاں جھانجیاں نال
پۓ جاگن رشتے ازل دے قدرت ذی الجلال — جویں شگوفے کونپلاں منہ کڈھن رتی نال
جس جھلکے وِچ لکھی ہوئی جس کسے دی جال — اُوہ اوس مواتے سڑے گا ہر صورت ہر حال
صاحباں کھیوے شہر وِچ روشن شمع کمال — ایتھے جلنائیں مرزے کھرل نے اُہدی ایتھے موت حلال
ہُن بنھ لے کمر مسافرا وگ گیا گھڑیال — کوئی نگری دانہ باد دی ونج راوی دیسوں بھال
لے آ ساندل بار تھیں مرزا ہِک کنگال — اگے تیر انداز چنہاں دا بیٹھا تیر کمان سمہال
کر اکٹھیاں طالباں وِچ درس مجاز بہال — پڑھن فنادیاں پٹیاں چھڈ کے قال مقال
پہلی بھَت پریم دی ہوندی دید جمال — لکھن لوح قلب تے مشق وال رے وال
پھولن مصحف عشق دا صدقوں وضو نال — پھر بیٹھ پکاون صورتاں تک تک نقطے خال
وَت صاحباں چڑھ جائے بیل تے خان کھرل دینال — وَت واہرو ڈھول وگا کے چدھڑ چڑھن سیال
ونج بیٹھ جنڈورے آخری پین شراب وصال — اَج لکھ سراجؔ اُنہاندڑی بیتی لکھ دسال

راوی دا دیس تے دانہ باد دی نگری

گل چھڑ پئی دانہ باد دی ذرا سن میتھوں کن دھر
رجواڑہ کھرلاں ساہیاں قطعہ اِرم قدر
واہ گھبرو راوی دیس دے گھُڑ چڑھے بہادر نر
جد چڑھدا سیر شکار تے ساہیاں دا لشکر
راء رحموں پرہیوں دیس دی جگ منصف دانش ور
کھر لاں دیاں اِکی موہیاں سارے با قدر
راء ونجھل ساہی کھرل دا اِک جگیں پاہلا گھر
وچ دلی اکبر بادشاہ مغل طاقت ور
اِہ واقعہ اٹھویں صدی دا جیوں راوی دیہن خبر

اُہ تپّہ نیلی بار دا تے جگ مشہور نگر
پئی دَسدی کدھی ڈیک دی کھوہ رونقاں دولتاں زر
وِچ کٹکاں پاہلے چونویں روبیلے طاقت ور
جیویں دلیوں فوج سلیم دی چڑھ آوے دھائی کر
اُہدی پئی پئی وِچ جٹاتراں چودھری با اثر
پر کھونڈی رحموں راء دی سب منن متھے دھر
اُہ موہری اپنی ونڈ دا تے پتی دا برسر
تے پرگنہ سی ملتان دا صوبے دار ظفر
اَج چوہدویں صدی سراجؔ نے وت پھولیا اِہ دفتر

مرزے خان دی پیدائش

راء ونجھل ساہی کھرل تے پجُ اللہ دا احسان
نوکر کامے آبرو عزت شوکت شان
دو پُتر گھر اُسدے گُل پھُل ہکو ہان
تریجی جائی بھین سی چھتی نام پچھان!
ماں نصیباں اُنہاں دی نگری دی پردھان
ٹبر ونجھل خان دا سارا خوش عنوان
جس دن مرزا جمیاں سرو سہی بستان
سُندر جہی مورتی نور ظہور نشان
دیہی ٹکڑا نور دا تک سورج چن شرمان!
جھنڈ معنبر عنبری بخت اقبال عیان

کھوہ جوہ ڈیرہ وکھرا وکھرا دُدھ پُتر رنگ جہان
سجن ساک قبیلڑے باہیں مان تران
وڈا سر جا خان سی نکا مرزا خان
بانکیاں جہیاں صورتاں ناز چڑھن پروان
سیال اُنہاں دے نانکے ماماں کھیوے خان
پر صورت مرزے خان دی چن چوہدوین آسمان
دائیاں مائیاں شکل نوں ویکھ ہوئیاں قربان
واہ خالق سرجن ہاریا حق اللہ سبحان
اکھیں گاہریاں مست الست تھیں محویت وِچ غلطان
اُہدے متھے اُتے لکھیا حسن عشق پیمان

کوئی سُچا موتی حسن دا صدفوں تھیا عیان   لکھ لعل نو لکھے اوس تھیں ہو جاون قربان
دُھمیاں خوشیاں شادیاں عشقے دے دیوان   ونجارا منڈی حسن دی آلتھا بنھ سامان
مسجدوں عالم دین نوں عزت نال بلان   کلمہ پاک رسول دا کن وِچ پڑھی اذان
دائیاں عشق اخلاص دی گڑھتی گھول پلان   گل وچ گنج العرش دا لکھ تعویذ بَنھان
جگ دیوے پیا مبارکاں اللہ جوڑے دا نگہبان   وچ چامل دھن بے اوڑکا ونجھل کیتا دان
اوس پنج بلائے پنڈ دے راء چودھری خانی خان   رج دان کریندے کمیاں پئے بھائی دیہن دوان
گُڑ شکر کھنڈ دیاں بوریاں ان مِنیاں پئے ورتان   اوس حق پچایا رج کے سد ساری دھی دھیا ہن
سُن سُن مانگت ڈھاڈیئے دوارے تے ڈگے آن   اُہناں خالی کوئی نہ ٹوریا اُہ سِیساں دیندے جان
جیوں جمدے مرزے خان دی پئے ساہی خوشی منان   انجیں ویکھ سراجؔ اخیر نوں ونج دیسن کھرل مکان

مرزے دا بچپن

بچپن مرزے خان دا کیا خوش بخت نشان   وچ وہڑے جوتاں رونقاں پروار تھیوے قربان
اُہنوں وِچ پنگھوڑے رانگلے پیاں دائیاں نفر کھڈان   اُوہ دہوں دہوں ودھیا جاوندا کھنڈ مکھن گھت چٹان
پیریں پونیئے ہتھیں کنگنیاں تے کنیں دُر سمسان   گل ہیکلی ڈورا ریشمی تعویذ سنہری جان
اُہ گلاں کرے پیاریاں پیاں دل نوں بھان سکھان   پھڑ اُنگلی مرزے خان دی بھائی دارے وِچ لے جان
تک عشقا تیرے واسطے پیا پلدا مرزا خان   ہوسی صدقے تیرے نام تھیں اِہ لاجونت جوان
اِہ پُتلا حسن شباب دا ہوسی پاہلا وِچ جہان   نونہال سراجؔ مجاز دا پردھان چڑھے پروان

راء ونجھل دی موت

مرزا سی پنج سال دا راء ونجھل پیا بیمار   کیتے بہوں علاج معالجے کوئی نہ آیا کار
آ ڈھکی ساعت اجل دی ملک الموت شوکار   جندڑی ونجھل خان دی پئی ترلے لوے ہزار
اُہدے کولے بیٹھے رہ گئے سجن رشتہ دار   پڑھ کلمہ پاک رسول دا ونجھل لنگھ گیار پار

خالی چھوڑ حویلیاں محل مکان پسار
جا سیں اک دن غافلا سٹ سرے تھیں بھار
اوڑک اس شطرنج دی جا سیں بازی ہار
کدی سراجؔ نہ ٹلے گا جو لکھیا لکھن ہار

☆☆☆

مرزے دا نانکے جاناں

مرضی اللہ پاک دی ونجھل مر گیا
کٹھے ہوئے قبیلڑے سجن ساک بھرا
جیوں دستور جہان دا بیٹھے بھورا پا
سجن پار اورار دے پوہتے سُن سُنا
ماتم ونجھل کھرل دا سارے دیس کہا
بھاجی دار برداری لنجڑاں تے آشنا
پر بہندے ساک قبیلڑے کد تک ڈیرہ لا
گھر آپو آپنے ٹر گئے قل شریف پڑھا
کھیوے آکھیا بھین نوں وکھریاں سد بہا
مَیں مرزے نوں لے جاوناں آپنے نال رلا
اوتھے اگے ہانی ایس دے دونویں میر شمیر بھرا
رل نال اہناں دے کھیڈسی سانوں بھی چا مل چا
نالے پڑھسی وِچ مسیت دے دیوس علم خدا
گوشے بیٹھ صلاح پکاوندے دونویں بھین بھرا
کہے نصیباں روکے اِہ پائے وخت خدا
مَیں راضی ویرا میریا تیری جویں رضا
اِیہہ جھگی اپنی بھین دی جویں وسدی آ تویں وسا
اِیہہ بچے تیرے آپنے رکھ ایتھے یا لے جا
گل لگ مرزے خان نوں وداع کریندی ماں
چاچے منہ سر چمدے لین کلیجے لا
لے گئے مرزے خان نوں مامے مامیاں چا
ویکھ سراجؔ ہن عشق دا چلن لگا دا

☆☆☆

مقولہ شاعر

عشق شکاری آپنے خوب وچھاوے جال
مرغ دلاندے پکڑ ناں ایس وِچ فن کمال
ملیا اس فن کار نوں حربہ حسن جمال
رکھے نیناں بانکیاں سوداگر وچ دلال
آپ رہے وچ گھات دے زلف کمنداں ڈال
بھولے پنچھی پھس ونجن تک دانے تل خال
دانش منداں عاقلاں دیوے جنہوں سکھال
اُوہ عقل فکر دے آہلنے ہتھیں چھڈن بال
دیندا آپنے قیدیاں مئے تسلیم پیال
وت ہوگ رہائی اُنہاندی لاجواب سوال

ایسے حیلے ساز کے ڈھب لیاوے ڈھال
اگ برساون رسکلے ایسے فتنے دیندا ڈال
ہن مرزے نوں ٹور کے لے آیا نہال
ویکھیں ہُنے لیاوسی کھیوے شہر بھونچال
مرزا آیا نانکے مامے ماسیاں نال
شادیاں ساری ٹابری خوشیاں کرن سیال
چڑھ گئے چاہل عشق نوں مارے پیا دھمال
ڈوں ڈوں ڈونگے وج گئے نوبتاں تے گھڑتال
پہلی واری نانکے آیا مرزا لال
منہ متھا سر چمدے سارے نانک وال
گھر گھر پھردا مہکدا کھیڈ دا ہانیاں نال
پرہیوا راوی دیس دا سوہنیاں بودیاں وال
مامے مامیاں ماسیاں تک تک ہون نہال
اُہدیاں گلاں سنّن پیاریاں جھولیاں وچ بہال
کھیوہ میر شمیر تھیں رکھے وَدھ خیال
آکھے ہینی ہو گئی بھین دا رہے سلامت لال
کھیوے گھر گھر چاہل خان دے جیوں موماناں عید ہلال
معلم حال سراجؔ خدا نوں ہو سی کویں مآل

بیبو مرزے دی ماسی

ماسی مرزے خان دی بیبو اوسدا ناں
اُہ پرنی سی گھر کھیاں اپنے وِچ گراں
اُہ رنڈی پہلی عمر دی دھی پُتر کوئی ناہنہ
اُہدا خاوند کچّھی مر گیا صوبہ اُسدا ناں
بیبو بیٹھ رنڈیپا کٹیا بہہ خاوند دی تھاں
چودھرانی کھیوے نگر دی بہہ پرہیوں کرے نیاں
اُہدی عزت پیکے پنڈ وِچ سرمہر کھیوے دی چھاں
ہر کم وچ ساجھن وِیر دی دانت پت گراں
جد مرزا آیا نانکے بیبو عرض کریندی تاں
جے آکھیں تا کھیویا مَیں مرزا سانبھ لواں
مَیں پُتر سمجھاں ایس نوں اِہ مینوں سمجھے ماں
رہسی ٹھنڈی بچیاں والیا میری بچیاں والی تھاں
کھیوے جا تا بھین دے اگے نہیں ہوندی ناہنہ
اوس بیبو ہتھ پھڑایا پھڑ مرزے خان دی بانہہ
بیبو مرزے خان نوں چُم لایا نال ہیاں
لج پت سراجؔ اصیل نوں ماسی بھی ہوندی ماں

مرزے دا ماسی دے گھر رہناں

لے آئی گھر اپنے بیبو مرزا خان
آکھے دیہو مبارکاں میری آس ہوئی پروان

ہر ویلے مرزے لال دا رکھدی بڑا دھیان
دھو دھو مکھن بودیاں رہے بناندی شان
ساویاں پیلیاں لُنگیاں ریشمی تے حلوان
جوڑی رکھے ململاں لٹھے نینوے تھان
کُٹ کُٹ دیندی چوریاں کھا لے میری جان
دہیاں دودھ پراوٹھے گھیو کھنڈ تے پکوان
بیو جاتا وَس پیا میرا جگ جہان
پئی لاہوے سدھراں ساریاں پُتراں دے ارمان
مرزا میر شمیر سَن تتنے ہکو ہان!
پھردے گلیاں ٹہلدے تراوے ویر پٹھان
وار مبارک ویکھ کے اِکدن کھیوے خان
مسجد مرزے خان نوں لے گیا پڑھن بہان
لگ اَگ بارود نوں اپنی ہتھیں لان
ویکھ سراج ہن عشق دا ہوندا گرم میدان

مرزے دا مسیت وِچ پڑھن جاناں
تے صاحباں نوں ویکھنا

جس مسجد وِچ صاحباں پڑھدی سی قرآن
اَوسے وچ مسیت دے لے گئے مرزا خان
کر تاکید اُستاد نوں کہندا کھیوہ خان
اوہ دوہترا ساڈا راویوں اساں آندا پڑھنے کان
علم پڑھاوَ اس نوں نال خلوص دھیان
باجھوں علم خدا دی ہوندی نہیں پہچان
کول اُستاد بہا لیا مرزا نال احسان
شفقتاں برخورداریاں قاعدہ ہتھ پھڑان
دسی کنجی علم دی بسم اللہ الرحمن
فیر بتایا الف نوں اچھی طرح پچھان
دو تن وار اکھوا کے صاحباں نوں فرمان
توں وکھا ہن ایس نوں نقطے حرف نشان
زیراں زبراں ساریاں دسیں جوڑ بنان
تسی رکھو دور ہمیش دا رہسی سبق روان
صاحباں نظر اُٹھا کے ڈِٹھا مرزا خان
لمے پتلے قد دا اِک صورت مند جوان
جلوہ حسن شباب دا چوہدویں چن اسمان
مست شرابی اکھیاں کیف پیاں برسان
شوکت وانگ شہزادیاں بخت اقبال نشان
گھنگھریالیاں مینڈھیاں پیاں پیچ دلاں نوں پان

اِدھر صاحباں جلوہ طُور دا یا حُور جویں رضوان — عنفوان شباب دا سو حشر دا مان
مرزا ویکھ تجلّی نور دی ہو گیا حیران — طاق محراب مسیت دے نور ظہور عیان
مرزا نیڑے جا رہیا اپنا سبق پکان — لجونتی وانگن صاحباں لگ پئی جھٹلان
اِک دوجے وَل ویہدیاں لیا دل نوں دل پچھان — آ گیا یاد الست دا عہد میثاق پیمان!
بسم اللہ صاحباں آکھیا جس دم کھول زبان — عاشق بسمل ہو گیا صدقے کیتی جان
صاحباں حرف دکھاوندی انگلیاں رکھ نشان — عاشق نقشہ یار دا کر دا پیا سنجھان
رکھ اکھیاں وِچ اکھیاں پئے دونویں سبق پکان — میوے نخل شباب دے من للچایا کھان
مرزا اوس دا ہان سی اُہ مرزے دی ہان — اُتر گئے وِچ دلاندے دو قالب اِک جان
ذوق دوہاں نوں جھونیاں شوق چلائے بان — شاں شاں چِنگاں اُڈیاں جدوں لگی سٹ وِدان
صفتاں پڑھن خدا دیاں اللہ تیری شان — وچھڑے روز بلیٰ دے میلے پل وچ آن
پہلے ہی دن دوہاندا انج ہویا سبق روان — مل گئے دل سراجؔ اُنہاندے جیوں دوندیاں مل جان

ایضاً

پڑھدے مرزا صاحباں دونویں وچ مسیت — پئے پکاون رات دن اپنا سبق پریت
کر وضو صدق صفا دے لین نمازاں نیت — سجدے شکر بجاندیاں گئے زمانے بیت
تَن طنبورے رات دن دَم دَم گاون گیت — اِک دوجے دے گل دے ہو گئے ہارتویت
رکھ کے ہتھ قرآن تے کر لیندے اجمیت — ہٹناں نہیں پیار تھیں ہار ہووے یا جیت
ہک ترکڑ تُل گئے جیوں عشقے دی ریت — لیا سراجؔ مجاز نے دوہاں دلاں نوں جیت

ایضاً

بیبو دے گھر ڈیگری بَستے چُک کھڑن — جوت جگا پریم دی ساری رات پڑھن
سبق اَگے اُستاد دے کر کے یاد کھڑن — نوک زبان سناوندے نہ اِک حرف اڑن

بھٹھی وچ پریم دی پئے تَن بدن سڑن
اِک پل جدا نہ ہووندے نہ جھٹ وساہ کھڑن

محرم کر کے بھیت دا بیبو دے پیر پھڑن
ہُن تینوں شرماں وڈکئے قدمان وِچ جھڑن

سن بیبو کہندی لگے ہو تیغاں دی واہڈ وڑن
ایتھے بچ بچ رہناں بچیوگل حاسد چُک کھڑن

کروتکیہ حضرت پیر داجھڑے اوسدا لڑ پھڑن
اُہ ہر گردان سمندریں خیریں پار چڑھن

مَیں سنگی رہساں توڑ دی توڑے لکھ سیال لڑن
ویکھ سراجؔ ہلاریاں ہن لگ پئی پینگھ چڑھن

مرزے دا جوبن

وچ کھیوے جوبن لدیا پھر دا کھیوہ مرزا جٹ
نہ کوئی فکر خیال اندیشڑا زری ہنڈاوے پٹ

اُہنوں ویکھ نہ رجدے نا نکے کدی متھے پیا نہ وٹ
جھٹ نوکر گھل بلاوندے جے اوہلے ہووے جھٹ

واہ سوہندیاں مینڈھیاں خان نوں چھلیاریاں کالیاں کٹ
اُہدے کنیں والے پلمدے جیوں لال کرن لَٹ لَٹ

سدھ سوہنا مکھڑا خان دا پر سونا اوس تھیں گھٹ
پئی بَھِجدی مس گلاب تے جیوں پوے تریل اُلٹ

جیوں چن ہووے پڑملیا اُہدے کول سنگاں دا ٹھٹ
تک آکھن گُل سیالناں جٹ نرا شراب دا مٹ

واہ دیہی کھرل جوان دی جیوں سرو نہ کھاوے وٹ
خوشبو چھڈی جو بنے پوے شیشی عطر اُلٹ

کھیوے جوبن مرزے خان دا کوئی کھل گیا لاکھی ہٹ
لتھی تس سراجؔ جمال دی تسے پین پئے گٹ گٹ

ایضاً

جدوں رل کے لشکر ساہیاں سیر شکار چڑھے
مرزا موہری کٹک دا ہتھ رانگلی سانگ پھڑے

پیا لاہوے شوق شکار دا چترے چاڑھ رڑے
ویکھن میر شمیر بھی ہو حیران کھڑے

اُوہ اِک اکلا جھل وچ پاہڑیاں نال لڑے
اُہدی پئی پئی وچ گھبراٹیاں ساہی کنوں شیر پھڑے

مرزا تیر انداز بَلا دا جد چتے چاڑھ جڑے
اُہ کرمے نشانہ اڈدیاں پنچھی ترت جھڑے

شیراں وانگر گج کے دلاں وِچ وڑے
آکھن پلہ اوکڑا ہووے مرزا جس دھڑے

مرزا بڑا بہادر پہلوان من گئے بڑے بڑے
جس تے کرم سراجؔ خدا دا کون اوس تھیں پڑ کھڑے

ایضاً

مرزا پڑھدا نانکے رل کے صاحباں نال
بیبو دے گھر رونقاں فجری تے تر کال

جاندے اُٹھ مسیت نوں نِت اُٹھ فجری نال
پچھلا سبق سناوندے اگوں جوڑ نکال

آیا گھٹاں بنا کے عشق مبارک فال
تختی دل تے پک گئی مشق دال رے وال

صاحباں کملی کر لئی مرزے جادو ڈال
سائے وانگن رات دن رہندی ماہی نال

مرزا بھی لٹ باورا پی پی مئے وصال
اُہنوں بھُل گیا راوی جاوناں بیتے جاون سال

پینگھن پینگھ پریم دی جھولے جوبن ڈال
بیبو رہے سمجھاوندی سنبھل چلناں چال

عشق دے اگنی دیو نے دِتے دونویں جال
جل گئے سراج پریم دے ہتھیں بھانبڑ بال

صاحباں دا حسن

جَٹی مٹی بھری شراب دی جٹ ویہند یاں پی گیا
کوئی چڑھی خماری قہر دی لُوں لُوں گئی سما

جٹ کھیوہ کھیوے شہر وچ پینگھاں رہیا پینگھا
اُہدیاں مست شراب اکھیاں کیف رہیاں برسا

اَودھر صاحباں حور چنہاں دی سر تاپا ضیا
راج بھُلائے راجیاں اوتھے بیٹھے جھگیاں پا

رکھے زلف معنبری ناگنیاں لٹکا
اُہدے اِک اِک ناز دے قدم تھّیں سوسوحشر بپا

جَٹی دے رولے وچ جٹاتراں دیسیں پئی کہا
اَج کھیوہ کھاوا حسن دا پار اورار ضیا

پیا گجدا ٹھاٹھاں مار دا اُہدے جوبن دا دریا
بنھ منڈاسہ پریم دا جٹ مرزا ٹھِل پیا

دیندا اے حسن تجلیاں نال نگاہ صفا
جیوں ظاہر جلوہ نور دا رابعہ ویکھ لیا

حسن پار چنہاندی من تے اج بیٹھا جوت جگا
اُٹھ چل سراجؔ دیدار نوں تک نور ظہور لقا

ایضاً

صاحباں رانی دیس چنہاں دی کھیوہ راج محل
جوت جوانی جوبناں سورج دا جھلمل

جدوں نکلے رنگ محل تھیں جیوں نکلے چن بدل
اُہدی لنگی دے لڑ گھیسٹویں جیوں دریاویں چھل
اُہدے گل وچ زہری ناگناں لٹکیاں مار کنڈل
کر توبہ توبہ ماندری دیسوں گئے نکل
اُہدے نین دو جام شراب دے حوض کوثر ڈل ڈل
اُہدے لب تریاق عراق دے دند مروارید اصل
اُہدا جوبن غارت گر ایمان دا ہاروت ماروت بابل
اُہدے اِک اِک ناز دے قدم تھیں دھول تائیں تھر تھل
شمع جتھے دِسے پروانیاں جانائیں اوسے ول
عابد چھوڑ محراباں مسجداں بیٹھے کھیوہ مل
اُہدا حسن لکھیندیاں شاعراں ازمائی ہوئی گل
پے جاندے چھالے جیبھ نوں قلم جاندی سڑ بل
اِہ جلوے جلوے ایمنی جھل دیوانیاں جھل
اُہدے جلویاں نال سراجؔ وی مشکل ہو گئی حل

☆☆☆

صاحباں دیاں وَنگاں

صاحباں دی ہتھیں ونگاں سجیاں جویں قوس قزح آسمان
اوس ریجھاں نال چڑھائیاں کارن مرزے خان
رَتیاں ساویاں پیلیاں نقرئی سنہری جان
چمکن وانگ ٹسنانیاں پیاں پھلجھڑیاں برسان
کھنکن چھنکن چوڑیاں آپس وچ ٹکران
جیویں حوض کوثر تے حوراں پیا ہس ہس چھیاں پان
گنگا جمنی چوڑیاں لہراں چمک وکھان
درد منداں دے دلاں تے مٹھیاں چوٹاں لان
اُہ ملدیاں جویں سہیلیاں وچھڑیاں ملن ملان
کیا جاناں کس ویلڑے ہو سی وچھڑ جان
ونگاں تے مٹیاریئے نہ کر ایڈا مان
چھاں جھجن دی جوبناں جھٹ ہکی دی شان
ٹر جا سی ونجارڑا کر کے بند دکان
اُٹھ پہر سراجؔ گزار دا اِہ جوبن دا کروان

☆☆☆

صاحباں دا بھنڈار

جشن جویں جمشید دا صاحباں دا بھنڈار
یا وچ کھیوے نگر دے اِندر دا دربار
پیڑھے چرخے رانگلے صندل خوشبو دار
چڑہتل گھڑتل اوپری شیشیاں دے چمکار
حلبی چینی آئینے جڑت مطلّا کار
نقرئی اُتے زمردی چمکن زر نگار
ماہلاں پھمن ریشمی ڈوراں تلے تار
کتن بیٹھ سہیلیاں چوڑے بانہہ اُلار

صاحباں کول سہیلیاں خوباں خوش رخسار
جویں دوالے چن دے تاریاں دا پروار
توبہ غارت گر ایمان دا شاہ پریاں دا ڈار
یا کافر کعبے دِلاں نوں کرن پئے مسمار
نین دو گاڑے برچھیاں پھر کجلے دی دھار
تیز نگاہیں ترکھیاں نکلن سینیوں پار
لوٹی دھاڑے قاتلاں بے ترس قصائیاں ہار
اوتھے گلیاں دے وچ رُل گئے جگراں دے لنگار
عارض تابدار تے زلفاں مشکبار
پان شفا ازار تھیں عمراں دے بیمار
مست نگاہ شباب تھیں جے تکن ہک وار
بھُلن زُہد عبادتاں صوفی شب بیدار
جتول ہون چڑھائیاں فتنہ خیز جرار
فوج جویں سلیمان دی کر دی مارو مار
اُہناں بے پرواہیاں سکھیاں چاہڑے حسن خمار
کر فناہ اِک جھلک تھیں وَت نہ لینی سار
ماہ پروین سہیلیاں اِک تھیں اِک سردار
پر صاحباں فلک جمال تے چوہدویں دے چن ہار
باغ ارم ترنجناں اتن کتن کار
پا پا چھوپے کتدیاں صاحب حسن وقار
ہکناں نول ول اوپرا تند کڈھن تِلّے ہار
چُن چُن گھُنج مروڑیاں رکھن روں سنوار
بائڑ بیڑا رکھدیاں ہتھی مُنے استوار
ول ترکلے ول کرن جاون ول لوہار
ہکناں کیتا بیٹھ کے نال دھیان پیار
ہکناں دی وچ غفلتاں ضائع گئی دہنوار
ہکناں چھابے بھر لئے کر لئے داج تیار
ہکناں سگویاں پونیاں شامی شرم سار
ہکناں بھریاں جھولیاں ترنجن دے گلزار
ہِک بیہوش کوچیاں سُتیاں ہوئی نہ سار
جاتا جنہاں سوچیاں ویلا مستعار
رکھیا اُہناں رات دن کتن نال وہار
سدا نہ کھیوہ جوبناں سدا نہ مکھ گلنار
نت نہیں نال سہیلیاں بہناں وِچ بھنڈار
سدا نہ وَنگاں چھنکسن سدا نہ رُت مٹیار
اوڑک ڈھلنا جوبنے جاناں بازی ہار
اچن چیتی لاگیاں آ جاناں اِکا کار
اِہ سر پر گڈھیں پونیاں جاناں ندیوں پار
تینوں وِدعیا کرن گے ماپے پھیر پیار
لے جاسن ساہورے دیس نوں تیری ڈولی چُک کہار
اگے وس بیگانیاں ڈاڈھیاں ہتھ مہار
دت نہ پیکے آوناں رکھن سنگل مار
اساں کئی ڈھٹھیاں ڈھاہندیاں پینگھاں چڑھ ہلار
ڈالاں سنے زمین تے جھڑیاں منہ دے بھار
جھکھڑ گھُلے پت جھڑے لے گئی وا اڈار
اج دے وچھڑے کد ملے توبہ کس نوں سار

اِہ جوانی جوبناں کوئی پَل دا پل اُدھار میں اکھیں ڈٹھے ہووندے کِتنے سنج بازار
تلناں دے دے رکھنی ایں ستھرے صاف پسار کر یاد انھیری کوٹھڑی جاسیں بکل مار
ڈُھک ڈُھک بہنی ایں چوترے بڑی سوچجی نار جنگل واسا ہوسیا تنے ہتھ پسار
تیریاں اِہ رنگیلیاں گیٹیاں اَٹیاں قبضے دار ہکدن آپے انہاندا نکل جا سی لچکار
نہ رکھ اسنوں بَورِیئے انج سنوار سنوار اس چرخے دی سمجھ لے تھوڑے روز بہار
کڑیئے کت اٹیرلے اِہ ویلا رات دہنوار وَت سراجؔ نہیں لبھناں اِہ عملاں دا بھنڈا

ہیبو دا مرزے واسطے کھیوے کولوں صاحباں دا رشتہ منگناں

پڑھدے مرزا صاحباں دونویں ہکسے جا پڑھدیاں سبق پریت دا عرصہ گیا وہا
پِین پریم صراحیاں حد حساب نہ کا جیوں جیوں جوبن جا گیا ودھدا عشق گیا
دوہاں بہہ کے وچ مسیت دے قسماں لیاں چا جان جاوے سو وار پر ہُن ہونا نہیں جدا
رکھ کے ہتھ قرآن تے لئے اقرار پکا بیٹھ ترکڑ پریم دے تُل گئے ہکی بھا
رکھ حاضر رب رسول نوں لین گواہ بنا ہتھ ہتھاں وِچ دے کے ضامن دستگیر لیا
رہن اکٹھے رات دن نہ جھٹ ہون جدا رَچ گئے نشے مجاز دے سدھ بدھ رہے بھلا
پھر ہیبو اگے دوہاں نے دِتی گل سنا کڈھ کلیجے آپنے دِتے پیش ٹکا
آکھن ہو گئی ہیبوئے ہن ہاسیوں گل سبھا ہن کوئی اللہ نام تے توں تجویز بنا
ہیبو سن کے دوہاں نوں لوے کلیجے لا منہ متھا سر چمدی جیوں سکی ہووے ما
آکھے صدقے واریاں اجے ہن ہی گئے گھبرا اس وادی دا بچیو ہوندا ہر ہر قدم بلا
اوکھا پندھ پریت دا گئے وڈے وڈے گھبرا تسی رَلن لگے سنگ وڈکیاں بھار امانت چا
پر اللہ راکھا ہووسی میں کرساں کوئی اُپا سُوئی صدق اخلاق دی دیاں تروپے لا
مَیں دیاں تساڈے واسطے سر دھڑ دی بازی لا فرق نہ رکھساں آپنا اگوں ربدی جویں رضا
ہیبو دل وچ آپنے اِہ لیندی متا پکا مَیں منگاں کھیوے خان تھیں رشتہ صاحباں دا

اکدن ونج ہکلیاں وِیر نوں دیندی گل سنا
دیہ وِیرا اللہ واسطے صاحباں دا ناطہ چا
پئی عمر دعائیں دیو ساں تیری رکھے شرم خدا
گل سُن دیاں کھیوے آپنا ٹبر لیا بلا!
اِہ اوتر بھین غریبنی بوہے تے ڈگی آ
ساک قبیلیاں ساریاں سبھ نگری سن لیا
خوشخبری مرزے صاحباں نوں دیندی بیبو جا
سیاں دیہن مبارکاں صاحباں نوں گل لا
صاحباں وِچ بھنڈار دے بہندی نال سہیلیاں جا

مَیں ڈگی بوہے مر کے چا خیر جھولی وِچ پا
مَیں دھی پُتر گھر رکھساں مینوں ہوسی چاہل چا
مینوں اوتر کوئی نہ آکھسی اِیہہ جگ وِچ رہسی بھا
آکھے بیبو رشتہ منگدی اوس دتی کھول سنا
چا آریا کیتی ساریاں پھر دِتے ہتھ اُٹھا
گھر گھر چاہل ساک دے ہو گئی خیر دعا
پڑھن دوگانے شکر دے دونویں ماہ لقا
موہوں منگیاں صاحباں گئی مراداں پا
گاوے گیت سراج سہاگ دے راوی ول ہتھ اُٹھا

☆☆☆

صاحباں دے گیت

وگدی راوی مرزیا لہراں ناز وکھان
جوڑ دوہاندا جوڑیا قادر رب رحمان
وگدی راوی مرزیا کدھی ٹھنڈری چھاں
مَیں کوئل تیرے باغ دی تیرے شوقوں گاون گاں
وگدی راوی مرزیا بیلے پھُل پئی سِیر
تینوں پایا دو جگ چھوڑ کے میرے بختاں کیتی دِھیر

مَیں رانی جمنا پار دی توں غزنی دا سلطان
سیاں دیہن سراجؔ مبارکاں میری آس ہوئی پروان
لگراں چھڈ یاں ٹاہلیاں کرن پیاں شاں شاں
ہوئی بھڑی قبول سراج دی پئی سجدے شکراواں
مَیں تیری روز بیثاق دی دامن گیر جاگیر
جیوں قسمت نال سراجؔ نوں مل گیا انور میر

☆☆☆

بیبو دادانہ بادسنیہا گھلناں

دانہ باد سنیہوڑا دتا بیبو گھل
ہینی دھی وِھیاہن دی من لئی بھائی گل
چاہل وچ برادری دیسیں ٹُر گئی گل

مَیں مرزا خان منگایا خان کھیوے دے ول
نی بھین نصیباں والئے پئی مبارکاں جھل
میرے لائے ہوئے رُکھ نوں اللہ لاوے پھل

پڑھدے وِچ مسیت دے مرزا صاحباں رل — اپنا سبق پکاوندے ہر گھڑی ہر پل
ہویا روشن تیرے لال تھیں میرا سُنجا رنگ محل — اَج گھڑی سراجؔ اقبال دی اللہ جانے کل

☆☆☆

مرزے دی ماں دا کھیوے آوناں

ماں مرزے دن سن کے خبر ہوئی شادان — پھرے مبارکاں جھلدی نگری دی پردھان
گھر گھر پھردی ونڈ دی پنیاں تے پکوان — مامے دے گھر منگیا میرا لاڑا مرزا خان
مینوں نونہہ دتی رب صاحباں لکھ شکر احسان — اللہ تیری شان تھیں مَیں صدقے قربان
اوس سَدی کُل برادری جیوں دستور جہان — راء وِنجھل دے گھر رونقاں بھاجیاں دیہن دوان
آئی کھیوے شہر توں لے ورتن سمیان — جوڑے صاحباں واسطے نرمے ریشمی تھان
مونہہ متھا سر چمدی لا گل مرزا خان — چھاپاں ونگاں صاحباں نوں پھپھی پائیاں آن
دیوے دعائیں وِیرنوں شالا رہی سلامت شان — کج لیا ای بھین نوں تیری اُچی رہے کمان
گھر گھر ہویاں ملنیاں پئے پیکے ملن ملان — کجھ دن سراج گزار کے ہوگئی دانہ باد روان

☆☆☆

عاشقاں دے پیار دا ظاہر ہوناں

مرزا پڑھدا نانکے چاہل چا ہزار — پیا لٹے نشے پریم دے جوبن دے بازار
دِن رُتیں لنگھدیاں کر کر رات دہنوار — مرزا صاحباں پریت وِچ حدوں لنگھ گئے پار
بیہو گھر پریم دی چڑھ گئی پینگھ ہلار — پھر ہولی ہولی اُنہاندی لگ پئی ہون وچار
عشق زور آور اوکڑا چھپے نہیں زنہار — عطر نہ چھپیا رہیگا لکھ رکھے سانبھ عطار
کھکیں اگ نہیں چھپدی اُٹھسی بھانبڑ مار — ہرگز رہن نہ گجھیاں جد اکھیں ہویاں چار
وِچ مسیتی لڑکیاں کیتی شروع وچار — دسن ونج اُستاد نوں جوڑا ہزار طومار
آکھن اِیہہ اُستاد جی پڑھدے نہیں زنہار — اِیہہ ہس ہس وچ سرگوشیاں دیندے وقت گزار
اُٹھی گل مسیت تھیں گئی تندور بازار — جد آئی منہ زنانیاں لگ پئے ہون لنگار

جوڑ کہانیاں جوگناں دِتے بنھ گھو کار
پھردے مرزے صاحباں ہرن جویں ہر یار
جوڑیاں سچیاں گوڑیاں گُند پروکے ہار
وَنج صاحباں دی ماں نوں دسیاں جھول نتار
سُن چودھرانیے سُتیئے ویکھ نکل کے باہر
گلاں تیری دھی دیاں دُھمیاں نگر بازار
ہر گھر شروع کہانیاں لگ گئے اشتہار
صاحباں سنگ منگیتر دے پھردی پٹیاں دھار
سُن صاحباں دی ماں دے اُڈ گئے ہوش قرار
جویں اگ چواہیں کپڑیں لگدی بھانبڑ مار
بندہ گھل بلاوندی صاحباں نوں بیزار
کول سراجؔ بہا کے لگی کہن دو ہتڑ مار

☆☆☆

صاحباں نال ماں دا غصے ہوناں

ہنجے جانئیے صاحباں اِیہہ کیہ چائی آ اَت
وتیں وانگ سودائیاں گل وِچ زلفاں گھت
سُن گلاں تیریاں میرے جُسے سک گئی رَت
کرماں ماریئے تینئے تا چھڈے نی تت
کھول کناں دیاں کھڑکیاں سُن لے میری مت
اَن آئی مرسیں صاحباں تیری کُتے پیسن رَت
تیرے پیر کوچے دسدے تیری گئی اے چال پرت
ساڈے گھر کو لنکے کالئے بھاویں ہیر پیوں جم وت
ٹلکاں دیساں من لئی باپ تیرے دی پت
لیک نہ لاویں تینئے کر کے کوئی کپت
وِچ گلیاں وتنی ایں ووہٹے سنگ مرزے جُنڈ یاں گھت
چھنکاندی وتیں جھانجراں تیری زمیں نہ آوے لت
چا چا ٹرنی ایں لنگیاں کھول انگی دے نت
رکھ ہوش ٹکانے دیوساں تینوں مار بھڑولے گھت
اُوہ منگیتر تیرا بوریئے پر اتنی چا نہ ات
کیہ جہان اکھیسیا اِنج نہ کملی وت
توں ہن بیو گھر نہیں جاوناں گھر بیٹھ کوار یئے کت
گل مکدی سمجھ سراجؔ اِیہہ توں پڑھن نہیں جاوناں وَت

☆☆☆

صاحباں دا فکر

صاحباں متیں ماں دیاں پئی سُندی نال دھیان
جان گئی عشق آ گیا اپنا آپ وکھان
اگے اِہو دھروہ سی کھاندا رہندا جان
ہائے توبہ کیہ ہووسی جے نہ ملیا مرزا خان
جگیں دیسیں منیاں میرا بابل کھیوے خان
بھائی میر شمیر بھی کلغی دار جوان

اِک پاسے دانت دیس دی اِک پاسے عشق امان | میں کھڑی ڈھیری صاحباں ربا ثابت رہے ایمان
پئی بیڑی وانگن ڈولدی صاحباں نازک جان | پے گئے وخت قضیئے کٹنے عمر اجے نادان
عشق کناں وِچ پھوکیا صاحباں اَج تیرا امتحان | اِہ پہلا قدم مجاز دا تلکن باز میدان
اِہ مارو وہن پریم دا پیاں لہراں شوک ڈران | ایتھے کئی ڈِھٹھے نی ڈولدے بڑے بڑے بلوان
گھر یار دا بیلے پارلے منزل لا مکان | جنہاں سر پر ہووے جاوناں نُوٹ اکھیں چھال لگان
وِچ بدلاں کشتی مہر دی بن ڈنڈے تردے جان | ونج آخر منزل پہنچدے پُج شامی شام منان
جد صاحباں صورت یار دی ساہمنے رکھی آن | کوئی لذت آئیوس اوپری دھمدی گئی وچ جان
اوس ثابت کیتیا جیوڑا کر نال عشق پیان | میں کدی نہ صدقوں ڈولساں بھاویں آوے اُلٹ جہان
اس نویں سروں پھر سوریا لجونتا پیر پیران | کدی سراجؔ نہ ہار سی جہدی مدد شاہ مردان

صاحباں داماں نوں جواب

توبہ توبہ انبڑیئے مڑ توبہ لکھ وار | اِہ کیں سنائے تدھ نوں جوڑ طوفان طو مار
میں پڑھنی آن وِچ مسیت دے تے کتنی آن وچ بھنڈار | جے مَیں تریجی جائی بیٹھی آں جاواں وانجھی ہر دربار
مینوں آکھیا آپ اُستاد نے رکھ مرزے سنگ تکرار | اسی رکھنے ہاں دَور ہمیش دا پہلے پچھلے پاہر
اُسدا میرا سبق بھی ہکو دساں سچ نتار | اسی الحمدوں والناس تک پڑھ چکے کئی وار
فیر پڑھی نجات المومنین خوب سنوار سنوار | ہن سبق ہے نور ایمان دا ہویا روشن دل ہنجار
لوکاں کیوں سنائی ایں ایہہ تینوں اختیار | مینوں آپے جموں نی امبڑیئے ہن اپنی ہتھیں مار
میں وت مسیت نہ جاوساں نہ جاساں بھنڈار | اندر و اندر تتیئے میرا کٹ کے گھٹ اَچار
کیوں کرنی ایں شُہریاں مینوں وِچ سنسار | لاندا رہندا اے لوتیاں جگ فتنہ خیز مکار
کجھ اکھیں تک کے کہندیوں میرے عیب نتار | مولا کجسی کج سراجؔ دے اُہدا نام ستار غفار

صاحباں دا مسیت جاناں بند تے مرزے دا نانکے
گھر آوناں تے مامی دا مرزے نوں جھڑکناں

صاحباں نوں پھر ماں نے پڑھن نہ دِتا جان　　بلبل باغ پریم دی ہو گئی بندی وان
جیوں پنجرے پر مار دا پنچھی بے زبان　　اُہدے بھا انھیریاں کالیاں جگ سارا ویران
اودھر مرزا آیا وِچ مسیت دے جد فجری ہوئی اذان　　نہ دِسیا جلوہ یار دا پھر پھولے کون قرآن
اُہدی گل آ گئی جندڑی جیوں مچھلی ریگستان　　ٹھاہ ٹھاہ توپاں کھڑکیاں دلنوں پئی دھر سان
اوس دن لنگھایا روندیاں نین لہو برسان　　بھکھا تے تریایا دن سارا حیران
جد چھٹی ہوئی مسجدوں جیوں نکلے تیر کمان　　آ وڑیا گھر نانکے ڈاڈھا نمہوں جھان
اگے مامی بیٹھی پلنگ تے نوکرانیاں وِچ دالان　　اُہنوں نظر نہ آئی صاحباں کتے اندر باہر مکان
مامی جس دم ویکھیا بوہیوں اوندا مرزا خان　　بجلی وانگ وساکھ دے لگی کڑک ڈران
گل سن نصیبو جایا میری نال دھیان　　وت توں ساڈے گھر نہیں آوناں جے ہے لوڑیندی جان
تینوں رُلدیاں ویکھ کے پالیا کیتا پال کھوا جوان　　ست پیڑیا دوہتر ویریا لگوں دانتی نوں ہتھ پان
جے تے سُن پاون ایس گل نوں میرے میر شمیر پٹھان　　تیرے جیوندے دے کرڈ کرے کاواں کتیاں پان
توں بنھ بنھ ٹرنا ہیں لُنگیاں لِف ٹرنائیں ساہن　　پھریں وِچ بھنڈاراں مستیا جیوں بھور بھنوالیاں کھان
اجے ویلائی ساڈے نگر تھیں ٹر جا ایسے آن　　اسی کجھ نہیں تیرے لگدے نہ توں ساڈا مہمان
چپ کیتا نانکے گھر تھیں ٹر آیا مرزا خان　　اُہنوں کوئی جواب نہ آیا اُہدی ہو گئی بند زبان
اُہنوں دنیا اُجڑی جاپدی جیوں چرخ چڑھے آسمان　　کھاندا گلیاں وِچ بھنوالیاں گھر بیبو ڈِگا آن
اج ڈول اولّی جاپدی بیبو تکدیاں لیا پچھان　　پُچھے گل سراجؔ پیار تھیں دس میں صدقے قربان

مرزے دا بیبو نوں رَو کے دسناں

رَو بیبو نوں دسدا مرزا ساری گل　　مینوں مامی مَندیاں بولیاں بنیاں بڑا کول

اوس موہنہ در آئیاں کڈھیاں پئے کلیجے سل
میں ماریا کِسے لحاظ دا چپ کیتا آیا جھل
مینوں آکھے کرماں ماریا تینوں رُلدیاں لایا گل
ہُن ٹرنائیں دَس دَس آکڑاں کھا جوٹھ اساڈی پل
مینوں نظر نہیں آئی صاحباں جیوں گئی تماشیں کل
مَیں سڑدیاں دن گزاریا جیوں مچھلی بن جل
مَیں ساڑیا اُہدیاں بولیاں ٹرویساں راوی ول
رکھے مامی اپنے دیس نوں وت کدی نہ آوساں ول
کوئی کرکھاں ڈھو ملاپ دا ہکواری بیہیّے رل
مَیں اُٹھ مہاجلے جاوساں لواں آخری ویکھ شکل
کتے موہنہ کر ویساں روندیاں ڈب مرویساں جل
ہن میرا راوی جاوناں جاپدا اے مشکل
میں چھوڑ جاگیراں ساریاں در یار دا بہساں مل
کعبہ گُلی یار سراجؔ دی میں ساڑاں رنگ محل

☆☆☆

بیبو دی مرزے نوں مت

بیبو کہندی صدقے مرزیا نہ ہو اتنا دل تنگ
لبھدائے درشن یار دا سر سولی تے ٹنگ
اَوکھا راہ مجاز دا اِیہو اِس دے رنگ
جھل چپیڑاں چھیڑ کے نال شیراں دے جنگ
جنہاں سیج سرہانے منگنے اُہ کیوں ہوون ملنگ
بن جان لئے نہیں چھوڑدا اس عشق دا زہری ڈنگ
اوکھا ہوندا اے پاناں ہتھ بیگانے لنگ
نال پھلاں دے دوستی پھر کنڈیاں تھیں نہ سنگ
اپنی ہتھیں سٹی آ وِچ بارود چنگ!
ہن سڑ سن تیرے ساہمنے راوی اتے چنہنگ
تکدا جا ہن مرزیا رب سچے دے رنگ
اساں بیڑی اُٹھ چڑھاونائیں چڑھسی کپڑے ڈھنگ
میں لے آواں گی صاحباں نال کسے بہانے ڈھنگ
چھوڑ سراجؔ اندیشڑے فضل خدا دے منگ

☆☆☆

صاحباں دا مرزے کول بیبو دے گھر آوناں

رکھ دلیری صاحباں گھروں نکلی بکل مار
بیبو دے گھر آ وڑی چن جویں چمکار
لٹکن کالیاں ناگناں گل وراگناں ہار
اکھیں رو رو سُجیاں کرمائے رخسار
اگے عاشق جاں بلب سی نزع جویں بیمار
پیا تروکا روح نوں دلبر دا دیدار
دن سارے دے اودرے گل لگ مل پئے یار
درد ستائے بے صبرے روندے جا تکاں ہار

برہوں بھٹھ تپائے سن رُوم رُوم انگیار
وصل بجھارتاں آتشاں سینے لیندے ٹھار
ہائے توبہ اس عشق دا کتنا بڑا ازار
اس لکھاں جھگے وسدے کیتے پٹ خوار
کردائے نازک دلاں تے دھاوے تے یلغار
کیتے اس قلوب دے کئی قلعے مسمار
تروڑ تکبر شوخیاں لیندائے خوب سنوار
تھیا تھئی نچاؤندائے صوفی شب بیدار
کڈھستروں شاہزادیاں کردائے نشر بازار
چُن چُن موتی رانگلے اس کیتے خاک خوار
مرزا کہندا صاحباں سُن میری گفتار
میں راوی ٹر چلیاں توں صدقوں جائیں نہ ہار
پائیاں پیش جدائیاں فلک کج رفتار
پھر نال نصیب زیارتاں کیہ زندگی دا اعتبار
ایہہ مارو وہن پریم دا خطرے خوف ہزار
باہجوں ہمت حوصلے مشکل لنگھناں پار
صاحباں جاتا انبر ڈولیا دِلنوں پئی دھکار
ہائے ٹر چلیائیں بیلیا مینوں ہتھیں ونجیں مار
ادھ وچکاروں ترٹ پئی میری چڑھی ہوئی پینگھ ہلار
میں کرماں ماری صاحباں جھڑ پئی دنداں بھار
مینوں قبلہ کعبہ معنوی تیرا پاک دیدار
میرے سجدے تیرے بُت نوں توں نورالابصار
مرزیا سمیں وصال دے لنگھ گئے خواباں ہار
کیا جاناں کد ملاں گے ہتھ تقدیر مہار
چھڈ چلیائیں وچ دُوتیاں سٹ سرے تھیں بھار
ناہی ایس ہنیر دی رُڑھ گئی نوں سار
ہلا بھلا مَیں واریاں جاہ میرے دلدار
پر رکھیں یاد سراجؔ نوں چھڈ چلیائیں شوہ وچکار

☆☆☆

کلام مرزا

نہ گھبرا توں صاحباں رکھ نہچا اجمیت
میں جلدی واپس آوساں رکھ برابر نیت
رکھیں وِچ دھیان دے عشق کھَرے دی ریت
بھل نہ جاوے جانیاں پردیسی دی پریت
میں پڑھاں نمازاں تیریاں نیت تیرے ول نیت
توں کعبہ میری جان دا تیرا بُت مسیت!
میں بازی سَر سَر کھیڈ ساں ہار ہووے یا جیت
رہسی زندہ عشق سراج دا صدیاں جا سن بیت

☆☆☆

کلام صاحباں

جدوں بخرے ملے نصیب دے مرزیا جھنوں لوک کہن میثاق
تتی مَلیا تیرے بُت نوں وَت تیرا سوز فراق
جدوں وجی الست دی بنسری مست ہویا آفاق
لوکی رہے بلی بلی کو کینڈرے میں تیری مُشتاق
مینوں زہر وچھوڑا مرزیا وصل تیرا تریاق
میرے لُوں لُوں دُھکھن دُھونیاں جیوں آتش چقماق
تیرا دامن کدی نہ چھوڑ ساں دیوے سارا چھوڑ آفاق
ہون سراجؔ نصیب سنگ سجناں دے اتفاق

☆☆☆

صاحباں کولوں مرزے دا ودعیا ہوناں

ملیا دوہاں بچاریاں ڈاہڈا تنگ میدان
وقت تھوڑا دُکھ ڈھیر سن رو رو پئے سنان
جاناں درد ستائیاں پیاں بیڑی وانگ ڈولان
مت ویری ایس گل نوں پاون شور مچان
پیا تسلیاں دیوندا مُڑ مُڑ مرزا خان
میں جلدی واپس آ وساں نہ رو میری جان
صاحباں رہے نہ حوصلے رُنی نال ارمان
توں بھی چلیا ئیں مرزیا اگے چھُٹ گئے دونویں جہان
میرا جگ ونجا کے مرزیا چلیا ئیں چھوڑ مکان
میں رہ گئی کسے نہ کم دی اللہ تیری شان
رہیں سلامت والیا توں میرا مان تران
تینوں لاج سراجؔ دی توں لجپال جوان

☆☆☆

وچھڑن لگیاں صاحباں دی فریاد

جاہ حوالے رب دے مرزیا دانہ باد
توں ودعیا ودعیا ہو گئے میرے سکھ سواد
ونج سانبھ جاگیراں جا کے رہے دیس تیرا آباد
پر رکھیں چیتا چلیا ئیں پٹ میری بنیاد
رکھیں صدقہ نام دا میں تتڑی نوں یاد
میں دو جگ خادم تیری آں ضامن شاہ بغداد
تیرا اللہ حافظ مرزیا شالا رہیں ہمیشہ شاد
تیریاں خبراں سُن سُن جیو ساں کٹساں ہجر میعاد
بھیڑ پئی تے پگرناں لج ونتاں دا ارشاد
تینوں لاج سراجؔ دی اوکھے وقت امداد

☆☆☆

مرزے دا راوی پونچناں

روے راوی دیس تے گڑ گج ڈھولاں گھمکار
ماں متھا منہ چمدی صدقے جاوے وار
آ اسیساں دیوندے بھٹ بہمن جسدھار
راء ونجھل دا لاڈلا نیلی دا اسوار
دارے لایاں مجلساں پیو دادے دے ہار
آئے چودھری دیس دے نذراں گئے گزار
مرزا موہری کٹک دا کھیڈن بار شکار
قبضے رکھے اپنے ہر دم پنج ہتھیار
مرزا سد گویے دیس دے رکھدا شغل بہار

مرزا آیا کھیویوں خبراں پار اورار
سر جے شکر گزاریا گل لگ ملدے یار
جگ جگ آوے رانگلا کھرلاں دا سردار
سہرا راوی دیس دا دھن داتا دا تار
پیڑھے موہڑے رانگلے نوکر خدمت گار
وٹو بھٹی باجوے تارڑ ورک شمار
ڈانگاں سانگاں برچھیاں ترکش تے تلوار
دہت چنہاں تک منیا کھرلاں دا دربار
خوش ظاہر وانگ سراج دے پر اندر عشق ازار

مرزے دا کھیوے دا حال ماں نوں دسناں

حال کھیوے دا ماں نوں دتا خان سنا
مینوں آکھے کسے نہ گھرے دا مشٹنڈا بے حیا
تینوں آ ملنے ڈھٹھیا پالیا ہن کھنب جمیں نی آ
مائے سُن سُن گلاں اُہدیاں میرے ہویا کلیجے گھا
باقی منگ اساڈی صاحباں جے تے دیہن کِتے پرنا
سُن ماں مرزے دی جاگ گئی اِہ آیا گل ونجا
میں سجری سانبھاں جا کے گل اُٹھدی تتے تا
اُہ آئی کھیوے پنڈ نوں کجھ میلہ جوڑ بنا
بہندیاں بیبو ساریاں دتیاں کھول سنا
دن دوجے جوڑ کے مشرے گھر پیکے وڑیاں جا

مینوں مامی لڑ کے کڈھیا تہمتاں بدراں لا
کھا کھا جُوٹھاں ساڈیاں پھردائے دھون اکڑا
ایتھے بیٹھائیں کہڑے آسرے اگاں چھڑ جگ کھا کما
اساں وَت نہیں نانکے جاوناں میں آیا سیر مکا
سنے کُڑماں دیس اجاڑ ساں پوسی جگ کہا
میں جاواں پچھاں ساریاں آواں لگی اگ بجھا
اِہ ڈر دا نہیں فساد تھیں مرزا بڑی بلا!
بیبو دے گھر جاوڑی بیٹھیاں مِل ملا
ہن کوئی نہیں چارا دِسدا ہو گیا ڈھیر ودھا
ماں صاحباں ویہندیاں لیا سنگاں اُتے چا

جُڑ گئی گل برادری سارے بھین بھرا
سانوں ساک نہیں پجدادیوناں اُہناں دِتی گل مکا
دوہاں بھیناں رَو کے پیا کیتا ڈھیر اُپا
وچ میلے پیر فقیر بھی اُہناں آندے نال رلا
گل مکدی کھیوے خان نے دِتیاں بھیناں گھروں اُٹھا
ٹُر گئے پیر فقیر بھی دے گئے بد دعا
ٹر آئی دانہ باد نوں خان کھرل دی ما
مرزے نوں دسیاں ساریاں نہیں منی گل بھرا
مرزا سن کے آکھدا مائے نہ گھبرا
آون دے کوئی ویلڑا کر سی جیویں خدا
بس کھیوے دانہ باد دا ہو گیا مک مکا!
اُہناں چھڈ یاں بھاجیاں ورتناں وت کوئی نہ ملیا آ
منگ کھرلاں دی کھُس گئی جگاں سن لیا
خطرے پے گئے دیس نوں کوئی بڑا فساد پیا
ایدھر دھروئی اج مرزے خان دی اودھر میر شمیر کہا
ساہناں ساہویاں ٹکراں دیوے جنہوں خدا
مرزا دُنیا واسطے بہندا پرہیوں لا
پر اندر وانگ سراجؔ دے برہوں چھڈ یا تا

مرزے داشاہزادہ سلیم دی فوج وِچ بھرتی ہوناں

سال گزاریاں خان نے بہہ کے دانہ بار
عشق زنجیراں تروڑیاں پائے شور فساد
چِت اُداسی ہویا بھُل گئے سُکھ سواد
نال ماہی دے بیتیاں اُہنوں گھڑیاں آیاں یاد
طبع بہانے لوڑ دی دل ہویا ناشاد!
کسے وسیلے آسرے اِہ کٹاں ہجر میعاد
اُس سنگی کجھ بنا لئے اپنی حسب مراد!
رَکھ اُمنگاں پہنچیا دلی جہان آباد
ملدا شاہ سلیم نوں لے نذراں شاداں شاد
مینوں شوق ہےاکبری فوج داجے ہووےارشاد
نسل بتائی آپنی کل آباؤ اجداد
رکھ حضور شاہزادیا میری اِہو مراد
تک مرزے دا جوبناں ہویا شاہزادہ دلشاد
اُس بھرتی کیتا خان نوں وِچ خاصے دی امداد
مرزے پائیاں منگیاں وریاماں شوق جہاد
پئی قدر سراجؔ جوان دی تک جوہر طینت زاد

مرزے اُتے شاہ سلیم دیاں مہربانیاں

اندر فوج سلیم دی مرزے پایا نام
کھرل بہادر سورماں منیاں ہند تمام

مرزے دی تحویل وِچ لشکر اژدھام — لکھی ہوئی جناب تھیں فتحیا اُسدے نام
ویکھ شاہزادے کھرل دی جرات پختہ کام — رکھے اُہنوں اپنی خدمت وچ مدام
مجلس وِچ سلیم دے مرزا صبح و شام — بے تکلف دوستی سفر و حضر مدام
پائے شاہ سلیم تھیں تمغے تے انعام — شاہی وِچ دربار دے عزت احترام
وچ شاہی اصطبل دے اک گھوڑی تیز خرام — نوکند ایرانی نسل دی نیلی اُسدا نام
اُس چابک کدی نہ جھلیا نازک اُسدا چام — مرضی سمجھ اسوار دی کُر دی باجھ لگام
ویکھن دے وچ جاپدی بہوں نازک اندام — پر وچ ہزاراں گھوڑیاں فتحیا اُسدے نام
نیلی پری کوہ قاف دی آکھن خاص عوام — دتی شاہ سلیم نے مرزے نوں انعام
کلغی طرہ دیس دا عزت احترام — ہر مجلس وِچ اُسدا امتیاز مقام
اج جگ وِچ مرزے کھرل دے بخت اقبال غلام — کرے رب رسول سراجؔ دا شالا نیک انجام

مرزے دی دانہ بادواپسی

وَسدیاں دِلی خان نوں ہو گئے دو سال — پھر طبع اُداسی ہو گئی آندے عشق بھونچال
کدی آرام نہ آیا عشق جنہاندے نال — کھچ لئی واگ پریم نے چل اپنا دیس سمہال
پئیوں کہڑے دھندے مرزیا سٹ پٹنے جنجال — چل سجناں دے در تے بہیے ڈیرے ڈال
سبھے کھیڈاں کھیڈیاں رہ گئی عشق دھمال — اِہ کیوں سدھر چھوڑیئے لیئے چل نکال
کدمُکن دنیا داراں نفس گُتے دے جال — ہِکو ہِک پکا کے دیئے دُوئی نکال
کیتا قول الست دا لیئے اپنا پال — رُٹھا یار مناویے چھڈیئے غیر خیال
عشق ہوراں نے خان نوں دِتے بھانبڑ بال — بھل گئیاں سب لذتاں عزتاں تے اقبال
کول شاہزادے آیا ہتھ بنھ کے کرے سوال — آقا دیہو اجازتاں گھر دا ویکھاں حال
شاہ سلیم انعام تھیں کیتا مالا مال — گھوڑے جوڑے دولتاں جیوں سلطانی چال
دَسدا رہویں بیلیا وقت ضرورت حال — حاضر وِچ دربار دے ہوویں سال بسال

خان دعائیں دیوندا تیرا ودھے شرف اقبال — میں پروردہ مغل دا رکھساں نمک حلال
مینوں اَج درپیش ہے اک مہم محال — کدی وقت ضرورت آوساں آپے لئیں سمہال
مرزا ودعیا ہو گیا شاناں عزتاں نال — دیس اپنے وچ آ گیا گڑ گج گھرے گھڑیال
وَت رولے راوی دیس تے گھر گھر وچ اقبال — نویں سروں پھر رونقاں وَدھن رُعب کمال
کھرلاں دیاں اکی موہیاں آہندے پاویاں نال — شالا رُت نصیب سراجؔ تے اَج راضی جل جلال

☆☆☆

مرزے دا وچھوڑے وچ حال

دیسیں مرزے خان دی عزت تے توقیر — آ جَس پڑھدے خان دا بھٹ جَس دھاری میر
دیندا رہندا مانگتاں خلعتاں تے جاگیر — بھٹ دعائیں دیوندے راجہ کھرل امیر
ظاہر فکر اندیشڑا نہ کوئی دامن گیر — پر اندروں ہو کے ہجر دے نکلن سینہ چیر
بہندا لا لا مجلساں ویلاں وارن بِیر — رہے کلیجہ سَلدا برہوں کُھبّا تیر
کر کر یاد زمانے وصل دے اکھیں چوندا — رہندی اکھیں ساہمنے دلبر دی تصویر
پار جھناؤں وسدیا توں ماہ وش بدر منیر — جنڈ کریرے تیری بار دے میرے بھا فردوس نظیر
دیوے جوش دیوانگی جاواں تروڑ زنجیر — ویکھاں ونج جھناں دے بیلے پھُلی سِیر
چھوڑ جاگیراں یار دا ہوواں ڈیرے دار فقیر — چا سنوار سراجؔ دی یا قادر تقدیر!

☆☆☆

مرزے خان تھیں پچھے صاحباں دا حال

جس دن کھیوے نگر تھیں ٹر آیا مرزا خان — پچھے صاحباں واسطے سارا دیس ویران
جیونکر روح دے نکلیاں بُت ہووے بے جان — مُٹھ مٹی دی صاحباں بھُل گئے نخرے شان
اُہدے وسوسے پیگئے بھائیاں ماپے بدگمان — اِک بیبو دا آسرا دُشمن کُل جہان
بھُل گئے شوق بھنڈار دے رہ گئے چھوپے پان — سیاں گئیاں کتنوں وت نہ بیٹھیاں آن
رل مل جان سہیلیاں اُسدا من پرچان — تک کے اُسدے حال نوں ہتھوں ہون حیران

تیرے باہجوں صاحباں پیا بھنڈار ویران
پئی ہوئی رات انھیر ڑی جیوں راتی گستان
صاحباں رَو رَو آکھدی خونی اشک روان
نی میں موئی پئی نوں کیوں ستاوٗ آن
کیوں ہوتسی کریندیاں لاش میری ویران
میرا پڑھو جنازہ ساریاں رل مل دیہو مکان
ایہو اوس دا حال سی روگی بے درمان
ہوندے جاندے اُسدے دُکھڑے باہر بیان
توبہ! اُسدے درد دا لکھناں نہیں آسان
پئی! بلدی قلم سراجؔ دی اکھیوں نیر روان

☆☆☆

ایضاً

صاحباں دا دن لنگھدا بھر بھر گُھٹیاں ہاہنہ
رات دلیلیں دُھمدی گِن گن دکھی ساہنہ
ڈھیر ولان سہیلیاں پھڑ پھڑ تھکیاں بانہہ
درداں لٹی صاحباں ہکو پک گئی نانہہ
دارو درمل ٹُونیاں ماپے لاون وانہہ
کھا لئی تاپ وجھاپ نے سینے بھڑکن بھانہہ
گھروں نال بہانے نکلدی نظر بچا بدخوانہہ
پھڑ چھتے کھوہ دیاں ٹاہلیاں ٹانگوں دیندی رانہہ
رہندی سدمریندی شوق دے راوی ول کھیاں بانہہ
پئی وقت سراجؔ گزاردی پڑھ پڑھ باراں مانہہ

☆☆☆

مرزے دا فرق۔۔۔صاحباں دے باراں مانہہ

چیتر

چڑھیا چیتر مرزیا جگیں وج گئے ڈَوں
پالے ودعیا ہو گئے رُتیں گئیاں بھَوں
تائے بھٹھ بھٹیاریاں بھُجن لگ پئے جوَں
سٹ برہوں خچہ سراجؔ نوں ٹر گیوں راوی نوں

وساکھ

وگ پئے ڈھول دے ہن ہاڑی پک گئی
تک تک تیری راہ نوں میں مرزیا تھک گئی
سُن سُن مہنے تیرے پیار دے آجندڑی نک گئی
آمل سراج وچھوڑیوں میں ڈاڈھی اَک گئی

جیٹھ

جیٹھ جدوکا تپیا میری تائی جان لُوواں
اندر باہر مواتڑے میں کہڑی گھ سواں
تیری راوی ساندل بارنوں مُن کر کے منہ بہواں
آ مل سراجؔ یتیم نوں مت موئی ہوئی جی پواں

ہاڑ

ہاڑ ہجر دیاں لانبوؔاں میرا ساڑیا دیس چنہاں
وَل پرتیں دوجی نیں دیا تیرادرشن ٹھنڈڑی چھاں
جتھے پھولاں دُکھڑے آپنے مینوں کوئی نہیں دِسدی تھاں
جند جاندی نکل سراج دی سکُھ پاندی خبرے تاں

ساون

ساون سنگتاں بہند یاں جیوں سنگتاں دی رِیت
گُل پھُل آہموں ساہمنے گاون سوہلے گیت
تیرے باجھ وراگن صاحباں گئے زمانے بیت
اللہ چاہڑے توڑ سراجؔ دی لئی نیت نماز پریت

بھادروں

بھدردے کے بھارفراق دے مرزیاٹر پردیس گیوں
مینوں ہجر چنہاں وِچ روڑھ کتے راوی بیٹھ رہیوں
میں تردی آواں بولیاں تارو تردے جیوں
لج وِتا بانہہ سراجؔ دی پھڑ چھوڑی جانائیں کیوں

اسیں

اسیں آ کے ویکھدوں میں جیوں درداں مارلئی
پار دُراڈیا دسدیا توں چنگی سار لئی
مینوں مہنے دیہن سہیلیاں مَیں سُن مَن ہارلئی
بودیاں نال سراجؔ نے مُل موت ادھارلئی

کتیں

کتیں کرماں کنڈیں دِتیاں جد کنڈیں دے گئے یار
سمجھ گناہی چھوڑ گئے ٹُر گئے ندیوں پار
کہڑا دوس بیگانیاں جد اپنے پھرن بیزار
ناہی کجھ سراجؔ نوں ایس ظلم دی سار

مگھر

مگھر منگدی رہنی آں میں دن تے رات دُعا
کدی قسمت نال پوچاوندا مینوں دانہ باد خدا
میرے گل وِچ کھلیاں مینڈھیاں میں کردی پھراں گدا
میں جوگن یار سراجؔ دی گھر گھر دیاں صدا

پوہ

پوہ پہاڑاں جیڈیاں راتاں ٹھنڈیاں ٹھار
میں رو رو بہہ بہہ کٹیاں تائیاں ہو کے مار
مانن سیجاں ٹھنڈیاں کول جنہاندے یار
دُکھی جان سراجؔ دی جیویں کباب انگیار

مانہہ

اگوں مانہہ مہینہ آیا رُتیں ہوئیاں ہور
سٹ گیوں مرزا جان کے میں جیوندی نوں گور
نزع برابر ہو گئی جان میری کمزور
ماہی دے دیس سراجؔ دی کھچ تقدیرے ڈور

پھگن

پھگن پھر سہاگناں لدیاں پھلاں نال
میں پھراں دوہائیاں دیوندی حال اوئے مرزیا حال
میرے چاملّ چاء چروکنے ہو گئے خواب خیال
اندر ہجر سراجؔ دا سڑ دیاں لنگھیا سال

چٹا ملے وِچ صاحباں دا رشتہ ہوناں

وِچ چٹاملے چدھراں چودھری بابل خان
کرماں بختاں والڑا عزت دولت شان
دیس اپنے وچ منیا ساوّواں وچ نشان
اندر تیئے چدھڑاں کوئی نہ اُس دا ہان
طاہر بیٹا اَوسدا صورت مند جوان
سیال برادری جوڑ کے اَوس تے گل مکان
ٹکہ کمیں گھل کے دس کے پتہ نشان
کرماں لٹی صاحباں اُس دے نال منگان
جوڑ سیالاں جوڑیا گھر ور اُجلا جان
اگوں غیب سراجؔ پھر جانے رب رحمان

☆☆☆

صاحباں دا حال تے ماں دیاں متّیں

رشتہ پکا کر کے چوہدویں کیتا وار ۔ جوڑ صلاحیں ہو گئے دونویں گھر تیار
سن صاحباں دے دلنوں انج پیا دھسکار ۔ ہائے میں اُجڑی آکھ کے جھڑ پئی منہہ دے بھار
تک تک شگن ویاہ دے رَوندی زار و زار ۔ اُڈّیاں بھکھاں نیندراں اُڈ گیا چین قرار
میلے ویس وراگناں لِٹاں جوگناں ہار ۔ نخرے ناز شباب دے بھُل گئے یک بار
مُرجھا گئے تتولڑے کُرما گئے رخسار ۔ بُجھ گئی لالی رُخ دی پیلا رنگ وسار
گاون گاوَن خوشی دے رَل کڑیاں مٹیار ۔ پر صاحباں موت وکھالڑی بُجھ گیا دل ہنجار
چپ چپاتی وتدی نِگھی بکل مار ۔ اُسدے مارو روگ دی کیہ کسے نوں سار
لان دھیان سہیلیاں ہس ہس چُبھے مار ۔ پر اُسدا چت نہ پاس سی پھر کیہی بُت دی سار
مینوں کجھ نہ کہو سہیلیو میرے نہیں حواس قرار ۔ میں وتنی آن گم چروکنی وچ تصورِ یار
میریاں نظراں لگیاں ہوئیاں دُور سمندروں پار ۔ خبرے کہڑے ویلے آوَنائیں میرا نیلی دا سوار
مینوں چاہل راوی دیس دے کعبہ دانہ باد دی بار ۔ میرے بھاگ سُتے تاں جاگسن جدوں بیلے چاڑھیا یار
جد صاحباں دی ماں ویکھیا اُہدا دن دن حال خوار ۔ اودھے نیڑے وار ویاہ دا ایدھے نڈھی پئی بیمار
اُہ جانے مرض وجوگ دی صاحباں دا روگ ازار ۔ سد نویکلے دھی نوں کہندی نال پیار
نی توں کہڑی پیڑ پنیڑی ایں میں ماں صدقے بلہار ۔ تینوں کہڑے جھورے کھا گئے اڈ گیا رنگ ہنجار
میں تیرا ور سہیڑیا طاہر راج کمار ۔ توں رانی چدھڑاں دیس دی اُہ چدھڑاں دا سردار
توں کس نواڑے پئی ایں کون کھرل بھکھیار ۔ بوہے بوہے وتدا چائی پیٹ تگار
بھکھ ولیا دانہ باد نوں چھڈ کے کل سنسار ۔ پھردے ڈنگ ٹپاوندے کھا کھا موٹھ جوار
ونج ویکھیں طاہر خان دے جنساں بھرے انبار ۔ چبارے بیٹھکاں ماڑیاں چادر چھت پسار
جھُگا واسہ ڈیک دا بھکھ ننگ مار و مار ۔ جیوں جن اُچلن موسی جاون سماں گزار
توں جس اڑتن کھلی ایں اِہ لٹکن سولی سار ۔ کوئی پتن بھال سراج توں جے چڑھنائیں پار

☆☆☆

صاحباں دا جواب

گھٹ نہ ہجیں انبڑیئے کیتیاں جاویں پال
گھت ساڑ نچّہ وِچ دھی نوں بال مواتے بال
کیوں رکھنی ایں لالچ ماڑیاں ونج پھوک اِنہاں نوں جال
مینوں کعبہ گلی یار دی اُہدا دیس بہشت مثال
توں کیہ جانے ہتیاریئے درد منداں دے حال
عاشق وسدے نیں وِچ گلیاں جیوں گودڑیاں لال
دُنیا داراں منگیا دولت تے زر مال
عاشقاں درد وہاجیا ہور دیدار جمال
جھڑے جل گئے جلوے یار تے پہلے جھلکے نال
وت اُہناندی نظر وچ اِیہہ ہنگلے خواب خیال
میں ڈٹھی صورت خان دی شک وسواس نکال
میرے لُوں لُوں چھائیاں مستیاں ہن ٹُٹن کیف محال
توں جس دیاں گاویں پوڑیاں فجری تے ترکال
کون کمینہ لالچی چدھڑ چٹھ چنڈال
توں رنگ محل کیوں دسنی ایں مینوں دو جہان وکھال
میں اپنے مرزے خان دا اِک نہ دیواں وال
میتھوں مُکدی سن لے جَن دیئے پلے بنھ سمہال
میں کدی نہ چھڈ ساں خان نوں لاون زور سیال
میں صدقہ مرزے خان دا جاساں کھونیاں گال
توں سنے سیالاں چدھڑاں رکھیں داج سمہال
چڑھ جاساں خان دی بیل تے بنھ لیسی پٹکا ڈال
حامی دو جہان سراجؔ دا شاہ میرا انور لجپال

☆☆☆

صاحباں دی ماں دے اندیشے

ماں صاحباں دی سمجھیا اِہ نہیں جھلدی زور
رِت گُن مَتیں میریاں ہو گئی ہوروں ہور
مندا چتہ ایسدا مندے اِسدے طور
اِہو جیہیاں کڑمیاں ہتھیں کھٹن گور
پر کیہ کرے گی دیوساں بنھ کے ڈولی ٹور
سمجھ جا سی جد آوسی ہتھ بیگانیاں ڈور
چپ کر گئی ماں جان کے جگ سُنے نہیں شور
پر فکر سراجؔ نہ بھُلیا اندر وڑ گیا چور

☆☆☆

صاحباں دا بیو کول جا کے روناں

بیو دے گھر صاحباں جا کے رو پئی
ہائے نی تیتے پچھیے میں جیوندی مر گئی

گڈھیں پائیاں ماپیاں چوہدوین وار صحی　　میرا پڑھ جنازہ تتئے ہُن بیٹھی سوچیں کیہ
گھول پیالہ زہر دا تیرے ہتھوں جا ساں پی　　یا مار چھری شاہ رگ تے میں کدی نہ کرساں سی
میں کدی نہ چڑھساں جیوندی ڈولی چدھڑاں دی　　گھل بندہ میرے خان نوں کوئی دس سناہ صحی
یا ادھی راتی اُٹھئے رل دونویں ما تے دھی　　دن چڑھدے جُوہ سیال دی جاویئے ٹپ کدھی
مکیاں کُوڑ کہانیاں آیا سچ صحی　　گل مکدی باجھ سراجؔ دے میں کدی نہ سکدی جی

بپو دی تسلی تے دوہاں دی صلاح

پھپھی اُٹھ کے صاحباں لئی کلیجے لا　　میں واری لکھ واریاں بچیئے نہ گھبرا
اس منزل لکھ مصیبتاں اجے اِسدی ابتدا　　عاشق نوں ہر قدم تے امتحان بلا
توں سر پر صاحباں جھاگناں اِہ عشقے دا دریا　　دُور کنارا ایسدا ڈونگھا بے بہا
بن دے رہن معاملے اِہ دنیا اِبتلا　　استقلال نہ چھوڑیئے کردائے فضل خدا
سن بیٹھی آن گُڑماں چاریاں گئے چدھڑ وار بنا　　میں بھی اوسے وقت دی بیٹھی ہوش بھلا
سیالاں مندا بچیا گڈیا لیسن چا　　پئی موت کھیوے تے کُوکدی نقشہ دِس گیا
ہو گئی ہُن جاپدی ہاسیوں گل سجا　　پر رکھ دلیری صاحباں کیتیاں ونج نبھا
اَسی نال سیالاں کھیڈیئے سِر سِر بازی لا　　داج ملیگا لکھیا جاویئے بھاجی پا
ہن تدبیراں ساریاں گئیاں مک مکا　　ہو کے سر پر رہیگا ربدی جویں رضا
توں خط لکھ اپنے حال دا گُل مضمون بنا　　گھلیئے دانہ باد نوں کرموں پنڈت را
راتب اُسدے نفس نوں دیویئے لالچ پا　　جاسی ماریا طمع دا رکھسی گل چھپا
دَسے جا کے خان نوں گل بنا سُترا　　اُہ بالکل ڈِھل نہ لاوسی سُنیاں جاسی آ
چھپتے تے چوہدویں چن دی آ جاوے شام گھُسا　　کوئی ویکھ لوے نہیں آوندیاں ذرا آوے پیر بچا
چھپتے کھوہ دیاں ٹاہلیاں آوے پک پکا　　دونویں لاڑے آوڑن دیوے جنہوں خدا
جد جنج چدھڑاں دی ڈھکسی ہوسی ہُم ہُما　　توں چڑھ جا خان دی بیل تے سَجی بانہہ پھڑا
جو کجھ پچھوں ورتیاں میں سر تے لیساں چا　　جنس ہوئی جد ساہمنے کٹیا جا سی بھاء

دوہاں سچی نیت تھیں آکھی خیر دعا پک سراج اس گل تے ہو گیا مک مکا

صاحباں دا کرموں نوں گھر سدناں تے عرض کرنی

صاحباں لکھے چٹھی کھرل نوں گھت درداں دے عنوان
جیوں طالب اپنے پیر نوں پئے رَو رَو عرض سنان
اوس بیبو نال بنا لئی چھتے دی ارٹھہ مکان
گل مکدی چنوں چوہدویں آ جاوے مرزا خان
اوس گھر کرموں نوں سَدیا گھل لالو دائی جان
اُہ وڑ گئی اگلی کوٹھڑی چھڈ گئی پسار دالان
جد گھر والے گھر نہ رہے اوس ویلا لیا پچھان
فَاِذا فَرغتَ فاانصب عارفا اُہنوں یاد آیا فرمان
گل پلہ کھلیاں مینڈھیاں ہتھ بدھے اَشک روان
کرموں دی پیریں جھڑ پئی لٹی عشق طوفان
جَٹی ماری دردفراق دی رُنی دل دے کڈھ ارمان
جیویں ساون بدلیاں گاہریاں اُہدے نین لہو برسان
کرموں ویکھدیاں گل پا گیا کوئی اتنا ناہ انجان
ہتھ پھیر سرے تے آکھدا اُٹھ میری دھی دھیاہن
دس مطلب اپنا کھول کے کر چھیتی وقت سنجھان
میں جاناں تیرے حال نوں توں اپنی کھول زبان
صاحباں آہدی کرموں بابیا گل مکدی لا تران
ونج راوی لے آ کھرل نوں تیرا بھلساں نہیں احسان
توں یوگی گورو مہاتما دُھر ماتما مکتی بان
میں گُرمنتر پچھنی آں پریم داتوں جانیں پریت گیان
کرموں آہدا کڑیئے ہوش کر کیوں لگی ایں ظلم وسان
کرسیں مینوں بھی جگ وِچ شُہریاں اپنا بھی جگ ونجان
میں نوکر تیری جد دا سیالاں دا کھونڈی دان
بہوں لنگھی تھوڑی رہ گئی توں لگی لیک لگان
صاحباں لاہ کے گانی گل دی کرموں نوں کیتی دان
اِہ لے لے تیری نذر ہے وَت ہور بھی دیساں آن
رہساں گولی ساری عمر دی جے آس چڑھی پروان
کرموں لالچ دھن دا ماریا اُہدی ہو گئی بند زبان
اس لالچ وڈّھی مار لئے کئی سورمے مرد جوان
اُس آریا کیتی جاوساں بھاویں ہوون لکھ نقصان
خط لکھدے اپنے حال دا ہور سناہ زبان
دیہہ ہور بھی جو کجھ دیونائیں کوئی چھلا چھاپ نشان
صاحباں کارا کیتا شام دا میں رکھساں بنھ سامان
توں کر تیاری اپنی ہور راتوں رات روان
صاحباں وِچ رومال دے بدھے سانبھ نشان
خط چھاپ بھوٹا نتھلی دو مینڈھیاں حال ویران
شامی کرموں راء نوں صاحباں دتیاں آن
دیویں جا کے خان نوں میری سانبھ امان

مُڑ مُڑ پئی پکاوندی تینوں رج رج دیساں دان
کِتے گل نہ نکلے ویاہ تک اِہ رکھیں بڑا دھیان
دِتیاں راء تسلیاں کڑیئے چھڈ سمجھان!
ٹُٹ جا سی جندرا بُت دا نہ ہوسی بھیت عیان
کیتے دُکھڑے اپنے صاحباں گُل بیان
لکھے خط سراجؔ سنوار کے جانب مرزے خان

صاحباں دامرزے خان نوں خط

صاحباں آہدی کرموں باہمناں توں دیس کھرل دے جا
ہتھ بنھ مرزے خان نوں میرا کہیں سلام دعا
اُس بھولے بھالے جٹ نوں توں آکھیں کول بہا
کیوں گیریاوتنائیں مرزیا! اوتھے بیٹھوں جھگیاں پا
اُہدے روے دیس چنہاں تے پئی چدھڑاں وچ کہا
اُہناں چنوں چوہدویں آونائیں اُہ گئے نی وار بنا
گڈھیں پایاں میریاں ماپیاں اُہ بیٹھے داج رنگا
میرے ٹورن وچ اُتاولے میرے میرشمیر بھرا
مینوں چن وکھالی موت دی میری لکھیں پے گئی بھا
میری کھاہدی جان جھورانیاں مینوں نت نورنے تا
مینوں نت اُڈیکاں تیریاں کدی پیڑ کے نیلی آ
توں سر پر اگدوں آونائیں متاں جاوی کم وہا
کر یاد اقرار مسیت دا جھڑے گیوں متے پکا
میری پھڑیوئی بانہہ رنگیلڑی وچ رنگ محل بہا
تُدھ پوند الست سی آکھیا میں آکھیا قابو بلیٰ
میں ماری وعدیاں کُن دیاں میری گل وگل سبھا
نہیں جاناں! کم اصیل دا ئس ونیاں کنڈ وکھا
اَج دوہیں دھریں مقابلے وریا ماں سجرے تا
چڑھے کٹک سیالاں چدھڑاں دل کانگاں دے دریا
تساں واہر وداں لاج سراجؔ دی اج ونجو کرم کما

ایضاً

راء کرموں اگے صاحباں شوہدی ترلے لیندی پئی
آکھے سرگی اُٹھیں واسطائی وتھ تھوڑی رہ گئی
اگے تیریاں کُوڑیاں لاریاں میں مرزیا ٹھگ لئی
ہن پہنچ خماریاں چھوڑ دے گل حدوں وَدھ گئی
وچ وہڑے گُڈیاں کھیڈ دی تُدھ مرزیا! موہ لئی
توں پھڑیاں میریاں بودیاں میں رمزاں سمجھ گئی
میں تیری منگ میثاق دی گل جگیں دھم گئی
وےتوں کون سدیسیں مرزیا جے میں چدھڑیں ٹرگئی
میں ڈگی کپر ہجر دے اجے دِسدی کانگ پئی
پیا منکھ نہ کھاویں تاروا جے میں لمّیں رُڑھ گئی

نت سجدے تیری گُٹھ نوں میں جاناں کر رہی ٹُٹیاں دلاندا آسرا تیری وَسے جھوک پئی
ارمان طبیبا حاذقا جے جند سِکدی نکل گئی جھب پہنچ سراجؔ بیمار تے ہن وقت نزع دا ای

☆☆☆

ایضاً

صاحباں لاہ کے نتھلی نک دی اگے کرموں کھول دَھری ونج دسیں جیویں قاصدا میری بیتی ذری ذری
وے میں مارو چھوڑے گتھیاں تینوں جاندی گل وسری توں کاہنوں قسماں چائیاں جے تے ناہیا نیت کھری
لے آونی ماہنواں چدھڑاں میری چوہدویں چن وری میریاں پنج کھلیاں ترے رہ گیاں میری جاندی کھیڈ ہری
تیرے کارن مرزیا تاروؤا میری چندل نیں بھری آلا گِھن غوطے شوق دے میتھوں جائے نہ کانگ جری
تیرے شوقوں نوشہ میریا میں مہندی گھول دھری جھب پہنچ شہیدا غازیا کر ہمت بن سفری
میں پڑھاں کلاناں تیریاں نت شامی اُٹھ فجری کدی بوہڑ سراجؔ بیمار تے جاوے روندیاں نہ گزری

☆☆☆

ایضاً

میں لِکھ لِکھ تھکیاں چٹھیاں درداں دیاں تیرے ناں تُدھ پرت جواب نہ گھلیا نہیں مرزیا اِیہہ نیاں
منجی پئی ہوئی تیری صاحباں پئی کوکے کھلیاں بانہہ جھب پہنچ طبیبا حاذقا ترساندی نہ مر جاں
بہوں ڈِٹھی نبض سیانیاں کسے مرض پچھاتی ناںہہ میں جھلاّں تیریاں مارلئی توں دِسیں بچساں تاں
میں بہنی آں وچ بھنڈار دے پر چِت ٹکانے ناںہہ کُڑیاں نوں چاہل داج دے میں گاون تیرے گاں
کوئی جھکھڑ گھل گئے ہجر دے گئی ٹُٹ صبر دی لاں مینوں بھُلیاں ہانڈیاں تاوناں میری سرت نہ رہ گئی بھاں
میں شُہری وچ قبیلیاں کسے کم دی رہ گئی ناںہہ میں مجرم تیرے عشق دی میرا پاپن دھریا ناں
وَا ٹھنڈی تیرے دیس دی میرے پاوے ٹھنڈ ہیاں میں جنت سمجھاں دانہ بادنوں تے کھیوہ دوزخ تھاں
میں نِت اُڈیکاں تیریاں ہر ویلے اوسیاں پاں میں صدقے دوجی نیں دیا آ ہکری دیس چنہاں
ہک جھلک نیلی دیا والیا لکھ واری صدقے جاں گھٹا تیرے راہ دا میں سرمہ اکھیں پاں
میں تیری مَنگ چروکنی گل پاہلی دیس گراں آ لَے چل دانہ بادنوں توں مرد سدیسیں تاں

میرے من وچ رچیوں بیلیا میرے لُوں لُوں تیری تھاں
رُخ انور رہندائے ساہمنے میں جھڑے رُخ سواں
میں سمجھ بہادر نیں دا لڑ تیرا پھڑیا تاں
ہتھ تیرے لاج سراجؔ دی کدی پلہ چھڈ سی نانہہ

☆☆☆

ایضاً

بیلے وچ بُورے نی باجرے سُونی نوں لگاری رنگ
منھیاں تے ہو ہو لا لئے کھوہاں دے جاگے انگ
مُنجی مخبرا لاں چھڈ یاں گئے پاٹ مکئی دے انگ
پیاں مہک تِلاں دیاں کھیتیاں ہر ہر دے جوبن ڈنگ
ڈس کڈھے بوہڑاں پپلاں پتراں دے لتھے زنگ
رُت پرتی ٹھنڈاں پے گئیاں اک صاحباں تڑی تنگ
میرے گل وچ کھلیاں مینڈھیاں جوگن دے میلے انگ
تیرے راہ تے کھلی اُڈ یکدی کُوکے وانگ کلنگ
میتھوں سچلی پچھنائیں مرزیا جے تے اتنا سی دل تنگ
کیوں نانگ عشق دا چھیڑیا ہُن جھل اگیرے ڈنگ
مجھیں نوں مہناں ڈبناں دریام نہ چھوڑن منگ
توں ٹکہ ساری نیں دا توں کھرلاں دا ننگ!
نِت نِت نہیں یارونگارے دے نِت نِت نہیں جُردے سنگ
چھڈ دیہہ دلیلاں کچیاں اُٹھ لے نیلی دا تنگ
لے جاوے تیری منگ نوں چدھڑ کون کمینہ ننگ
توں لاڑا ساندل بار دا تیتھوں صدقے وہت چنھنگ
اِہ کر جا پاہلی چوہدویں دنیا تے چارے ڈنگ
اُہ پرت پچھاں نہیں دیکھدے جنہاں رلناں ہووے سنگ
گل پاہلی سارے دیس تے صاحباں مرزے دی منگ
توں بالکا حضرت پیر دا اُٹھ فضل الٰہی منگ
مرداں دا مذہب مرزیا عشقے دا رکھناں لنگ
جد دِسے شمع جمال دی کد مرنوں ڈرن پتنگ
جنہاں چھیڑیا دیپک راگ نوں جل ققنس مرے نہنگ
اجے تیک سراجؔ اونہاں نڈرے قبراں وِچ جلن کرنگ

☆☆☆

ایضاً

نِسر یاں نی سیراں ڈیک تے مرزیا لیاں دا رنگیا بور
باٹے تھیں جھُر یاں نی جھاڑیاں تے جنڈیاں نوں سنگرور
ہویا گاہرا نیر چنہاں دا کوئی مینہ پئے وسدے دور
پتناں تے بھیڑاں پے گئیاں پئے بھر بھر لنگھدے پور
کدھیاں دے میلے چھڑ پئے سنگاں وچ جوش سرور
پئے ملن چرو کے وچھڑے زخماں نے بھرے انگور
ملنے دیاں تاہنگاں جا گیاں کوئی سجن جنہاہدے دور
کونجاں پیاں بولن بولیاں کوئی سمجھے اہل شعور

کڈھے ڈس چنہاں دیاں بوٹیاں گُل سجرے سجرا بُور
کھیوہ منڈی مرزیا حسن دی ہوئی جگاں وچ مشہور
ڈاہ بہن بھنڈار سیالناں رل گاون ڈھولا دور
رنگ رَتیاں گُل سیالناں وچ جوبن دے مخمور
مینوں بھو چدھڑاں دے جنج دی اُہناں نیتاں وچ فتور
اج چھیویں چنوں ہو گئی کوئی چوہدویں ناہیں دُور
مینوں سدھراں راوی نیں دیاں جویں موسیٰ نوں کوہِ طور
جے میں جا رہی گھر چدھڑاں مینتھے دھرسیں پیا قصور
لے جا سن تیری مَنگ نوں بہسن داریاں وچ کھنگھور
لجپال پلیندے بول الست دا لجونتاں دا دستور
میرا اِیہو سنیہوڑا آخری پَئی ترلے لاں مہجور
کئی لتھے نی جوگی پربتوں خوشبوئیں وچ مسرور
اج وسدائی تیہ سیالدا آ رونقاں ویکھ ضرور
چھنکن ونگاں گجرے چوڑیاں دھڑیاں گلنار سندھور
ہکو میں وِرا گن مرزیا میرے ٹٹ گئے مان غرور
جے توں چوہدویں آیوں لاڑیا میرے خطرے ہوسن دور
پچھے ہک اٹھوارا گینواں میرے پون کلیجے پُور
آ لے چل دانہ باد نوں میرا حج ہووے منظور
میری لاش دیا آ وارثا صاحباں تیری مِلک حضور
میں صدقے نیلی دیا والیا شالا رب نوں نہ منظور
مینوں چُونڈاں بُندے مرزیا تینوں داڑھی پگ حضور
آ ویکھ سراجؔ بیمار دی جِند لباں اُتے مجبور

کرموں مشر دا دانہ باد جاوناں

اُٹھیا کرموں راہ مہا جلے اُس کیتیا رب نوں یاد
اُہنوں وڈھی دتی صاحباں اُہدا لوں لوں ہویا شاد
اُس پیڑیا چلم نڑیل نوں لک بدھا سفری زاد
اُہنوں خطرے آہے پھیٹ دے متاں جگیں پوے فساد
میں نمک کھاہدا ست پیڑھیا میرے تالوا جے سواد
اُہ پنچھی بن کے اُڈیا یا جویں انھیری باد
اوس راہ کوراہ نہ ویکھیاں اُہ ٹُریا تنگ دی سادھ
دن دوجے کرموں پہنچیا ڈھلدے نوں دانہ باد
اُس کٹناں لمیاں پندھ نوں جویں پربت نوں فرہاد
اُہدا لالچ خون اُبالیا اُہدا جسم ہویا فولاد
اُہ چھاں تاریاں دی نکلیا متاں پنڈ وِچ ہووے لاہد
میں پرہیوں سدّیا جاوساں وت ماریا سنے اولاد
وسے کھیوہ لکھیں ٹاہلیاں جُگ چر تیکر آباد
میں پرتاں نانویں چن دی وچ پنج راتاں میعاد
اُہ واقف ساندل بار دا اُہنوں کھاہڑ سارے یاد
لِکھ حال سراجؔ مصنفا تیرے شابش پیر اُستاد

کرموں تے مرزے دیاں گلاں

کرموں واقف سی دانہ باد دا سبھ جانے تھاں مکان
جا پوہتا ڈیرے خان دے کرموں مرد سجان
اگے مرزا بیٹھاں چھَن دے سُتا سی چادر تان
کِلیاں تے برچھا رانگلہ اِک تیغہ وچ میان
جٹ سُتا نیند شباب دی بے فکرا نوجوان
کرموں ویکھ جوانی رانگلی جھٹ کھلھا رہیا حیران
چھڑ دیہی کھرل جوان دی جیوں سرو سوہے بستان
اُس بھر کے مٹھ جگا لیا ذرا اُٹھ بہو مرزا خان
کرموں پنڈت کمیں نانکا اُس اُٹھدیاں لیا پچھان
بہہ پُچھدا کرموں باہمناں آ خیریں کھول زبان
کیہ ڈھواج میر شمیر دے دونویں تِیَے دے سلطان
کرموں میں تیار چروکنا ڈاہڈی اودری ہوئی جان
کرموں مینوں بھل نہ جاوسی اِک عمراں دا ارمان
کرموں معلم سارے پنڈ نوں صاحباں ساڈی منگ نشان
وَت کوڑیاں بدراں لائیاں سچ کُوڑ لیا نہ چھان
بہوں ترلے مِنتاں کیتیاں لے میلہ پیر پٹھان
جے اُوہ اپنے گھر وچ راٹھ نیں اسی اپنے گھر پردھان
دس چھڈیں میر شمیر نوں وِچ مرداں دے میدان
میں ڈِٹھے ہوئے چروکنے اُہ جیڈے خانی خان
توں ہن کھول سنا کھاں اپنی آیوں جہری گل سنان
کرموں لکوں کھول رومال نوں اگے دھر دا کھول نشان

مُڈھوں باہروں رکدا آیا لہندے دی گُٹھ پچھان
پیا وگے دُرہٹہ کھرل دا اوس بیٹھ کیتا اشنان
اِک پاوے پگڑا ٹنگیا دوجے تیر کمان
پئی نیلی سُوہندی تھان تے جیوں اکھاڑے پہلوان
پیاں چوہ چوہ کردیاں مینڈھیاں جیوں ندیاں تے ریحان
واہ مولا سر جن ہاریا تیری قدرت تھیں قربان
اوس چر پچھوں اَج ویکھیا رنگیلا دوہتر وان
جٹ اُٹھیا لے انگڑائیاں جیوں جھلیں شیر جوان
اُہنوں ویکھدیاں بھُس پے گیا اِہ نہیں آیا خیر سنان
کیہ رولا نانکے دیس دا نہیں ہویا چروکا جان
اَج کیہڑی رنگیں وسدا میرا ماما کھیوے خان
مِلاں وَنج کے مامیاں ماسیاں ویکھاں نانکا دیس جہان
اُہ لویاں کُولیاں بودیاں میرا چھتیاں والا ہان
کھیوے بہہ کے وچ برادری کیتی سی آپ زبان
اج گوٹھاں گھر بیگانیاں جہڑے وسن ساڈے آن
مامے نہیں سوچیا گل نوں ایں سودے وچ نقصان
بس نہ اُوہ ساڈے نانکے تے نہ اسی دوہتر وان
میں منگ نہیں چھڈنی آپنی اِیہہ لیسی ویکھ جہان
مینوں اوہراں ایہو باہمناں نہیں دیندے بھائی جان
دس چھیتی مینوں واسطہ ای کر مطلب دلی عیان
خط چھاپ بھوٹا تتھلی دو مینڈھیاں حال ویران

تک جٹا اکھیں کھول کے اپنا مال سنجھان
اس کھول سنائیاں ساریاں جویں صاحباں دا فرمان
گل مکدی چنوں چوہدویں اُہناں آ جاناں پرنان
جُٹی بَوری ہوئی وَتدی اُہنوں بھل گیا پیون کھان
سُن میتھوں جٹا بَوریا جے اِنج معشوق بلان
کرموں دا اِک اِک بول سی مرزے دے قلب ودان
اُہدا ہتھ برچھے تے جاپیا وَت ویکھے تیر کمان
کرموں ویکھ کے بھانبھڑ بھڑکدے لگا تیل اگی تے پان
گھٹ ڈِٹھے مرزیا وسدے جھڑے گجن شور مچان
اوکھی شطرنج پریت دی بازی تے رکھنی جان
اِہ سہرا سر بہادراں کدگیدی عشق کمان

اِہ دتا مینوں صاحباں میں آیا تدھ اپڑان
لگ الفوں یے تک بیتیاں اُس کتی کتھا بیان
گھت ڈولی تیری منگ نوں لے جاسی طاہر خان
اُہدے گھر مٹیاریاں گاندیاں اوس چندری بھا مکان
پھر ہور کیہ عاشق لوڑناں قربان ہوون قربان
پئی جاگ طبیعت آتشی دتی عشقے تا دکان
اوس تیغہ پھڑ کے تولیا جویں سورمے وچ میدان
آکھے پڑ وچ کوئی کوئی نتردا مرزیا چُلھیں تے سارے خان
اِہ پرسوں چنوں چوہدویں تیرے جاسن دِس پران
عاشق عزتاں شان حکومتاں اِہ پہلے داء لُٹان
سر دے پیر سراج بنا کے عشق چڑھے پروان

مرزے خان دیاں کرموں نال گلاں تے کرموں دا واپس ہونا

مرزے صاحباں دا خط پھولیا پڑھے بیٹھ نویکلا جا
اُہ وچ تصور یار دے کجھ عرصہ گم گیا
کیہ ویکھے طاہر صاحباں نوں باہوں پکڑ لیا
جٹ ویکھ وسارے حوصلے اُس مچھیں دِتا تاء
اُہ سد کرموں نوں پُچھدا مینوں بیو دی گل سمجھا
چھیتے تے چوہدویں چن دی آ جاویں شام گھسا
اِک ہور سنہڑا مرزیا میں آیاں اوتھوں چا
میں تیری نُونہہ چروکنی دیساں وچ کہا
میں سٹی جھم ولوہنیاں لئی مہنیاں نے گھبرا
میں مرزے دی گولڑی توں مرزے دی ما

نیناں نے جھڑیاں لائیاں جویں ساون وچ دریا
اُہنوں ساہمنے دس پئی صاحباں کردی حال کہا
پئی کوکے باہوڑی مرزیا تتڑی نوں آن چھڈا
اُٹھیا سَور کے حضرت پیر نوں آ غوث الاعظم آ
اُس آکھیا دوہاں سد کے مینوں دتا اِیہہ سناہ
کوئی ویکھ لوے نہیں آوندیاں ذرا آویں پیر بچا
پھُپھی نوں ہتھ بنھ کے صاحباں کہے سلام دعا
ہکواری واسطے رب دے مینوں مرزا خان ملا
میری ہوش ٹکانے نہ رہی اُٹھ پئے جھل سودا
مینوں نونہہ سدّے دی لاج تے چا دانہ باد وکھا

گل کہڑی کرموں خان دی انج دتی ہوش بھلا
چپ کیتا ٹُر ونج باہمناں نہ اگوں گل کھنڈا
میں طاہر دے ہتھ ویکھساں کویں صاحباں لے پرنا
نہیں خوف سیالاں چدھڑاں میں چھڈے بَھو بھُلا
پھر مرزے پک پکا کے چا ٹوریا کرموں راء
دِتیاں خان نشانیاں صاحباں نوں دیویں جا
کرموں ودعیا ہو گیا خان تھیں دے اسیس دعا
اُہنوں عشق بھلایاں نیندراں لیا مار چپیڑ جگا!
کر وضو صدق صفا تھیں سجدے جا پیا
آئے جھوٹے نشے پریم دے غیبوں ملی ندا
اُہنوں ملی بشارت وصل دی ہوئی منظور دعا

اس آکھیا کرساں یار تھیں میں جند سو وار فدا
میں چنوں چوہدویں پونچساں جے تک نک وِچ رہ گئے ساہ
مینوں گوڑاں اجے چروکیاں جدوں چدھڑ گئے منگا
مینوں اُہراں اِیہو باہمناں مینوں جاں نہیں دیندی ما
رج دان انعام عطاوندا نقدی تے سروپا
میں چوہدویں ویلے شام دے کھیوے جا ساں آ
شالا جگ تے شاہی کھرل دی دم دم جوت سوا
بھُکھا دید جمال دا جھب پہونچساں پَر لگا
گئے پردے جل انانیت ہو بیہوش گیا
خوش قسمت جاناں دے کے لیندے بازی چا
ملے ابدی دان سراجؔ نوں صدقہ غوث ورا

مرزے دی تیاری

مرزا نفراں نوں آکھدا میری نیلی کرو تیار
سن نفراں مرزے خان دی گل کیتی سوچ وچار
پر کہڑا عُذر ملازماں جویں حکم دیون سردار
جد نیلی کاترے ہو گئی مرزے پہن لئے ہتھیار
میں چلیاں اج پردیس نوں کوئی پئی ضروری کار
وچ دارے سر جا لیٹیا بے فکرا مستوار
گل سن کے پاسہ پرتیا آکھے نال پیار
اِیہہ خُرجی راتب سفر دا اِیہہ ترکش تیر ہتھیار
مینوں دسی جاویں مرزیا سچو سچ نتار

میں چلیاں سیر شکار نوں اَودے رہساں رات دہنوار
اِہدے گھر اکھاڑا اپنا اِہ چلیا آپ شکار
اُہناں نیلی نوں سنگاریا کر مالشاں خرخرے مار
ونج ملدا سرجے ویر نوں مرزا برخوردار
اِہ بُتی اے رات دہنوار دی کڈھ آواں جھُٹی مار
اُہدے کول ثنائی میرسی بیٹھا خدمت گار
مینوں ایویں مرزیا جاپدا ہویوں نانکے دیس تیار
کتے نیت دوراڈے سفر دی بنھ چلیائیں بھار
جے تے چھڈی جانائیں وِیرنوں ہتھیں ونجھیں مار

تیرا مرزا کھیوے جاوناں کسے صورت نہیں درکار — جے تے سر پرنا نکے چلیائیں سنگ لے لے دوتن یار
میں اُڈاں تیریاں پراں تے کراں تیرے سردار — میں تیریاں شاناں مرزیا وتاں مستاں ہار
جاء اللہ راکھا مرزیا چلیائیں جھڑی کار — پر رکھیں یاد انھیریاں بِن تیرے گھر بار
سَرجے متھا وِیر دا چُمیاں نال پیار — گل لا مرزے خان نوں رُنا جا تکاں ہار
سدھراں لاہی دوہواں نے رج رج آخر وار — یا نصیب سراجؔ پھر قسمت دے دیدار

مرزے دا گھوڑی تے چڑھنا تے خان دی چڑھتل

مرزا سَور کے رب رسول نوں نکلیا نیلی پیڑ — پڑھ نادِ علی مرتضیٰ ونگارے پنجے پیر
اوس کر کے منہ بغداد ول سَوریا حضرت پیر — لوکاں نوں باہیں آسرا مینوں میراں تیری دِھیر
چت لال بہاول شیر ول اتے متھے قطب کبیر — باہوڑیں حجرے والیا اج مشکل گھت وہیر
چڑھتل مرزے خان دی میتھوں نہیں ہوندی تحریر — اُہدی شوکت وانگ نواب دے کوئی بہوں بانکی تصویر
سجے پاسے برچھا عرب دا کھبے ترکش تیر — بنھ پیٹی کمر سجا لئی اصفہانی شمشیر
لک دوپٹ لُنگی ریشمی کنی بانات حریر — گل کُرتہ ململ ڈھاکیوں اُتے چوغہ بے نظیر
سر چیرا سرخ بنارسی کلغی طرہ ماہ منیر — پیریں اطلسی جوڑا اکبری ایرانی خوش تصویر
تک جوبن مرزے جٹ دا پئی ہسدی سی تقدیر — پئے چامل چڑھے عشق نوں اِیہہ خان میری جاگیر
پئی نچدی ڈائن موت دی تک مرزے دی تصویر — میں بیرے کھاساں کھرل دے بھر پِیساں لہو نیر
پروانہ شمع جمال دا جلوے تے سڑے اخیر — اُسنوں چامل چوہدویں رات دے جھب پونچاں پَینڈے چیر
پڑھ ختم معلےٰ قادری سَوریا حضرت پیر — چا دتی لَت رکاب نوں پڑھ موہوں یا نصیر
تک دارے چھنیں بیٹھکاں اُہدی اکھیں بھریا نیر — اج قسمت واگاں چائیاں خبرے لکھیا کیہ تقدیر
اوس نفر بلائے اپنے جیوں شاہاں کول امیر — پیا ٹپ ٹپ مُہراں ونڈدا خبرے اِیہو وار اخیر
پئے نفر دعائیں دیوندے جگ مانے راج گھمبیر — اسی رج رج دیویئے نوکری ساڈا جیوے کھرل امیر
پیا سو نپنی کردا نوکراں سن ڈیرے دار فقیر — اِہ دارا داری واسطے بنھ داری دارے وِیر
چھتی ڈِٹھا رنگ محل تھیں گھوڑی چڑھدا مرزا ویر — اُہ ویکھدیاں گل پا گئی اہنوں کیتا عشق اسیر

اُہ سد ماؤنوں آکھدی کھوہ مینڈھیاں چولی چیر   اُٹھ ویکھ نصیباں ماریئے کوئی کر لے اَج تدبیر
تیرا مرزا چلیا نانکے صاحباں دے عشق اسیر   اس چدھڑاں نال کھیہڑناں نہیں ڈرناں اس رَن پیر
اگے بھُکھے اِسدی جان دے دونویں دشمن میر شمیر   کیہ کرسی بھائیاں تھیں وکھرا اگے ہاٹھاں کٹک کلیر
دونویں ماواں دِھیاں دوڑیاں ہائے اُلٹ گئی تقدیر   پھڑ واگ سراجؔ بھرا دی رو کہن لگی ہمشیر

☆☆☆

چھتی بھین دی فریاد

میں واری واریاں مرزیا نہ اتنا ظلم وسا   من ہاڑا مائیں پئی ہوئی بھین دااِہ چوہدویں وار گھسا
وَت نِت پیا جاویں نانکے میں واری اَج نہ جا   جُگ جیویں ویرا میریا مینوں ہتھیں ڈولی پا
کیہ جیوناں بھیناں تتیاں جیوندے چھڈ جان بھرا   نج جمدی صاحباں تتڑی نج نانکے پڑھدوں جا
اَج کھیوے مرزیا مورچے چدھڑاں نوں چال چا   اساں سنیاں ہویاں ساریاں سانوں اکھیں نہ دکھا
مرزیا بھٹھ زنانی دوستی کُوڑ اِہناں دا چا   جد بنن معاملے داریاں اِہ جاندیاں اِکھ پرتا
حیف اِہناں دی دوستی اِہ ٹبر بے وفا   اُہناں تیریں وِدھے سورمے کوڑے کارے لا
توں مرد خدا دا مرزیا مرداں دے رکھ سبھا   نہیں مرداہناں ول ویکھدے باطن دی اَکھ اٹھا
تک سُندر صورتاں مورتاں رکھ دل مضبوط صفا   من مت سراجؔ دی مرزیا میں گھولی بھُل نہ جا

☆☆☆

مرزے داجواب

مرزا آہدا بھینے چھتیئے پئی ایں کس خیال   میں چلیا سیر شکار نوں آ جا ساں شاماں نال
میرے ایس اچانک سفر دا کوئی کرو نہ وہم خیال   میرا کیہ کم کھیوے جاوناں ساڈے لگدے کیہ سیال
اساں دِلوں بھلائے نانکے نہیں آیا کدی خیال   چھڈ دِتیاں بھاجیاں ورتناں اَج ہو گئے کئی سال
اِہ قصے چھیڑ مجاز دے مینوں بھانبڑاں وِچ نہ بال   میرے چھل نہیں بھٹ چھتیے میں رکھے مساں سمھال
میں چلیا جھڑے کم نوں مینوں جاون دیہہ فی الحال   کر دعا مُصلے بیٹھ کے رب آئے فتحیا نال
گل کر کے دیس مجاز دی میری نہ کر طبع نڈھال   وَت گُجھے بھٹ سراجؔ دے ٹٹ جاسن صدمے نال

☆☆☆

کلام چھتی

اللہ بھاویں مرزیا خیریں آویں جِت میدان   توں جتی بہادر رن دا تیری مدد شاہ مردان
میں نِت دعائیں منگساں پڑھ منزل پاک قرآن   پر تیرا نانکے جاوناں مرزیا ہر صورت نقصان
چھڈ صاحباں دی دوستی تیرے اپنے بخت جوان   صاحباں نالوں چنگیاں تیری صورت تھیں قربان
آکھے لگ جا بھین دے نہ بن ایڈا نادان   صاحباں پچھے واریاں کیوں گواویں جان
شالا جی کے مان جوانیاں اِہ رُت رہوی پروان   ٹبر دا شان سراجؔ توں بھائیاں دا مان تران

☆☆☆

کلام مرزا

مرزا کہندا چھتیئے میتھوں سُن عشقے دے طور   اِہ جند نذرانہ یار دا اِہدا نہیں کوئی فائدہ ہور
گلّاں پھلاندی دوستی کد ہٹکے رہندے بھور   عاشقاں درد رنجانیاں دی ہتھ معشوقاں ڈور
چھتیئے گھرے دمامے عشق دے جگیں پے گیا شور   سن لیسیں دانہ باد تھیں کھیوے تک گھنگھور
مینوں چِٹھی لکھی صاحباں اوتھے سیالاں چدھڑاں جوڑ   میں سر پر کھیوے جاوساں مینوں راضی ہو کے ٹور
جلن معراج پتنگ نوں بھانویں شمع نہ رکھے غور   بھاویں نہیں پرواہ چن یارنوں پر بھج بھج مرن چکور
عاشق نے وریام نوں سدا اُڈیکے گور   میں سٹیا جہاز مجاز دا بغداد والے نوں سَور
اِہ مارو وہن پریم دا خطرے خوف کروڑ   کئی وچ اَڑن اڑانیاں کوئی وِرلا چڑھدا توڑ
اِہ عشق امانت یار دی میں سانبھ لے جاساں گور   چڑھے منزل توڑ سراجؔ دی رب حافظ اللہ سَور

☆☆☆

مرزے دی آخری گل تے بھین تے ماں دا ودعیا کرنا

ماواں دھیاں خان دا رستہ کھلیاں روک   پر عاشق نوں سمجھاوناں جیوں پتھراں نوں جوک
ماں کہندی بچیا واریاں میری جیوندیاں جھوک نہ جھوک   میں تیرے پچھے مرزیا چھڈ دتا پیکا لوک
سوچ گزارہ آپنا توں گھرے دا تھوک   میرے ویکھ ضعیفی حال نوں اگے سر جا اللہ لوک

پرسوں آؤناں بھٹیاں لے بھین تیری دی ڈھوک — وچ توں نہ ہوسیں مرزیا دس کیہ اکھیسیا لوک
باجھ ملاحاں بیڑیاں سراجؔ باجھ نہ وسدی جھوک — تیرے باجھ سراج غریب دی جند نیزے دی نوک

☆☆☆

ایضاً

جاتا مرزے خان نے مینوں جان نہ دیسی ما — اُس پٹکا سروں اُتاریا گل وچ لیندا پا
آکھن لگا رَو کے گل سن میری ما — مُکیاں کُوڑ کہانیاں سچ گیائی آ
مینوں چٹھی لکھی صاحباں آندی کرموں راء — چوہدویں ڈھو برات دا چدھڑاں چامل چا
لمیاں چھوڑ کہانیاں مکدی دیاں مکا — میں سر پر کھیوے جاوناں ئیں ہو راضی دے دعا
اَج سیالاں چدھڑاں ہمشراں گاٹیاں گئے رَلا — میں بھی گاٹی چلساں رب ستراسی دا
میں بھن چدھڑاں دیاں آکڑاں دیساں شان ونجا — ونج راتو راتی آنساں صاحباں نوں بیل چڑھا
میں وِچ شریکاں دسنائیں مینوں مہنے دین بھرا — بَنھ گوٹھاں بہے پنچائیتاں چودھری منگ کُھہا
مائے سر پر اوسے ہووناں جو منظور خدا — کدی قضا نہ ہوسی ربدی جویں رضا
مائے تقدیراں ڈاہڈیاں آکھیا کجھ نہ جا — میری اکھ نہیں بَجھدی دیس تے اک چدھڑ کون بلا
اِہ جھٹ حیاتی مانگویں ایتھے رہناں نہیں سدا — مائے بے عزتی دا جیوناں کہڑی کم بھلا!
اَج چھٹنے تیرے وِیر دی دیساں وچ کہا — شالا رہے سلامت گور تک اِہ عزت شوکت بھا
دیہہ تسلیاں جی نوں تے ماؤ نوں سمجھا — رہے بول سلامت ویر دا کردی رہو دعا
سن کے مرزے خان تھیں بولی صحی صفا — بہہ گئیاں مُٹھیں میٹ کے چھتی تے اُس دی ما
منہ متھا سر چمدی ماں کلیجے لا! — میں راضی بچیا میریا تینوں بخشیا شیر پوا
کوئی وس نہیں تیرے مرزیا جیوں تقدیر خدا — اِہ بخرے روز میثاق دے لیا لکھیا جھولی پا
جاہ حوالے ربدے میری دم دم نال دعا — شالا موہنہ وکھاویں آکے جیویں چلیائیں کنڈ وکھا
میں واری جتی بہادرا بہویں ست نہ کِتے ونجا — شالا فتحیا ملی جناب تھیں آویں پڑ صدق دا چا
وت مرزے چھیتی بھین نوں پیار دتا گل لا — لاہ سدھراں ملے اخیر دے دونویں بھین بھرا
گل پٹکا کھلیاں مینڈھیاں چھتی رو پئی ہتھ اُٹھا — مینوں ڈولی ہتھ نہ پھیریا اِہ عمراں ساری گھا

مینوں مائیں پا کے مرزیا چلیائیں کنڈ ولا ‏ ‏ شالا جُگ جُگ آویں دیس تے گل ہار فتح دے پا
میں میراں حضرت پیر دی دیاں سیس نیاز چڑھا ‏ ‏ چڑھے منزل توڑ سراجؔ دی تے رکھے شرم خدا

☆☆☆

کھرل جواناں دی مرزے نال گل تے مرزے دا جواب

ویکھ کھلوتا خان نوں داریوں نکلے ویر ‏ ‏ کِتھے چلیائیں مرزیا پچھدے کھرل امیر
کوئی کم لمیرا جاپدا کوئی وڈی پے گئی بھیڑ ‏ ‏ اِیہہ خرچی راتب سفر دا اِیہہ برچھا ترکش تِیر
توں مُہری ساڈے کٹک دا وریاماں وچ رنبیر ‏ ‏ مت پوی ضرورت لئی چل سنگ برچھیاں والے وِیر
مرزا کہندا ہس کے سن بھائیاں دی تقریر ‏ ‏ مینوں مان تساڈے زور دا میرے جیون کھرل امیر
شالا جیوو برچھیاں والیو نال عزت تے توقیر ‏ ‏ میرا پھیرا اپنی بار دا میں جاناں نہیں اُدیر
کوئی خطرہ کرو نہ بیلیو ہئے سورو رب قدیر ‏ ‏ شالا دیس پردیس سراجؔ دا ہووے سنگی حضرت پیر

☆☆☆

مرزے دا دانہ باد تھیں نکلنا

ودعیا کر کے دوستاں مرزے چک لئی واگ ‏ ‏ اساں سر پر سیالیں جاونائیں جاگ اَج نیلیئے جاگ
نیلی سمجھ اشارتاں جھاڑ کنوتیاں کاگ ‏ ‏ اُہ چل پئی چال رواں دی ہئے سُم برساون آگ
جیوں نکلے تیر کمان تھیں یا جیوں جاوے شیشل ناگ ‏ ‏ جاندی سفر لپیٹ دی صر صر باد تیاگ!
لنگھے عرصیوں وانگ نگاہ دے جیوں لہراں نکلن راگ ‏ ‏ کئی نالے ندیاں وہنیاں سُم سکے جاندی جھاگ
گھروں نکلدیاں مرزے خان نوں کئی شگن ملے بدلاگ ‏ ‏ پر نہیں شگن سراجؔ وچار دے جنہاں عشقوں لگ گئی لاگ

☆☆☆

مرزے دا کھیوے وچن پونچناں تے جنج دا حال

کٹ پینڈے بار اُجاڑ دے کھیوے پوہتا مرزا خان ‏ ‏ جُوہ ماہی دی ویکھ کے اُہدے جُسّے پھر گئی جان
آئے نظر مینار مسیت دے جتھے ہویا عہد پیمان ‏ ‏ اُہنوں جِھتے کھوہ دیاں ٹاہلیاں پیاں مارن سد بلان

اُہنوں چھیڑو مِل پئے بار دے پئے نانکا مال چگان
بیلا کدھی رونقاں سبزیاں کھوہ روان
جد مال گھراں نوں ڈُھکدے ہووے ڈیگر وقت اذان
مرزا سَور کے رب رسولؐ نوں تھینہ وچ وڑیا آن
پئی جنج چدھڑاں دی ڈُھکدی ڈف ڈھول پئے گھرنان
پئے مشکی قُرے ہنکدے سُماں دی دھر سان
پیا تکدا ڈھو برات دے واہ اللہ تیری شان
اج کوئی سَیر نہ رہ گیا کدی نگری آہی آن
اُہنوں کوئی خبر نہ ہووناں اج کیہڑے گھر مہمان
اج بِناں بلایاں آ گیا مرزا دوہتر وان
ڈِٹھے مرزے جنج دے گھبراٹے نال دھیان
اُہدی اکھ نہ بَجھدی کسے تے واہ راوی دا بلوان
پئے لشکن برچھے رانگلے چڑھے ہوئے سجرے سان
لُنگیاں شملیاں والڑے جانجی نوجوان
تک اُہناں دیاں آکڑاں اُہدی پئی وٹیندی جان
اُوہ وٹ لباں نوں دیوندا اکھیں لہولہان
اس بدھا ہویا مُنڈاسڑا گھر بیہو وڑیا آن
ماسی ویہدیاں ٹھر گئی میں صدقے تے قربان
نیلی بدھی تھان تے لگی راتب کھان
تازہ ہو بیٹھیا مونہہ ہتھ دھو تے خان
جاندیاں پچھدا ماسیئے میری دس امان
اُس آکھیا مرزیا خیر ہے ہر شے امن امان
وِچ ورج مقفل سانبھیا تیرا دُر یتیم رمان
کیہ مجال کسے دی مرزیا کوئی بدخواہ کرے گمان
وچ عشق حفاظت اپنی رکھیا نال دھیان
کوئی وہم نہ کر توں مرزیا ذرہ نہیں نقصان
تیرا مرزیا پھُل گلاب دا روشن وچ جہان
پر باد ہجر دیاں لانبوؔاں تھیں لگ پیا کرمان
میں نال کلیجے رکھیا اِہ تیرا نور نشان
تک اکھیں لیسیں مرزیا لویں اپنا مال پچھان
سن گلاں وانگ انار دے کھِڑ گیا مرزا خان
کانگ چڑھی کوئی خوشی دی اُتری سفر تکان
آکھے سچیا مالکا تیرے لکھ احسان
وِچ چیتے ذرے ریت دے رکھنا تیری شان
تیرے بھرے خزانے داتیا توں فضلاں دی کان
دیویں منگے بِناں سراج نوں روحی سِری دان

مرزے دا جنج وِچ جا کے چدھڑاں نال بھاج دی شرط رکھنی

مرزے نوں بے امنیاں جنج ویکھاں ہکوار
جیوں سَوڑاں پون شہباز نوں تک چڑیاں دا ڈار
نیلی کھا نہاری ہٹ کھڑی ہویا مرزا اُٹھ تیار
چُمے گردن جا وال پکڑ کے ہتھ پھیرے نال پیار

تنگ نیلی دا کھچیا ہتھ پٹھیاں تے مار
چہرہ مرزے خان دا بھکھیا وانگ انار
کویں بہن نچلے سُورمے سُن ڈھولاندے کھڑکار
نالے نیلی پانی پیوسی لوے تھکیڑ اُتار
ہتھ بَنھ ماسی آکھدی مرزیا میں بلہار
چدھڑاں سیالاں ڈھانڈیاں قدم قدم انگیار
توں بھی بڑا بے حوصلہ اُہ بھی وچ بلکار
مرزا کہندا ماسیئے فکر نہ کر زنہار
شیر نہ ڈردے ماسیئے بھاویں بھیڈاں ہون ہزار
بیبو ہوڑ رہی نہ منیاں اُٹھ ہویا خان تیار
سَور کے رب رسولؐ نوں ہویا آسن تے اسوار
نیلی بہہ بہہ اُٹھدی چُنگیاں وچ بازار
جا وڑیا وچ جنج دے نیلی دا اسوار
شاہزادہ کہڑے دیس دا کردا پھرے شکار
اُٹھ راٹھاں چڑھتلاں جھلیاں تک کے رعب وقار
میں بیٹا ونجھل خان دا اُوہ کھرلاں دا سردار
سیال اساڈے نانکے مڈھوں رشتہ دار
چدھڑ سن کے گل نوں کر گئے وٹ ہنجار
تیری نیلی سنیاں مرزیا بڑی چالاک ہشیار
دلی تھیں ملتان تک دُھماں کل دیار
اتنی اِہ وسنیک نہیں جتنے اشتہار
سدھر سانوں ایسدی ذرا بھاج وکھا کھاں یار
مرزا کہندا چدھڑو باہلیاں ہون بیکار
سر بدھا چیرا خان نے کلغی طرے دار
رِشماں چھڈ یاں جو بنے چوہدویں دے چن ہار
آکھن لگا ماسیئے میں پھِر ٹُر آواں باہر
اِیہہ پُنیا پانی پیوندی واہندی وِچ نسار
اج باہر نہ نکلیں واسطائی ایتھے چھپ کے وقت گزار
تک ساہمنے جر نہ سکسن ہو جا سی تکرار!
متاں گلو گل ودھان تھیں چل جاوے تلوار
ویکھ آواں جھٹ رونقاں پھر ساں بکل مار
مینوں دھیر گیلانی پیر دی کسے پِڑ نہ آوے ہار
نیلی چوکڑیاں وٹ ویہڑیوں آئی باہر وار
کلغی چیرا سجدا ہتھ نیزہ پھمن دار
دم وٹ وٹ مارے پھر کڑے آئی مشک شکار
تک جانجی چڑتل اوپری لگے کرن وچار
حسن دلیری دبدبہ رُت شباب خمار
پچھن کہڑے دیس تھیں پھردے ہو کِس کار
مینوں مرزا لوکی آکھدے جانے ساری بار
میں اَج ہی ڈیگری آیا میرا ماسی نال پیار
پھر ماری کُھچ گھبراٹیاں کھا کے اندروں خار
اِہدے رولے وہت چنہاں تک لنگھے راویوں پار
مان تینوں بھی مرزیا اس دے حدوں پار
اُٹھ نہیں سکدی جا پدا جے لت اک چھڈ یئے مار
دو تن کھُریاں ویکھئے وِچ میدان ونگار
نیلی برد بھجاونی جے کریو اقرار

جو ودھیا لے جاوسی گھوڑا تے دستار
وت گوڈے چُمے آ کے جس نوں آوے ہار
گل و گلی ہو گیا وادھا تے تکرار
اک اکلا خان سی اَودھر کئی ہزار
چُن لئے چدھڑاں جنج دے پنج ست شوخ اسوار
سُرخے نقرے ابلقی گھوڑے اپن اپار
آ گئے وچ میدان دے لوکی بنھ قطار
پۓ تلاون گھوڑیاں ڈھولاں دے کھڑکار
زیناں پۓ پھباوندے کسن تنگ اسوار
ویکھ سراجؔ مقابلہ ہو گیا گرم بازار

☆☆☆

مرزے دا جناب دستگیر نوں سورناں

مرزا لتھا گھوڑیوں سَورے حضرت پیر
بوہڑیں گڑھ بغدادیا مینوں تیری دِھیر
مان اُہناں نوں سنگ دا میرے کول نہیں اج وِیر
توں بے کساں دا آسرا والی دستگیر!
مرزا کر کے مونہہ بغداد ول پیا وساوے نیر
تینوں لاجاں لاجاں والیا توں لاجونت اَمیر
مینوں اج وچ ایس میدان دے دیوے فتح یارب قدیر
بغداد چڑھاوا چاہڑساں اِہ نیلی خوش تصویر
اِیہہ نذر تیری اَج ہو گئی میں چھڈ یا اپنا سِیر
پئی کھلی چر سی بار وِچ کھا سی گھیو تے شِیر
تیرے دَر تھیں بگڑی سور گئی لکھاں دی تقدیر
تینوں کہڑی تھوڑ سراجؔ نوں جے چا بخشیں توقیر

☆☆☆

مرزے دا اسوار ہوناں

مرزا سنب نیلی دے چک کے چمدا وار و وار
پڑھ سیفی منہ بغداد ول ہو بیٹھا اسوار
اِہناں حدر کھی ہک بھاج دی جہڑا جاوے بازی ہار
بناں عذر بہانے دیو سی گھوڑا تے دستار
پھر گوڈے چُمسی آ کے پرہیوں دے وچکار
اِہ شرط لئی من ساریاں ہو کھلے تیار
جوڑ کنوتیاں آ کھلے گھوڑیاں دے اسوار
پۓ دسن جانجی آ کڑاں خودیاں تے بلکار
مرزے مونہہ بغداد ول نیلی وچ قطار
پئی نخرے کھیڈاں دسدی شاہ پریاں دے ہار
اُس دلی بھاجاں بھجیاں کِتے نہ آئی ہار
کرے دعائیں مالکا تینوں شرماں چھیکڑ وار
صدقہ شان براق دا اُوہ گیا دلیلوں پار
رکھ لاج لئیں اج بھاج دی صدقہ دُلدُل دا اسوار

نیلی عرضاں کوکیاں مولا دے دربار
مقابلے وِچ مرزے دی جیت
واگ اشارے منگدے وٹ وٹ مارن پوڑ
ہلا بھلا رب آسرا ہو گئی دوڑ و دوڑ
یا علی علی کر خان بھی دِتی نیلی چھوڑ
مرزے دے اشارہ ران دا ذرا دِتی واگ مروڑ
سنب سٹے کڈھ کڈھ ٹھوڈیوں اُہنوں پئی مقابلے سوڑ
نقرے چِینے مانکے گئی دُور پچھاہاں چھوڑ
جگ ویکھیا نیلی نتر گئی ونج حد تے پوہتی توڑ
جگ جاتا چڑھ گئی فلک تے آئے نہ کہکشاں تروڑ
اُہناں ہتھ مونہہ لے کے سکھنے آندے گھوڑے موڑ
پھر سر سراجؔ اُٹھا کے اُٹھی چنگیاں مار
تازی وچ میدان دے کھلے کنوتیاں جوڑ
ڈھولاں گھت گھنوناں دِتیاں دف تاشے تابڑ توڑ
گھوڑے لے لگاماں اُبھرے نکلے واگاں تروڑ
بھاج سراڑے تازیاں نترن کھا کھا کوڑ
نیلی کھا کھا پلٹے اُبھری وِچ وچھ وچھ دھرتی توڑ
وانگ شہباز اُڈاریاں دیہہ پلٹی تروڑ مروڑ
جیوں ایرن سٹ ودان دی سنب ساڑی جاون روڑ
کھا پلٹا نظروں چھپ گئی گھت وانگ کبوتر موڑ
کھلے جانجی وانگ مہانیاں بیٹھے بیڑیاں بوڑ
اُہ طرے شملے پگڑیاں ہتھیں لین مروڑ
پلے سچ سراجؔ جنہاندڑے کدی نہ آوے تھوڑ

جانجیاں دیاں پگاں لاہ کے مرزے دی واپسی

ہتھ سانگ رنگیلی چمکدی مڑیا مرزا خان
تک بنتر شاہ اسوار دی جگ ہویا قربان
مرزے نیلی نوں چمکاریا دے اشارہ ران
دنیا ویکھ نہ رجدی واہ واہ مرزا خان
مرزا کہندا بیلیو ہن بول کرو پروان
جانجی لاہ لاہ پگاں دیوندے تے گوڈے چُم چُم جان
سر ننگے کر کے جانجیاں ٹر آیا مرزا خان
جھٹ مارسہرے نوں تروڑیا کھوہ کیتے پھُل وران
اُس بدھی ہوئی پنڈو کڑی گھر بیو وڑیا آن
مُجرے کردی آوندی نیلی وچ میدان
واہ واہ جمن والئے جمیائی لال نشان
گردن چھے جھک کے کھڑ گئی وچ میدان
پھیرن ہتھ وڈکڑے جیوے دوہتر وان
میں گھوڑے چھڈے دوجیاں شرطاں دیہو آن
مرزا جَری سورماں من گئے خانی خان
جتھے لاڑا کھلا سی جنج دا اوتھے نیلی ڈھودے آن
جانجی مار لئے شرمندگی کھلے نہیں زبان!
ماسی ویہدیاں ٹھر گئی میں صدقے تے قربان

پر آکھن لگی مرزیا کر آیائیں نقصان　　برا نتیجہ ایس دا ہنے لویں گا جان!
مرزا کہند ہس کے ہویا ہو گیا جان　　ہُن سَد مِلا حبیب نوں چاہڑھ بھلا احسان
میں لا لا بازی موت دی کھیڈاں جسدے کان　　اُسدے باجھ دیدار دے صبر نہ پاوے جان
کر کوئی ڈھو ملاپ دا ویلا وقت پچھان　　میں تنگ نیلی دا کھولنا گھر آپنے جا کے تھان
میں جان تلی تے رکھ کے کھیوے وڑیا آن　　جے ماہی ملے سراجؔ نوں تاں آس چڑھے پروان

☆☆☆

بیبو دی مرزے نال گل

بیبو کہندی مرزیا کاہلا مول نہ تھی　　لبریز پیالہ وصل دا حوصلہ کر کے پی
ذرا ہوون دے دھندولکا گھڑی نماشاں دی　　میں تیرے کول لیا وساں صاحباں حسن پری
اج طُور تجلی صاحباں بلدی شمع پئی　　تک حسن نظارے مرزیا رکھیں ہوش صحی
تیرے دم دے کارن مرزیا میں شہرت مُل لئی　　تیری رُت سلامت جگ تے شالا لکھ سے ورہیاں جی
مَیں اج تیری بیل چڑھا وساں خان کھیوے دی دھی　　اگوں ڈھو سراجؔ نصیب دے خبرے لکھیا کیہ!

☆☆☆

صاحباں نوں مرزے دا پتہ لگناں تے بیبو دا جاناں

صاحباں نوں بھی خان دی پئی ہوئی کنسو!　　ایدھر روّلے خان دے اودھر جنج دا ڈھو
سنیاں اوس مقابلہ باہر ہوئی جو جو!　　کپڑیاں وِچ نہ میوندی بیٹھی دُونی ہو
جیوے شاناں والڑا جگ پیر پیوس دھو دھو　　میرا خان لکھاں تھیں چونواں اوہدی رِیس نہ سکدی ہو
دُھمی میرے خان دی دیساں وچ خوشبو　　میرا تن من اُسدی دید تھیں صدقے جاوے ہو
تیل جویں پھر پونچدا ڈیوے لگدی لو　　اُہدی نکل جاندی جندڑی پھر جھٹ رہی کھلو
زندگی کولوں صاحباں بیٹھی سی ہتھ دھو　　فیر اُمیداں لگیاں رب بنائے ڈھو
صاحباں اپنے خان دا سہرا رہی پرو　　پئی گندے موتی رانگلے نیناں تھیں چو چو
اچراں نوں کول اُسدے ونج بیبو رہی کھلو　　موہوں کجھ نہ بولیا اکھیں گئیاں گو

جویں نابینے اکھیاں صاحباں لگ پئی لو — منگدی سی اس گھڑی نوں اللہ تھیں رو رو
شدیانے شغل ویاہ دے اُسدے بھانے سو — بچ گئی آس سراج غریب دی ہن خطرہ رہیا نہ کو

☆☆☆

صاحباں دا گھروں نکل کے مرزے ول جاناں

ڈھرگاں بھیراں کڑکیاں تریاں پئی کہا — دھراہ دھراہ گولے آتش ڈھول پئے گھر نا
جنج نگری وچ آوڑی آتش بازاں تا — طبق کھیوے دا کنبیا سر گئے چکرا
اُٹھی پرہیوں داریوں کارن میل ملا! — ویہڑیاں ہور بنیریاں کوئی نہ رہ گئی جا
کڑیاں کارن جنج دے اُٹھیاں رولا پا — نفسو نفسی پے گئی ہکو جیہی کہا
صاحباں سنبھلی جاچ گئی اُٹھی رب دھیا — آہی پئی اُڈیکدی اِیہو ویلا دا
خاک برابر سمجھ کے داج زیور کل بھا — مَل گئی ڈھیری خان دی عشقا مرحبا
اُہدے ہتھ گانا سی موتیاں سٹ چُھلّے گئی جلا — ربا بیل چڑھائیں خان دی نکلی منگ دعا
سر بنھ منڈاسہ صدق دا بھار گئی گُل چا — آمین سراجؔ غریب دی رب دیوے توڑ چڑھا

☆☆☆

بیبو دے گھر مرزا صاحباں دی ملاقات

گھٹ کالی مائیں کپڑے صاحباں دا چہرہ نور — کانگ جوانی جوبناں لَٹ لٹ جوت ظہور
پئے جھلمل بُندے جھلکدے جلویاں تھیں معمور — پیاں لٹکن زلفاں کالیاں ناگنیاں دستور
بیبو دے ویہڑے آوڑی جیوں آسماناں تھیں حور — مرزا جھل نہ سکیا تابشاں پئی لشک تجلی طور
کھا غش جھڑیا پلنگ تھیں ہوش ہوئی کافور — صاحباں لیا کلاوے یارنوں ہو وچ نشے مسرور
فرحت پائی سینیاں آہے مدتاں دے مہجور — کیتے سرد سراجؔ ملاپ نے دو تپدے تندور

☆☆☆

صاحباں دا مرزے دی بیل تے چڑھنا

مدتاں دے اَودرے سن دونویں دلربا — لُوں لُوں چھائیاں مستیاں سُدھ بُدھ رہی نہ کا

صاحباں کہندی مرزیا میری جند سو وار فدا
میں دو جگ تیتھوں وار کے تینوں مَل لیا

میں جتول ویکھاں مرزیا آوے تیرا نظر لقا
مینوں کفر اسلام نہ سجھدا دَیر و حرم گُجا

چھڈ مینوں اندر دُوتیاں گہیوں راوی قول بھلا
مینوں پہرہ دیندی مرزیا گئے کتنے سمے وِہا

دم نہیں ماریا جان کے سر جھلے سو تاء
اِک ایس گھڑی دی آس تے میں دِتی عمر لنگھا

کانگے ہوئے حسن شباب دے رل گئے دو دریا
اِہناں مست پرم دیاں جھوٹیاں مرزا لٹ لیا

انج چڑھ گئے نشے وصال دے بیٹھے دونویں ہوش بھلا
ونج جُھون جگایا دوہاں نوں بیبو نیڑے جا

ہتھ پھیر متھے چم آکھدی مرزیا ہوش بجا
لُٹ مال خزانے جھلیا سنھ بیٹھوں سیج بنا

پئی رات انھیری شوکدی تیرا رب سُترایا دا
گھت بیلے لے ونج صاحباں ہن بالکل ڈِھل نہ لا

توں ایڈے پاڑن پاڑ کے وت بیٹھوں ڈیرے لا
اُٹھ وقت پچھان بے طوریا ہنے جاسی پے کہا

تاں بے خودی دی نیند تھیں مرزا جاگ پیا
اُس نیلی کھولی تھان تھیں مونہہ کڑیالا پا!

کڈھی باہر حویلیوں لئی نال مہاٹھ ڈھکا
پھڑ بانہہ صاحباں دی خان نے لئی کُچھ کے مگر بہا

اوہدی ٹُٹ گئی چُوڑی چڑھدیاں سروں اُتلا ڈھلک گیا
بیبو تنڑی تک کے آکھیا اِیہہ مندا شگن پیا

چوہدویں آہی چن دی تے آیا وقت عشا
کالے بدل امر دے گئے انبر تے چھا

بیبو آئی دوہاں نوں چھتا کھوہ لنگھا
پھر کالی رات ہنیرڑی اگوں سخت مخالف وا

لے ہن اللہ آسرا مڑ گئی دے دعا
مار جھل چھناں دا بیلڑا خطرے لکھ بلا

پاہرو ہر ہر قدم تے بیٹھے گھات جما
ٹریا راہی دانہ باد دا نو لکھا لال چھپا

کوکن شیر بگھیلے بار دے کڈھن جند ڈرا ڈرا
شالا رکھسی لاج سراجؔ دی شاہ انور راہ نما

صاحباں دا خیال تے مرزے دی مت
باہر نکل کے صاحباں بھیں ڈِٹھا کھیوے ول

اُہنوں دِسیاں ہکلاں پوندیاں اپنے رنگ محل
بھلا الوداع سہیلیو میں پرت نہیں اَوناں ول

اُہدے نین گلیڈ وبھر گئے اُہنوں یاد پئی کوئی گل
شالا اُجڑ ونجے اِہ پر تھمی کوئی گڑا از غیبوں جھل

اُٹھ پاہرا بھکھا کھیویوں میرا ٹریا خان نکل
صاحباں روندی ویکھ کے مرزے لا لئی گل

مینوں جاپے کھیوہ چھڈناں تینوں جاپدائے مشکل جے تے جانائیں دانہ بادنوں میری بیل تے بیٹھ سنبھل
اگوں ویکھ سراجؔ تاں پہونچسیں پچھوں تکناں بے محل

☆☆☆

مقولہ شاعر

کالی رات ڈراوَنی بدلاں کیتا میل ۔۔۔ جھکھڑ جھانجھے شُوکدے جگ گئی سیاہی پھیل
ماہی خاطر جنج دی اہناں سر کھڑکھن نہ وہیل ۔۔۔ عاشق تے معشوق دا چا قدرت کیتا میل
اُہناں آ گئی رات سہاگ دی ملے وٹنے عطر پھلیل ۔۔۔ ہک دھاگے دے وچ پُر گئے دو پھل گلاب روہیل
نوشہ کھیڈے بیڑ وگھوڑیاں مرزے صاحباں پائی بیل ۔۔۔ ویکھ سراجؔ ہن کھیڈ دی قدرت اپنے کھیل

☆☆☆

مرزے صاحباں دا باری وِچ بھُلی پوناں

جھل بیلا بوٹے کاہیاں مارو بار اُجاڑ ۔۔۔ اگوں واء مخالف ساہمنے نالے بدلاں دی چنگھاڑ
رات غبار ڈراوَنی ہاتھی دِسن جھاڑ ۔۔۔ جاپن اُلٹے آوندے جنڈ کریر پہاڑ
اس رات آفاتاں ساریاں بیٹھیاں کھول ۔۔۔ گدڑ پھرن ہوانگدے چھاراں تے بگھیاڑ
جت ول نیلی وگدی اگوں دِسدی واڑ ۔۔۔ بھوں بھنوالیاں کھاندیاں رات ہوئی دو پھاڑ
نیلی مرزے خان دی چھڈی ساری جوہ لتاڑ ۔۔۔ پھر پھر کے جد آوندے پھر کھیوے دی واڑ
اگے رات ڈراوَنی پچھے کالی دھاڑ ۔۔۔ کرن دعائیں مالکا جھب کِتے دن چاڑھ
نیلی سوڑی پے گئی نہ کوئی راہ مہاڑ ۔۔۔ اُوہا پڑانہہ کھیوے دا اُہا لٹھ چھاڑ
جاتا مرزے خان نے ہو گیا کم وگاڑ ۔۔۔ پر دِلوں سراج نہ ڈولیا عاشقاں چت پہاڑ

☆☆☆

مرزے صاحباں نوں راہ وِچ بابا رنگھڑ دا ملناں

بھُلی پئے ہوئے بار وِچ دلبر تے دلدار ۔۔۔ کوئی کھاہڑا راہ نہ سجھدا شب کالی دُھند و کار
چھڈے جھنب اُنھیر ی جھانجیاں دلوں بیٹھے حوصلے ہار ۔۔۔ جھاڑاں دے وچ پھر دیاں اُہناں چھڈی رات گزار
پھر کھیوہ آوے ساہمنے جت ول مڑن اسوار ۔۔۔ وس نہ کوئی چلدا قدرت ہتھ مہار
جنگل دے وچ پھردیاں کوئی نظر پیا اشرار ۔۔۔ نیلی بِدکی اُچھلی مرزا سنبھلیا ہوشیار

پھڑ سانگ سجے ہتھ تولدا قبضے وچ تلوار
اِک واگی نانکے مال دا کاماں خدمت گار
سی مال چگاوندا وتدا مینہ ول گیا جنگل بار
مال ترٹھا اوسدا نالے کن پیا کھڑکار
صاحباں بول پچھانیاں دسّے مرزے نوں سُن یار
مرزا ہس کے کہندا رنگھڑا آہیا زندگی کوئی دھنوار
میں مرزا ساہی راویوں ماما سن میری گفتار
ہن چلیاں واپس وطن تے پئی ضروری کار
میں رات چِیری اس واسطے حکمنامہ سرکار
دس رستہ دانہ باد دا توں ہوسیں واقف کار
رنگھڑ سانگ پکڑ اُٹھ وگیا بدھا لک سنوار
سِدھواہ ہک پینڈا جا کے کہندا لے ہن ہو ہوشیار
اِہ راہ نہ چھڈیں راہیا بھاویں نکلن پاہ ہزار
ہن سرگی ویلا جاپدا ہویا کھرا نچھٹ ہنجار
دس رستہ رنگھڑ پرتیا اوس پرت ڈٹھا ہکوار
اُوہ اُچی کو کیا مرزیا تیرا پھبیا خوب شکار
پر کن دِلے دے کھول کے میری سن جا گل گفتار
ہکو ماہنی تیرے نانکے تیتھوں ہونیں نہیں بیزار
توں چڑھیا ایں جہڑی دھولریں دھر پڑ سانگ پیار
ہن گھت پیراں دی مرزیا تے سد پراناں مار
رکھیں حوصلے ساہم کے ہمتاں بہیں نہ ہار
اِہ دنیا خواب برابری جھٹ کوئی پلکار

واگ سنبھالی خان نے گھت پبّاں تے بھار
بابا رنگھڑ اوس نوں آکھدے عمروں ادھکڑ پار
جھکھڑ جھانجا ویکھ کے بیٹھ گیا جھنب مار
اُٹھ نیڑے ہو کے پچھدا توں کون کوئی اسوار
اِہ چھیڑو ساڈے مال دا بابا رنگھڑ ڈیرے دار
اج بچ گئیوں میری سانگ تھیں میں مساں گھسایا وار
میں کھیوے آیا میل ساں کل ہی پچھلے پاہر
مینوں سدیا شاہ سلیم نے دلی وچ دربار
ہُن راہ بھلائی وتناں کوئی نہیں سُجھدی سار
میں جاواں کہڑی لاہم نوں کر کھاں سوچ وچار
لگ اگے مرزے خان دے وگ ٹریا ماہر کار
اِہ پکا کھاہڑا مال دا جاسی ڈیکوں پار
رکھیں قطب کنڈ تے آپنے پشت پناہ حصار
دن چڑھدے جاسیں ڈیک تے اگاں نیلی نوں شِشکار
اُہنوں اگے پچھے دس پئے چڑھے ہوئے دو اسوار
اِیہہ صاحباں تیری بیل تے چلیائیں ڈاکہ مار
اگ لائی جانائیں دیس نوں اِیہہ اوکھی پچسی کار
لائی گلیں جانائیں مرزیا چدھڑاں دا لاکھی ہار
اوتھے پنچھی ناہے پھڑکدے دھن مرزا کھڈکار
مت چدھڑ ماہنی راہ وچ پھڑ دیہنی دھرت نگھار
مرداں پھیرا جگ تے ہوندا ہکو وار
خوش بخت سراج انہانڈرے جنہاں کیتا عشق وپار

☆☆☆

چکی ریہڑا کمہار

راہی دانہ باد دے آہے بیٹھے رستہ کھو — لا گیا راہ راہنما رب بنایا ڈھو
نیلی ٹر پئی چال ہوا دی پئی سدھے رستے ہو — پئے مکدے پینڈے خوف دے خطرہ رہیا نہ کو
نیلی چکی جاوندی اِک جندڑی جُسّے دو — دوہاں وچوں نفس دی عشق نکالی بو
ہُن رات وی جاپے دھم پئی چڑھدیوں لگ پئی لو — اگے نیڑے آ گئی ڈیک بھی گئے اندیشے بھو
نیلی چلدی چال رواں دی ترٹھی رہی کھلو — اگوں کھڑ کھڑ ہوندی آوندی لین دونویں کنسو
اِک نام کمیرا کھیویوں ذاتی دا گل گو — اُوہ چکی ریہڑی آوندا کِتے راوی ولوں جو
صاحباں نیڑے ہو پچھانیاں ڈک نیلی رہے کھلو — اُہنوں کول سراجؔ بلا کے صاحباں آکھن لگی رو

☆☆☆

صاحباں دا سنیہا

بابا چکی ریہڑیا میری گل سن ذرا کھلھیر — میں دھی کھیوے دی صاحباں پاپن پُر تقصیر
میں ٹر آئی سنگ خان دے مینوں گھتے عشق زنجیر — گئی مل مکا لک دیس دی پر حق تے رہی اخیر
تینوں مِل پوسن وچ بار دے میرے بھائی میر شمیر — آکھیں ہتھ بنھ میری طرف تھیں ہن من جاون تقدیر
کسے صورت مِٹ نہیں سکدی متھے دی تحریر — میں دو جگ مرزے خان دی تے خان میری جاگیر
ایتھے وس نہ چلدا کسے دا اِیہہ عشق پیراں دا پیر — اِہنوں سجدا کر گئے انبیا غوث ابدال فقیر
جے مگر میرے اُٹھ چڑھو گے ہوسی جگ تشہیر — نئیں ڈِٹھے واپس آوندے لے گئے سمندریں نیر
چا پوری کیتی رب نے میری خواباں دی تعبیر — پئی قسمت جاگ سراجؔ دی مل پیا ماہی انور میر

☆☆☆

چکی ریہڑے دا جواب

کہے چکی ریہڑا صاحباں آئی ایں ظلم کما — ہن کس کم تیرے دِھید رے اِیہہ رناں والے دا
تیرا بابل دانت دیس دی چلی ایں جگ ونجا — ڈر بھوہرے شوہدے مرن گے تیرے میر شمیر بھرا

اج جنج ڈھکی گھر ماہنیاں ملکاں وِچ کہا
جگ منے چدھڑ سورمے آئیوں لیک لگا
اج سیالاں کھرلاں ورتناں ڈھو ڈھب بھا کھا
اِہ وَیر دوہاں نوں صاحباں پوسی مانگے بھا
تیرے اِہ سنیہڑے تتیے رکت گُن تتے تا
کیہ چُلیاں نال بجھا وسیں اگ جھلاں نوں لا
اجے دانہ باد دراڈڑا اوتھے پُج کے خیر منا
ڈاکے پون سراجؔ اس بار وِچ گئے کیتی ساٹھ لٹا
مرزے صاحباں دا راہ وچ ٹھہر جاناں
چڑھیا سورج بادشاہ لگ پئی لو جہان
نیلی کُپر گھتی آوندی پینڈے ملدے جان
پھٹکیا ہویا رات دا نندرایا مرزا خان
اُہنوں جھوٹے آ گئے نیند دے لگ پیا ہگلاں
قدم قدم تے صاحباں پئی آکھے لال دھیان
اس نیندر وِچ اندیشڑے میں صدقے قربان
مرزا کہندا صاحباں ہن کیہ وہم گمان
اُہ رُکھ پئے دسدے ڈیک دے جھنگیاں ویکھ نشان
ایتھے جھٹ ہک دو پرا کٹیئے جا سی اُتر تھکان
ہُن کھیویویں کوئی پہنچسی اہ گل اوکھی جان
صاحباں ہوڑ رہی پا واسطے پر نہ منیاں نادان
اودوں موت بھی واگاں کھچیاں نیلی ڈک لئی خان
صاحباں چار چوفیراں ویکھیا جھاڑو جاڑ ویران
اُہدی ڈر گئی نازک جندڑی ہُو دا ویکھ میدان
اُہ تک مرضی دلدار دی کر گئی بند زبان
راضی رکھنا یار نوں عاشق دا ایمان
اِک ویکھ جنڈورا چھانگلہ کیتا اُہناں مکان
لاہیا ڈھنگا مار کے نیلی دا سامان
زین سرہانے رکھ لئی ہیٹھ آسن کھیس وچان
مرزا لاہ ہتھیار دوالیوں سوں گیا چادر تان
بنھ لئے تقدیر نے وچ جنگل بیابان
کوئی پیش سراجؔ نہ جاوندی جد آخر ڈُھکے آن

☆☆☆

مرزے دا باری وچ سَیں جاناں تے صاحباں دے خیال

تان دو شالہ سیں گیا مرزا بسترا ڈال
پئی جھل مریندی پیار دے صاحباں پکڑ رومال
کدی پیر چُمیندی یار دے کدی چمدی متھا وال
خان چھائیاں کیفیتاں سوں گیاں مستی نال
صاحباں بھانے اُوہ گھڑی جنتوں ودھ کمال
جھاڑ بوٹے فردوس دے طُوبیٰ جَنڈ مثال
وچ تصور دب گئی پئی صاحباں کرے خیال
مینوں رات اخ دانہ باد وچ اوسی رنجھاں نال
ونج کول پھُپھی دے بہاں گی راہنگلا پیڑھا ڈال
چھتی بھین نناں نوں مِلساں چپھا ڈال

متھے کیڈا کرم کمایا چا قادر جل جلال
میں دو جگ صدقے وار کے لیا جھولی مرزا لال
پئی لیندی لطف جمال دا وچ خیال وصال
چھوڑ سراجؔ اِہناں نوں چل پچھلا دسیں حال

☆☆☆

کھیوے وِچ لاہد تے رولا

دن چڑھدے کھیوے شہر وِچ گھر گھر ہوگئی لاہد
لے گیا مرزا صاحباں نوں راتی دانہ باد
سیالاں ہوشاں بھُلیاں کجھ نہ رہ گیا یاد
سوگ ملائیاں جانجیاں کھانے رہے نہ یاد
عزت کھیوے جٹ دی ہو گئی برباد
شالا نج جمیں یا مر جاوے اِیہو جیہی اولاد
خطرے پے گئے دیس نوں کوئی مندا پیا فساد
ہوسی جُدھ بے اوڑکا اِہ مَندے دی بنیاد
سوگ سیاپے پے گئے بھُل گئے سُکھ سواد
رحم سراجؔ نہ رہ گیا جاگے بغض عناد

☆☆☆

مرزے پچھے سیالاں تے چدھڑاں دی ہاٹھ

کڑکے میر شمیر جیوں بجلیاں واہر وڈھول وگا چڑھن
دھاڑ نکل پئی کھیویوں کھرلاں نال لڑن
ہُوکر پائی ہوئی ماہنیاں موہوں پئے انگیار جھڑن
گڑ گجیاں سُن سُن سورمے راوی دا راہ پھڑن
پٹ پٹ سنگل تازیاں کھا کھا وٹ چڑھن
زین لگاماں چھوڑیاں دے دندیاں چک کھڑن
تیر کماناں برچھیاں سانگاں ہتھ پھڑن
تپک تفنگے رہکلے ہتھ لایاں ناگ لڑن
پرا بنھ کے ساری بار دا رل چدھڑ سیال چڑھن
ڈھونڈن بوٹے جھاڑیاں کل راہے کھُرے ہَڑن
اُوہ جاندے اگ برساوندے پئے ساوے گھاہ سڑن
سہے ہرن سراجؔ اج بچ گئے اُہ چلے شیر پھڑن

☆☆☆

چکی ریہڑے داملناں

ہا ہو ہوندی آوندی ساری ساندل بار
پھردے جھاڑیاں ٹپدے پیدل تے اسوار
سانگاں ڈانگاں برچھیاں ہر ہر قسم ہتھیار
چڑھ چڑھ ٹانگوں دیوندے پئی ہوئی حال ککار

اچراں اگوں کوکیا تک کٹک کمہیار — پگڑا لاہ بھواندا بانہہ سرے تھیں وار
ڈِٹھا خان شمیر نے کول سدے سدّ مار — دس کمیرا کھول کے کیہ کجھ تینوں سار
اُس آکھیا ڈٹھے جاوندے میں نیلی دے اسوار — بڑے بے فکرے جاپدے ہس ہس کرن پیار
ہتھ برچھی مرزے جٹ دے گل ترکش تے تلوار — جے اٹکے نہیں تاں اپڑ گئے لنگھ گئے پتنوں پار
نویں سروں پھر ہو گئی ہاہا تے للکار — چھوڑ سراڑے دیوندے گھوڑیاں نوں اسوار
ہکی چڑھ کوانہہ تے ٹانگیاں نظر چوفیرے مار — اُس نیلی چُگدی ویکھ لئی لتھا کُوکاں مار
کُوکاں چار چوفیریوں کنب گئی ساری بار — بھلا دلیرو حوصلہ لبھ گیا اے شکار
آہے سارے جاندے مرزے دے بلکار — شیراں نال مقابلے اوکھی ہوندی کار
ہائے اسماناں ظالماں توں کیڈا کج رفتار — پایا سی نال مشقتاں عاشقاں ہک پلکار
بہن دیندوں ہک جھٹ تے چریں وچھنے یار — ہائے سراجؔ اسمان دی مڈھوں اِیہو کار

صاحباں دی گھبراہٹ

پئی صاحباں سی پلہ مار دی سُتا مرزا بے ہراس — بلبل وانگن بیٹھ کے پئی پھُل دی لیندی باس
نالے مُٹھیں بھر دی خان نوں نالے کردی پئی قیاس — کوئی سوڑ پئی ہوئی دلے نوں گیا اندروں نہ وسواس
اُنج پئی اُسار اُسار دی پر چت اُداس اُداس — اچراں کُتے خان شمیر دے آئے ہجدے اُسدے پاس
تک صاحباں تھر تھر کنب گئی گیا اٹک حلق تے ساس — پک جاتا ماہی آ چڑھے بس گئے کولے پھاس
اُہنوں موت گئی دِس ساہمنے گئی ٹٹ زندگی دی آس — ہن کاں کھاون گے بوٹیاں رت پیسن گدڑ ماس
تدبیراں ساریاں مکیاں تقدیر گئی ڈُھک راس — آ گئی گھڑی سراج آخیر دی اُہدے ختم ہوئے دھرواس

صاحباں دا مرزے دا تیر کمان جنڈ تے ٹنگناں

صاحباں کجھ نہ سوچیا سمجھیا اٹھی تتے تا — پھڑ ترکش مرزے خان دا ٹنگیا جنڈ تے جا
دلوں ماری ایس دلیل نے ہنے ماہنی جا سن آ — نہیں مڑناں مرزے جنگ تھیں دیسی سوہڑ وسا

میں ہتھ بنھ لیساں اُٹھ کے گل وچ پلڑا پا
ڈھیہہ پوساں خان شمیر دے قدماں اُتے جا
مینوں بڑا پیاریاں رکھدے میرے میر شمیر بھرا
واسطہ پا کے پیار دا میں لیساں بھل بخشا
میں بھل گئی مندا کیتا تسی چنگا بیجو چا
مڈھوں دنیا آئی بھلدی بندہ پر خطا
میں واسطے ہاڑے پا کے لیساں وِیر منا
پر نہیں منی گل خان نے میں بیٹھی آس ازما
صاحباں غلطی کیتی جان کے کہندے نین دانا
کیوں اُس ترکش خان دا سُٹیا دور وگا
صاحباں دی تدبیر سی اپنے ولوں صفا
تقدیر سراجؔ خدا دی گئی اپنا امر بجا

☆☆☆

صاحباں دا مرزے نوں جگاوناں

جاگ وے مرزیا سُتیا سن ڈھولاں دی گھنگھور
اساں ہور اُمیداں پالیاں ہن پئے لگاوے ہور
جاگ پئے گھر والڑے سنھیں پھڑ لئے چور
ہکو ہو گئی جاپدی ساڈی ہیٹھ جنڈورے گور
میں ہتھ بنھ پائے واسطے مرزیا ٹوردے نیلی ٹور
توں نہ منی گل کجھ لئی تقدیر اساڈی ڈور
اُٹھ ویکھ چوفیرے جاگ کے ہاٹھاں پایا شور
کپر بیڑی جا پئی ہن ونجھ نہ چپو زور
سانوں کُتے خان شمیر دے ول گئے نی گھور
جے تے لیندوں مت سراجؔ دی کیوں ہوندا مندا طور

☆☆☆

ایضاً

جاگ جیویں میں واریاں تک مونہہ تھیں پلڑا لاہ
ویری گھیرا پا گئے توں ستوں بے پرواہ
آ گئے تیرے نانکے تیرا کرن ویاہ
بنھ لے کیسری موت دی چیرا سر توں لاہ
میں کیڈے پائے واسطے لگوں خاناں کرن وناہ
آون اگ برساوندے رہکلے کرن دھراہ دھراہ
پھڑ نیلی مار فراقیاں پو راوی دے راہ
میں سر تے آیاں جھلساں توں توڑے تیغ جاہ
میں دو جگ تیری مرزیا رب رسول گواہ
تیری نفر سراجؔ قدیم دی توں میرا شاہنشاہ

☆☆☆

خان دا اُٹھناں تے ہتھیار سمہالنے

وے خان چڑوکیا سُتیا اُٹھ خوابوں ہو بیدار
مینوں ہاٹھ دسیندی آوندی لشکن پئے ہتھیار
اُٹھیا مرزا سورماں کلہ پاک چِتار
جیوں لوہے گڑے دی بدلی جاوے جھک ہنجار
کجھ نہ کنبیا ڈولیا راوی دا سردار
آکھن لگا صاحباں نہ گھبرا زنہار
اِہ تیرے وِیر بگھیلڑے مینوں دِسن بھیڈاں ہار
میں ڈِٹھے ہوئے انہاندڑے جمدیاں بل بلکار
اِہ طاہر سنے سبھالیاں اج مارن رج ڈکار
ونج ڈھونڈن جا کے کھیویوں سہرا تے دستار
توں دیندی جا کھاں کانیاں کڈھ کڈھ وار و وار
مرزا دے تسلیاں حوصلے جم پینترا کھلا سوار
پھر تیر کمان سمہالدا نظر چوفیرے مار
سمجھ گیا اِہ صاحباں کیتا چج سنوار
آکھن لگا رَو کے واہ میرے دلدار
میں خالی ہتھوں کیہ کراں بس بہہ جاساں جھُنب مار
ارمان ارمان انھیریاں صاحباں پھر ارمان ہزار
صاحباں پِیٹی عقل نوں ہتھ پٹاں تے مار
پر کیہ بن داسی رُنیاں اَودوں نیڑے آ گئی واہر
ڈھال سمہالی خان نے آخری فرض شمار
ہتھ برچھی پھڑ لئی رانگلی نیڑے دا ہتھیار

پئی موت سرے تے کوکدی چوفیرے مار و مار
دونویں کنیاں ملی آوندے میرے میر شمیر جرار
ویکھے چار چوفیریوں ول گئے اسوار
سیلے سانگاں برچھیاں بدھا پھرا سنوار
بڑے نال تحمل حوصلے پہن لئے ہتھیار
میری ہو جا سجی لاہم نوں پڑھ نادِ علی ونگار
ہنے ویکھیں کنڈیں دیوندے اِہ جیبھاں دے کھڈکار
جھل جاون میرے پینترے توبہ ڈاہڈا رب جبار
اِہ کل کِتھے آہے سُورمے میں پگاں گیا اُتار
میں آپ وگائے رڑی تے اس دے پھل کھلار
میں کھچ کھچ جا ساں مار دا دھر نام ونگار ونگار
پھڑ سجے پاسے رکھدا برچھا تے تلوار
ڈِٹھا ترکش ٹنگیا جنڈ تے ٹٹ گئے بل ہنکار
صرفہ کر گئی جد دا گئی عقلوں رُڑھ ہنجار
اس تیری اُلٹی چال نے مینوں پِڑ وچ دتی ہار
ہن کیہا مان بہادری کول نہیں ہتھیار
نہ بے پراناں کردیوں خود ہتھیں دیندیوں مار
چھم چھم آنسو برسدے رُنی زار و زار
وَس پئے مرزے خان تے تیراں دے شبکار
صاحباں دے پھل بدن تھیں پیا بچاوے وار
پر دُوروں دین سنیہوڑے رکھ شستان اسوار

کیہا خان شمیر نے مرزے نوں للکار
پرت آکھیا مرزے خان نے اِنج مہنے دے نہ یار
توں مینوں مڈھوں جان دا میں تیرا واقف کار
پر لاہ اج سدھراں ساریاں تینوں دتی رب دہنوار
میں سیں گیا مان بہادری سی جُسے وِچ بلکار
اِیہہ وینی تیری بھین دی میں پھڑی ہوئی نال پیار
پر سُن مامے دیا پُترا اِہ سمجھیں گھڑی اُدھار
مینوں اکھیں نہیں پئے دسدے میرے ساہی کھرل اسوار
پٹ ایرا تیری ڈھوک دا کر جا سن آہلیاں ہار
پیا ویکھاں تیرے پنڈ دی میں اڈی دُھوڑ غبار
میں بنھ کے سہرا عشق دا لنگھ ویساں پتنوں پار
مینوں طور جنڈورا جاپدا تے نور تجلاّ یار
تیر وسن پئے خان تے بارش موسلا دھار
مرزا بے ہتھیارا ماریا بے وس تے لاچار

جے آہیا اِیہو بہادری وت کیتے کیوں لنگار
آ جا وچ میدان دے پھڑ برچھا سانگ کٹار
اِہ تیرے جیہیاں صورتاں میرا اِک نہ جھلن وار
اسی عقل اپنی نے مار لئے سی غالب امر جبار
وت ترکش تیری بھین نے چا سُٹیا قبضیوں باہر
آ چھڈا کے ویکھ لے تیرا دِس جاوے بلکار
گج چڑھسی بدل راویوں سُنسی جگ دھسکار
کھنڈ ویسن برچھیاں والڑے تیری ڈیکوں پاراورار
پئی گل کریسی پرتھمی جد تک رہیا سنسار
چرغ چڑھن گے فلک تے کھا کھا رج مردار
اِہ جُسہ چولا مانگواں جاساں لاہ اُتار
سو جان تصدق ساہمنے صاحباں خوش رخسار
لُوں لُوں وچوں خون دی چلی ہوئی دھار
مارے سد سراجؔ اخیر دے راوی ول بانہہ اُلار

مرزے دی آخری فریاد

میں دُور بھراواں تھیں ماریا میرے ناہے کول پران
مینوں سدے ہو گئے عشق دے سُتا ساں چادر تان
میریاں واگاں پھڑ دے رہ گئے بھیناں بھائی لاتران
میتھوں رہی بھوٹا منگدی مینوں دے وِنج ویر نشان
میں صاحباں دی غلطی ماریا ناہی ہتھ وچ تیر کمان
ہن وسیں چدھڑیں چندریئے وَرلے کے طاہر خان

میں بے ہتھیارا کُس گیا ارمان ارمان ارمان
میں جا گیا وار نہ پچھیا ہویا اُٹھ روان
میں جنج نہ سانبھی بھین دی میرے بوہے تے مہمان
میں ڈولی ہتھ نہ پھیریا رہسی شوہدی نوں ارمان
مینوں سدھر رہ گئی جنگ دی رہے دل دے دل ارمان
دَسیں رو کے وچ درانیاں میری ورتی داستان

میں کھیڈ نہیں کھیڈی ہارویں پیا کرسی گل جہان ۔ پئے شاعر کرسن شاعری پنجابی اہل زبان
میں وچ بھائیاں اَنکھیلڑا لاڈا نوجوان ۔ مینوں ستیاں سدنا ہے ماردے چھتر لیندے تان
میرے ویر اسوار رنگیلڑے برچھیاں والے خان ۔ توبہ چکیں باہیں کپسن اج کھڑے کم تران
باجھ بھراں سکیاں بیٹھکاں کدوں سہان ۔ اج سر جے میرے ویر دا ٹُٹ گیائے مان
گھریں نت پروہنے آوسن پئے بیلی ملن ملان ۔ میری نیلی ہنک نہ آوسی اُہدا لُگا رہسی تھان
رَل رَل بہسن سنگتاں مِل مِل بہسن ہان ۔ میرے وِیر اُڈیکاں رکھسن کتھے مُہری مرزا خان
میری ماں چودھرانی دیس دی چودھرانیاں وچ پردھان ۔ توبہ سن کے کویں پچاوسی جسدا ماریا شیر جوان
وریاماں موت سیہلڑی نہیں مرنے دا ارمان ۔ میرے ہتھ نہ ڈٹھے ویریاں ناہی قبضے تیر کمان
میں دوس دیواں دلدارنوں نہیں دیندی زیب زبان ۔ اساں راضی رکھنا یار نوں جاتا دین ایمان
میری لاش ڈھٹھی تک نیلیئے ہوویں دانہ بادروان ۔ ونج دسیں میری بھین نوں میرا رو رو حال بیان
وت آکھیں میرے سنگ نوں میری لاش سہالوآن ۔ میرے برچھیاں والے بیلیو آؤ میری دیہو مکان
بغداد چلی جائیں دس کے توں مَنت پیر پیران ۔ کوئی چڑھے نہ تیری پٹھ تے رکھیں آپ دھیان
میری جان لباں تے آ کھلی میرے اُڈن ہار پران ۔ میرا لُوں لُوں وِڈھا ناوکاں گل کفنی لہولہان
سنو جنگل دیو پنچھیو کل جیا جون حیوان ۔ میں پڑھ کلمہ عشق دا لگا ہون روان
میں غوث الاعظم پیر دا سیوک مرزا خان ۔ اج اوکھی گھڑی سراجؔ تے چا پکڑے شاہ جیلان

صاحباں دی آخری فریاد

صاحباں گھت کہائیں دِتیاں رُنی کڈھ ارمان ۔ مینوں نج جنیندی انبڑی نج جم پل ہوئی جوان
میں تتیاں لیکھاں والڑی جمی ظلم کمان ۔ میں جس راہ چندری گزری وسیا گڑا طوفان
میں کئی گھر گالے تتڑی میرے متھے تت نشان ۔ سوہرے پیکے نانکے کیتا جگ ویران
میں آپے گڈھیس گھلیاں گھر وسدا پٹیا خان ۔ سُن پریم سنہڑے دوڑیا میں صدقے قربان
گئی بیٹھ جدوں پھر بیل تے نہیں ہوندا نشہ بیان ۔ اُہ جھوٹا سی معراج دا عشق لقا رحمان

پھر بیٹھ جنڈ ورے جھمرے جدوں سیج وچھائی آن
سر دھر جھولی وچ خان دا میں بیٹھی سالو تان

میں رج نہ گلاں کیتیاں ارمان ہزار ارمان
میں رہ گئی پکھا جھلدی اُوہ سیں گیا چادر تان

مینوں ویلا ہتھ نہیں آوندا رج کڑمی آہس نادان
ہتھیں آپنی ٹنگیا جنڈ تے مرزے دا تیر کمان

میں اپنی ہتھیں جان کے مروایا مرزا خان
میری اکھیں اگے کُس گیا بے ہتھیارا خان

میں گڈھیں آپ پڑائیاں کر شیر نوں بندیوان
گدڑاں دیاں جھلے دھیریاں اللہ تیری شان

بے ہتھیارا کُس گیا ساندل دا بلوان
میرے متھے کالک لگ گئی بدنامی داغ نشان

سنو سیالو چدھڑو کھول دلے دے کان
میں دو جگ ڈھیری خان دی خان میرا ایمان

میری ہتھ نہ لاوے لاش نوں کوئی نامحرم انسان
میرا وارث مرزا ازل دا میں اوس دی پاک امان

میں پینگھ پنگھائی بیل تے دو جُسے ہک جان
شاہد رب رسولؐ سراجؔ میں پایا عشق سچے دا دان

☆☆☆

عاشقاں دا شہید ہونا

سُن بول اولّے بھین دے لگی چمک شمیر
ہن ہاٹھ سرے تے آ گئی کَس کَس مارن تیر

جیوں شبکارے بھادروں چوفیروں پئی وہیر
خونی دھاراں وگیاں جُسے لیر و لیر

پائی جُنڈی عاشقاں آخری اک دوئے ول نظیر
ملی منزل استغراق دی اک جندڑی دو سریر

سُرخ گلابی الفیاں چہرے بدر منیر
حسن و محبت رل گئے دو ندیاں دے نیر

جھڑ پئے پا گلونڈڑی قبلہ رُخ تصویر
ماری برچھی خان شمیر نے گئی ہک دوہاندی چیر

لاشاں پیاں رہ گئیاں اُڈ گئے روح سفیر
ہوئے وداعؔ سراج جہان تھیں پڑھ کلمہ عشق اخیر

☆☆☆

چِچہ

فتحیا پائی ماہنیاں لتھے ڈھول وگا
لاشاں دوالے مار دے گھمراں چامل چا

ورم نہ مٹے وَیریاں کھتے لین منگا
سُکے ساوے جوڑ کے لیندے چِچہ بنا

واہ وریام بہادرو لگے دین سزا
وچ لاشاں سُٹیاں ظالماں دِتی اگ لگا
بَلدے دُھکھدے چھوڑ کے ٹر گئے کھیوے دا
چل سراجؔ ہُن گھتیئے دانہ باد کہا

☆☆☆

شاعر دا مقولہ تے عاشقاں دا ماتم

دُھپ گرمی وقت دو پہرا دا رَن بولے ساندل بار
ہیٹھ جنڈروے کُس گئے نیلی دے اسوار
ورم مٹائے وَیریاں اپنے وار و وار
عاشقاں دَم نہ ماریا عشق رکھے سرشار
دوہاں دِھراں نوں لاج سی آ نہ جاوے ہار
آپو اپنے دین تے دونویں رہے قرار
عشق کماون دوستو لٹکن سولی سار
موت قبولی عاشقاں صدقوں گئے نہ ہار
پاک جنہاندی دوستی پاک جنہاں دا پیار
ایتھے اوتھے اُہناں نوں شاباساں ہون ہزار
لذت سچے عشق دی جنہاں چکھ لئی ہک وار
جگ فانی دیاں لذتاں چھڈ گئے زنہار
عشق تجلی نور دی عاشقاں شوق دیدار
تک روشن شمع جمال دی ہون پتنگ نثار
پاک نگاہاں والڑے عارف صاف شعار
تک تک صنعت صانع ہوون پئے بلہار
آہے مرزا صاحباں جلویاں دے خریدار
عین حقیقت پا گئے لنگھ بحر مجازوں پار
کھیڈ رچا کے ٹر گئے کھیوے دے کھڈکار
عاشقاں دے پھر آ گئے سوگی ماتم دار
کاواں چِڑیاں لالیاں دِتی گھت ککار
سیہڑ ہرن دو پالیاں بیٹھے بنھ قطار
نیلی مرزے خان دی تک اکھیں ساری کار
آ سِرہانے کھڑ گئی رُنی زار و زار
پیر رنگیلے خان دے چٹے نال پیار
ٹر گئی دانہ باد سراجؔ پھر ہک آخری گھت ہنکار

☆☆☆

دانہ باد وِچ مرزے دا ماتم

کر سلام اخیر دا نیلی ہوئی روان
منہ دھریا دانہ باد نوں رَوندی تے حیران
سنب رڑی تے بولیا چھتی لیا پچھان
بسم اللہ صدقے واریاں میرا آ گیا مرزا خان
وگدی لنگھی داریوں نیلی اپنے تھان
تاڑ زمیں تے جھڑ پئی ہوئی مسافر جان

نیلی ویکھ الانی آوندی گل ساریاں لئی پچھان   حال دوہائیاں پے گئیاں ماریا مرزا خان

چھتی لتھی دھولروں سن دلنوں پئی دھر سان   ہائے میں ماری اُجڑی اُجڑ گیا جہان

ماں مرزے دی سندیاں بھُل گئی ہوش پران   ڈھانڈی ڈگدی اپڑی دارے ناتوان

آ نیلی تے جھڑ پئی میں صدقے قربان   دس کتھے سٹیائی نیلیئے میرا لال نشان

کتھوں ترُٹی غیب تھیں بجلی ہائے ارمان   آ پئی بد نصیب تے بد نصیب پچھان

چھتی وٹ وٹ مکیاں مار دی ہائے گڑا طوفان   ہتھ گاناں مائیں کپڑے چھاتی لہولہان

میں ویرا رہی اُڈیکدی تیرے راہاں تے قربان   شالا خیریں آویں دیس تے میرا پردیسی بلوان

بنھ سندلے بھیناں پٹیاں کر کر منہ اسمان   ہو گئی نگری دانہ باد دی محشر دا میدان

کر کر باہیں اُچیاں وِیر پئے کرلان   پھر دے ڈھائیں مار دے بیلی سنگی ہان

چڑھ چڑھ نکے کوکدے مارن سد بلان   کس پاسے ٹر گیوں مرزیا تروڑ اساڈے مان

اساں کیتے ترلے ٹر دیاں واسطے رب رحمان   سانوں نال لئی چل مرزیا تیرا کہڑا اسی نقصان

توں سہرا ساڈے دیس دا اسی پوند ہوندے قربان   ساتھوں دور ہکلا ماریوں اِہ جا سی نہیں ارمان

سرجا وتدا کُوکدا حال اوئے مرزا خان   شالا کوئی نہ جاوے جگ تھیں اس موتے اس اڈان

نال سراں سرداریاں مرزیا جگ اکھان   میں اگے داخل مُردیاں تیری دیسی کون مکان

میر ثنائی کُوکیا اُچے چڑھ مکان   ملکھا سیالاں چدھڑاں ماریا مرزا خان

ڈِیوا ساڈے دیس دا کھرلاں دا جگ نشان   کُس گیا ساندل بار وِچ راوی دا بلوان

سُنج گلیاں وہڑے ماتمی نگر ہویا سنسان   کسے سُرت سراجؔ نہ رہ گئی بھُل گیا کھان پکان

عاشقاں دا دفن ہونا

آ گھتی راہیاں پاندھیاں دانہ باد پکار   کُس گئے مرزا صاحباں دونویں ڈیکوں پار

کھرلاں دہائیاں کیتیاں جوڑ بنا ہتھیار   سٹ سراڑے پہنچ گئے گھوڑیاں دے اسوار

نکلی دانہ باد تھیں خلقت بے شمار   ہیٹھ جنڈورے جُڑ گئی دنیا بے شمار

ونج ڈٹھی سیج رنگیلڑی خون کولوں رنگدار — پیاں مہکن لاشاں سجریاں سجریاں پھلاں ہار
پھر ڈِٹھا ٹنگیا جنڈ تے ترکش گل دا ہار — صحی سلامت کانیاں گٹھے پھنیر مار
خاطر ایسے گھڑی رکھے خان تیار — سمجھ گئے اس گل تھیں مرزے آئی ہار
سنگی مرزے خان دے روندے ڈھائیں مار — باہیں کپّن سورمے رووَن زار و زار
خان ہکلا ماریا ساندل بے ہتھیار — کس کم ساڈیاں چڑھتلاں کس کم بل بلکار
سن شہیدا غازیا ہو گئی ہوون ہار — سر صدقہ تیرے عشق دا سر جاواں گے وار
انج کھیڈے گی مرزیا ہاٹھ تیری کھڈکار — پئی گل کریسی پرتھمی چر تک وچ سنسار
آئے سمجھیں اَسی وی ہے کوئی رات دہنوار — سنگت تیری رلاں گے اپنے ورم اُتار
پھیرا کھیوے دیس تے آواں گے ہک وار — اگوں واج پوے گا لکھیا امر جویں جبار
پھر ڈاہڈھ دلاں نوں دیکھے چک لاشان لین سنوار — ہیٹھ جنڈورے خان دا چورا دیہن اُسار
لے آئے دانہ باد نوں کھرلاں دے دربار — دُنیا کرے زیارتاں عاشقاں دا دیدار
دِتا فتویٰ مفتی عشق دے انہاں غسل نہیں درکار — ہک جنازہ دوہاں دا ہکو کرن مزار
پردے اندر ہو گئے عاشق جگر فگار — گھریں آئے پرت سراجؔ پھر پڑھ کلمہ رشتہ دار

کھرلاں دا اکٹھ تے چڑھائی

تن دن کیتیا ماہنیاں گھر گھر سوگ بپا — ڈیوا کسے نہ بالیا نہ کجھ کھا پکا!
رنڈیاں رون سہاگناں بھیناں رون بھرا — نتھاں گجرے چوڑیاں سٹیاں بھن وگا
دن تریجے اُٹھے سورمے قل شریف پڑھا — نیلا جھنڈا رڑی تے راء رحموں ٹھوکیا چا
دیس سارے وچ ایلچی دِتے اُہناں وگا — تری ملک وچ جنگ دی پھوک دتی کرنا
اِکی موہیاں نوں سو نسبتاں میر ثنائی جا — لوکو لوکی پھر کے آیا اگ لگا
دِتی کھونڈی اپنی اوس نوں رحموں راء — آیا کھرلاں ساریاں دانہ باد بلا
کٹک چڑھے چوفیریوں چھٹ گئی کرنا — وج گئے ڈونگے ماتمی ڈھول آئے گھرنا
چونویں گھبرو دیس دے آندے غیر چا — جُوہ گونجی دانہ باد دی تریاں پئی کہا

لشکن سانگاں بجلیاں آندیاں سان چڑھا — فولادی ترکش کانیاں ناوک اثر وہا
تک جُڑی برادری اُٹھ کھلا راء رحموں دانا — لاہ پگڑا سر تھیں آکھدا سُنیوں گُل بھرا
ڈیوا ساڈے دیس دا گئے سیال بجھا — اساں بدلہ مرزے خان دا کھیوے لینا ئیں جا
مر جاؤ کھرلو ساہیو پر جاؤ گل بنا — سانوں مرزے پچھے جاپدی اِہ زندگی کسے نہ بھا
جیون ہوندائے شان دا اسی بیٹھ شان گھھا — پچھے ننگ ناموس دے اِہ زندگی کرو فدا
بنھ لئو سرے تے کفنیاں اُٹھو رب دھیا — بن بدل لوہے گڑے دا جاؤ دیس کھیوے تے چھا
جان پیاری جنہاں نوں نکلن اکھ بچا — ساڈا پھیرا زندگی موت دا دساں گل مکا
ہتھ ہتھ اُٹھائے ساریاں ہو گئی خیر دعا — ہتھ سرجے گانا ماتمی بدھا کھرلاں چا
کھرل اُٹھے دانہ باد تھیں سورے جنگ ازما — تازیاں دے ہنکار تھیں جنگل گونج گیا
گج پائی گڑ گجیاں دِتا طبق ہلا — کیتا کوچ سراجؔ بہادراں جنگ دی تری وگا

ہاٹھاں دا کھیوے پونچناں

دھاں دھاں دھونسہ گجیا اُٹھیا دھول ہراس — ڈھولاندے گھمکار تھیں جاگی جنگ پیاس
اول سرجے گھوڑا چھیڑیا یا مولا تیری آس — ہتھ جھنڈا گانا سوگ دا ماتمی پہن لباس
بنھ پالیاں تازی نترے بنھ چڑھتلاں جنگ شناس — پٹی سنباں پرتھمی دھوڑ چڑھی آکاس
اگے سرجا فوج دے پچھے راء رحموں الیاس — اُس زین سڈھے تے پالئی چھڈ زندگی دی آس
خیبر کھرلاں واسطے کھیوے دا روہتاس — ہر پاسیوں غرلے لشکراں تیر جویں برجاس
ونج بھیراں شتریاں کڑکیاں نگرے کھیوے دے پاس — پئی دس سراجؔ شمیر نوں اُہدے اُڈ گئے ہوش حواس

سیالاں دی گھبراہٹ

دارے بیٹھے کھیوے جٹ دا گیا سُن دیاں نکل تراہ — اِیہہ کیہی ہوندی آوندی چوفیر دھراہ دھراہ
چڑھ اُچّی جائی ویکھدے ساندل ول مار نگاہ — سانگاں برچھے رہکلے بے حساب سپاہ

جاتا سیالاں آ گئے ساڈے پیش گناہ   آئے جانجی دانہ باد دے مرزے دا کرن ویاہ
چڑھ چڑھ ویکھن عورتاں مَل لئے کھرلاں راہ   رَت سیالاں سک گئی مکدے دِس گئے ساہ
رات گزاری ساہیاں مَل جنگل کھاڑے پاہ   صبح سراجؔ مقابلہ دیوے جنہوں الاہ

☆☆☆

کھرلاں تے سیالاں دا مقابلہ تے کھرلاں دی فتح

لیّاں راتی خان شمیر وی سد واہراں بندہ گھل   فجری متھے جُڑ گئے ہاٹھاں گئیاں رل
روبرو مقابلہ پئے ہتھیار نکل   تیغاں تیغاں ٹکریاں ٹکرے برچھے پھل
دِس پئے وچ میدان دے سورمیاں دے بل   ہانی ویکھ ونگار دے آ جوانا! جھَل
تیر چھُٹے دو پاسیوں ترکشاں وچوں نکل   ڈھولاں دے گھمکار تھیں گئے کلیجے ہَل
راء رحموں نعرے حیدری پا دتے تھرتھل   مارن ہَٹ ہَٹ ٹکراں ٹکرن جیوں بدل
ساہیاں لاہیاں سدھراں خون وگائے ول   دھمک نہ جھلی ماہنیاں دے کنڈیں نکلے چل
قتل کیتے بے اوڑ کے کھرلاں نوں ول ول   پھر زندہ خان شمیر نوں آندا راء رحموں دے ول
پھر گھیریا واڑہ پنڈ دا کر بے حساب قتل   وڈھ وڈھ سٹن کھائیاں بھر گھتے کھاتے ڈل
اِلاں گرجھاں گِدڑاں عیداں شوق شغل   کیتا پایا ماہنیاں گڈیا چایا پھل
فتحیا مرزے خان دی اجے ساہیاں پوے نہ کل   پڑ جت سراجؔ بہادراں اگ لائی رنگ محل

☆☆☆

کھیوے نگر دی تباہی

جِت لیا پڑ ساہیاں سیالاں کھادی ہار   جھلن کنڈیں برچھیاں ڈھہہ ڈھہہ موہندے بھار
گجن مرزے خان دے بیلی سنگی یار   اجے نہ بدلہ جاپدا کُٹھے کئی ہزار
جا وڑے وچ پنڈ دے علی علی ونگار   قتل کیتے نر ناریاں پھڑ پھڑ بے شمار
دارے کوٹھے بیٹھکاں ڈھاہ کیتے مسمار   اگ لگاون نگر نوں چوپاسے دُھواں دھار
راء رحموں سر جا چودھری لا بیٹھے دربار   جو قد میں لگے بچ رہے من لئی بھل ہار

کوئی نہ چھڈیا جیوندا کھیوے تھیں زنہار   دھروئی سر جے جٹ دی پھر گئی ہک بار
نسدے بھجدے پکڑ کے سٹن اگے وِچکار   لَنب چڑھی ونج انبریں بھڑک اُٹھے بھڑکار
ہانگر پھردے مار دے ساہی کھرل اسوار   ورم نہ لتھا جاپدا ہر شے کیتی پار
لے آون خان شمیر نوں پیا کنبے تھارو تھار   سَر جے اگے سُٹیا لے اپنا ورم اُتار
سَر جے بدلہ وِیر دا ماری تیغ اُلار   سر کھینوں وانگن جاپیا کھیڈن ٹھڈے مار
کھائی کوٹ برابری کیتی ڈھاہ ہنجار   ڈھول وگان خوشی دے حیدری نعرے مار
فتحیا پائی ماہنیاں جگاں وِچ وجکار   پرتی واگ سراجؔ بہادراں بھیراندے کھڑکار

☆☆☆

کھرلاں دی واپسی

ہائے توبہ عشق مجاز دی میرے ساہمنے گل نہ چھیڑ   کوئی لوٹی وقت دوپہر دی طوفان انھیر انھیر
اِہ عشق ولوہناں اگ دا جس نگری نوں لیندا اگھیر   ڈھاہ ڈھیریاں ساڑ اُجاڑ کے اِہ آہلی کرے دلیر
کیہ دساں کھیوے نگر دی ڈھیہہ ٹبہ ہویا ڈھیر   پَٹ ایرا ساہی پنڈا دا گئے سہاگہ پھیر
کجھ مارے کجھ نس گئے کجھ پھڑ پھڑ کیتے زیر   وت پرتے دانہ بادنوں آوے گھر نا ندی بھیر
ونج ڈیرے مرزے خان دے لتھے ساہی شیر   آکھن ورم نہیں لتھا مرزیا اساں ترلا کیتا ڈھیر
اِک دو روز گزار کے چکیاں واگاں پھیر   کر سلام سراجؔ اخیر دا گئے آپو آپ دلیر

☆☆☆

مقولہ شاعر

عاشقاں عشق کمایا کر کر گئے کمال   بدھے ہوئے میثاق دے گئے پرانے پال
لدھا جنہاں وپاریاں عشق الٰہی لال   دوہیں جہانیں سرخرو عزت قدر جلال
دُنیا شاہی خواب دی دولت تے زر مال   جنہاں شوق سمہالیا یار دا دو جگ رہے نہال
دُنیا دے لوبھی لالچی کر گُتے چنڈال   جا سن خالی پلیوں منہ کالے بے حال
یا رب تیری بارگاہ کیتا جس سوال   طبع موافق اوسنوں دیویں دان سمہال

دے دے جگ دیا داتیا مینوں اپنا عشق جمال — ہووے خاتمہ خیر سراجؔ دا کلمے طیب نال

خاتمہ کتاب تے تاریخ تصنیف کتاب

تیراں سو اٹھاٹھ سی ہجری وچ سنسار — چن جمادی آخری لوئیں گرم بہار
چوتھی آہی جیٹھ دی وار آہا بدھ وار — اج ستاراں ہو گئی بیڑا لگا پار
چوداں دِناں وِچ ایسنوں میں لکھیا دو وار — فرمائش سی جس یار دی لنگھ گیا پتنوں پار
اچھا اس مرحوم نوں بخشے رب غفار — اساں بھی اوسے طرف نوں جاناں آخر کار
درد منداں دے واسطے تحفہ اِیہہ تیار — بیٹھ پڑھن گے مجلساں یاد کرن گے یار
مرزا صاحباں لکھ گئے اگے کئی مُصنف یار — لڑیاں سخن پروتیاں چُن چُن پھُل سنوار
اول مرزا پیلو لکھیا پھر حافظ برخوردار — کوئی کوئی مصرعہ سنی دا پر زہری تیراں ہار
میاں محمد قادری سیف قلم جرار — اُہ بھی اس میدان وِچ گئے نیں پھیرا مار
پھر بوٹا گجرات تھیں اُٹھیا خوشبو دار — عطر محبت کھرل تے چھڑک گیا عطار
میاں الٰہی بخش دے چند سنے اشعار — کیا کہنے اس مرد دے چابک شاہ اسوار
دو محمد دین بھی اس رستے راہ وار — اک دلاور چیمیاں دوجا بھجناں پار
اِیہہ کرامت عشق دی عزت قدر وقار — اُٹھدے رہن حشر تک عاشقاں دے جسدھار
جد تک گردش فلک دی جد تک لیل نہار — نذرانے چڑھدے رہن گے عاشقاں دے دربار
عاشق ہوندے جان فدا شاعر جگر فگار — کیتا ہویا دوہاں نوں زخمی اِک تلوار
گزرے شاعر اپنی بھلی نبھا گئے دار — مرد آہے سچیار تے وقت آہے سچیار
شاعری ذوق سلیم ہے کیفیت دا اظہار — کسب سمجھ گل پا گئے اَج کئی ترکھان لوہار
بوہے بوہے گاوندے پھردے بد کردار — وار سنا کے آکھدے جی خیر حاضر سرکار
نہ توکل سِکھیا نہ فقر دی سار — گرے ہوئے اخلاق تھیں سِفلے بد اطوار
اِیہو جیہاں چھوٹیاں کیتا فن خوار — نام شہید دھرالیا پا کپڑے رنگ دار
ڈنگے سِدھے مصرعے جس جوڑے دو چار — اُہ بھی لگ پیا پائلاں پاون موراں ہار

شاعری سوز دماغ دا لا علاج ازار — جو کھاؤ سو اتھروں سڑ سڑ رات دہنوار
رات دنے وچ ذوق دے بیخود تے سرشار — بے پرواہ جہان تھیں اک نال ماہی دے تار
دمدم پیون جام لطف ساقی دے دربار — وچ حضوری ہووندے ظاہر لکھ اسرار
یا رب تیرے کرم دا نہیں کوئی اَنت شمار — جس نوں چاہیں دیو نائیں خوبیاں گنج ہزار
میرے جیہاں مانگتاں اِک نظر تیری درکار — بن تیرے کس در تے جاوے منگن ہار
بخش جنابوں والیا! عزت تے دستار — توقیر تنویر وقار اقتدار بخت سدا بیدار
فضل تیرے بن آسرا توبہ استغفار — ختم سراجؔ حضور دا کلمہ پاک چتار

ازصوفی نورعالم بدر(مرحوم) مدرس جے دی چک ۱۶ سرگودھا

میرے پیر سراجؔ قادری اُستاد الشعراء — برکت یمن کراماتاں عارف باخدا
صاحب ذوق سلیم دے سالک بے رِیا — خلق سلوک صفائیاں خوبیاں بے بہا
حضرت میراں پاک دا سیوا دار گدا — لے لے غوث خزانیوں فیض رہیا ورتا
لِکھ لِکھ نامے عشق دے جگیں رہیا کھنڈا — دُھماں دیس پنجاب دے ہر پاسیوں مرحبا
اگے بھی تصنیفاں دی حد نہ رہگی کا — رب تاثیراں بخشیاں درد وگن دریا
ہن لکھیا عارفاں واسطے تحفۃ الفقراء — پردہ پامجاز دا دسیا ذوق صفا
سخن میری سرکار دے گوہر بے بہا — مُل پاون گے جوہری عارف تے دانا
دردمنداں دی بزم وچ نہیں بے درداں دی جا — اَنہیاں مُوریاں واسطے شیشہ کہڑے بھا
جنہاں کیتا رب نے عشق عرفان عطا — اُنہاں صاحباں واسطے تحفۃ الفقراء
صاحبزادے باقدر خوش قسمت چار بھرا — توقیر تنویر وقار تے اقتدار ضیا
جگ روشن دیوے باپ دے شالا روشن رہن سدا — پان بلندیاں مرتبے دم دم فضل خدا
اِیہہ چشمہ فیض قادری جاری رہے سدا — نور عالم دامن گیر دی کرے رب منظور دعا
(آمین)

صاحباں دا حُسن تے جوبن

صاحباں دا قد سرو بستان دا اوہدے وچہ نہ ول روال   جیویں بانکا رُکھ شمشاد دا فردوسی نونہال
اوہ نازک میرے فکر تھیں جویں بھولا بھال بال   یا وہ کوئی شاخ رویل دی پئی کنبدی وَا دے نال
اوہ جوبن وی متوالڑی جدوں ٹردی ناز وکھال   اُس پیراں ہیٹھ لتاڑ کے کئی دل کیتے پامال
جیویں کبک چمن وچہ ٹہلدے اوہدی وانگ طاؤساں چال   کیہ طاقت جن انسان دی اوہدی ملک نہ جھلن جھال
اوہ گلیاں موہندی آوندی اوہنوں تھیوے ویکھ خیال   ایہ حور ہووے فردوس دی یاں صاحباں کڑی سیال
اوہدی مانگ شہابی پرتوہ یا کہکشاں زوال   یا اوہ رستہ آب حیات دا خضر ولی نے بھال
جیویں ریشم چین اقلیم دا اوہدے نرم متنبر وال   اوہدا تھا تختی شمس دی رت چہرہ بدر کمال
اوہدیاں زلفاں پلمن ناگناں پیاں لٹکن جیبھ نکال   اوہ بوسے دیہن رخساریاں لیندیاں لطف جمال
اوہ مست شباب نسیم تھیں جیوں سنبل برشگال   دو کُنڈلاں والیاں ناگناں بیٹھیاں دھن سمہال
یا اوہ ہالہ چوہدویں چن وچہ زوراں بُرج اقبال   اوہدے بُندے ماہ پروین سن یا لٹکن ہیرے لال
وت پلکاں تیر حذنگ دے دو ابرو عید ہلال   یا اوہ خنجر استنبول دے اونہاں کرناں قتل حلال
اوہدے نین سروہی برچھیاں ترکھیاں تیغ مثال   توبہ فتنہ خیز فسادناں اوہناں پیشہ جنگ جدال
اونہاں نت ونگارویں مورچے تارٹھ بہادراں نال   اونہاں ننگ کیتے کئی خاندان کئی شاہ کیتے کنگال
اونہاں کُٹھے لتاں دے کے کئی ماواں دے لال   یا اوہ تویاں بیڑیاں پاہرؤاں کوئی لنگھے کیہ مجال
اوہدے گوشے گوشے چن دے رخسار چمکن لال   اوتھے بیٹھا نیزے پکڑ کے اک زنگی کالا خال
جیویں نازک برگ گُل تے کوئی بھور تے خوشحال   یا اوہ دُرج مقفل اشہبی بند کیتا جوہری مال
جیویں لکھ تعویذ لپٹیا کر بد نظروں رکھوال   یا اوہ آیت پاک قران دی اوہدا سمجھن بھیت محال
اوہدا نک کھنہ گردیز بزوا اوہدی وضع نرالی ڈھال   یا اوہ الف سی نستعلیق دا ذرا لکھیا خم نکال
اوہدے لب عنابی لولوی یا لال بدخشی بھال   یا دھاگے سُچے پٹ دے دھرے وٹ لطافت نال
اوہ شیریں ہر بنات تھیں کوئی مشکل دین مثال   جیویں غنچہ لہو ڈبیا ارغوان نڈھال
اوہدے دند پروتے موتیا وچہ کوثر نیر جھجال   جیویں کنیاں در یتیم تھیں ونھ دھریاں پالو پال
اوہدی جیبھ تریاق دا یا ماہی آب زلال   وت ٹھوڈی سیب کشمیر دا غبغب چہانہال

اوہدی گردن مینا حلب دا بانکی کونج مثال — نازک مخمل اطلسوں بدن لطیف خیال
صاحباں صاف تجلی ایمنی معجزہ ذی الکمال — اونھوں ساہو یاں ہو کے ویکھناں اک مشکل جیہا سوال
توبہ غارت گر ایمان دی اوتھے ثابت رہن محال — کئی عابد روہڑ عبادتاں اوہدے در کھلے لے حال
آون کرن زیارتاں حوراں ماہ جمال — پریاں چھڈ کوہ قاف نوں بیٹھیاں ڈیرے ڈال
کھیوہ ثانی ہویا مصر دا یا وت شارستاں مثال — نگر کھیوے دیاں رونقاں کھنڈیاں لگن تپال
کوئی رانگلے دیس چنہاں دے جاگ پئے اقبال — اوتھے ذوق ودھان آوندے منزلاں دے ابدال
صاحباں نال سہیلیاں ہر ایک بدیع جمال — ہر قطرے دم دریا دا ہر ذرہ طور جبال
صاحباں جلوہ طور دا مظہر شان جلال — اوہ قدرت کاریگر دی سبحان اللہ متعال
اگے سٹی قلم مصوراں اوہدی جھل نہ سکے جھال — اج تھڑ گئی ہوش سراجؔ دی اوہدا لکھدیاں حسن جمال

☆☆☆

ایضاً

صاحباں حور چنہاں دی اوہنوں ویکھ وجود گلن — اوہ جلوہ نور خدا دا نوری ملک نہ جھال جھلن
اوہدا گیسو لچھے عنبری نہ آپس وچہ رلن — پانی گھت کے کوثروں نت حوراں دھون ملن
جیویں چنن رکھ تے پرے تھیں پئے باشک ناگ ہن — اوہ کنڈلا نو لے وچہ پٹاریاں پئے زہری ناگ پلن
اوہ پوندا کھیں نوں ڈنگدے وت بکیاں ونج ملن — اوہناں کٹ کٹ کھاہدے ماندری اوتھے منتر کیہ چلن
اوہدے نین جیویں عرش مجید تے دو نور قندیل بلن — اوتھے موسیٰ ورگے جان کے پروانیاں ہار جلن
یا اوہ جام شراب طہور دے پئے ڈل ڈل کرن ڈلن — پوے قسمت سراجؔ دی جاگ رب دیوے دکھ ٹلن

☆☆☆

ایضاً

صاحباں قطب چنہاں دا اوہدی برکت وسدا دیس — ابدال زیارت آوندے پروان چڑھن درویش
لبیک لبیک پکارے دا اوہنوں کعبہ سمجھ چمسیں — تسلیمات گذار کے سر سجدے وچہ دھریس
اوہدے سر پھلکاری چاندنی اوہدے کیسر بھنے کیس — اوہدی چال جہانوں اوپری پیاں حوراں ریس کریسں

اوہدا متھا تختی چن دی پیا جوبن رنگ کڈھسیں   کول سراجؔ بہا کے پیا رنجھاں نال تکیس

☆☆☆

ایضاً

صاحباں پتلی نُور دی لکھ زینت زیب جڑی   کسے اُستا کار اُستاد نے دھر حسن خراد گھڑی
اوہدا چہرہ جیونکر روبرو ہووے صادق صبح کھڑی   جیوں شفق نماشیں پھیلدی اوہدی مانگ سندھور بھڑی
اوہدے دند دانے مروارید دے یا موتیا پُری لڑی   صفتاں کر نہ رجدی اوہدے در بلقیس کھڑی
پئی پلمے ناگن زلف دی ایہ ڈنگیا سنے لڑی   اوہدے ڈنگے گوریں جارہے نہیں وت بھی وس جھڑی
اوہدے آتش بار رُخسار تھیں کوئی ایسی چننگ جھڑی   ایدھر سڑ گئی جیبھ سراجؔ دی ہووے جاندی قلم سڑی

☆☆☆

صاحباں دے بُندے

صاحباں دے بُندے جھل جھلکدے وچہ زلفاں پایا جھات   جیوں تارے ترنگڑ کھیتیاں وچہ انھیر ی رات
پئے بوسے دیہن رخساریاں بندے نیک برات   گئے پونچ نصیباں والڑے اُتے چشمے آب حیات
اوہ حاجی کعبہ رخ دے کھڑے وچہ میقات عرفات   جیوں نمازی وچہ رکوع دے یا بیٹھے التحیات
جیوں چڑھے مجاہد غزنیوں تروڑن سومنات   یا اوہ لشکر ذوالقرنین دا چڑھیا دنیا مات
بُندے جلوہ طور دا عین تجلا ذات   بُندیاں دی دید سراجؔ نوں جیویں موموناں شب برات

☆☆☆

صاحباں دیاں ونگاں

صاحباں دی ہتھیں ونگاں سُجیاں جیویں قوس قزح آسمان   اوس رنجھاں نال چڑھایاں کارن مرزے خان
رتیاں ساویاں پیلیاں نقرئی سنہری جان   چمکن وانگ ٹٹانیاں پیاں پھلجھڑیاں برسان
کھنکن چھنکن چوڑیاں آپس وچہ ٹکران   جیویں حوضِ کوثر تے جوڑیاں پیاں ہس ہس جھپیاں پان
گنگا جمنی چوڑیاں لہراں چمک وکھان!   درد منداں دیاں دلاں تے مٹھیاں چوٹاں لان

اوہ ملدیاں جویں سہیلیاں وچھڑیاں ملن ملان
کیا جاناں کس ویلڑے ہوسی وچھڑ جان
رنگاں تے مٹیاریئے نہ کر ایڈا مان
چھاں چھجن دی جوبناں جھٹ ہکی دی شان
ٹر جا سی ونجارڑا کر کے بند دکان
اٹھ پہر سرائے گزار دا ایہ جوبن دا کر مان

☆☆☆

صاحباں دا بھنڈار

جشن جویں جمشید دا صاحباں دا بھنڈار
یا وچہ کھیوے نگر دے اندر دا دربار
پیڑھے چرخے رانگلے صندل خوشبودار
چڑتل گھڑتل اوپری شیشیاں دے چمکار
حلبی چینی آئینے جڑت مُطلا کار
نقرئی زمردی چمکن زر نگار
ماہلاں پَھُمن ریشمی ڈوراں تلے تار
کتن بیٹھ سہیلیاں چوڑے بانہہ اُلار
صاحباں کول سہیلیاں خوباں خوش رخشار
جویں دوالے چن دے تاریاں دا پروار
توبہ غارت گر ایمان دا شاہ پریاں دا ڈار
یا کافر کعبے دلاں نوں کرن پئے مسمار
نین دو گاڑے برچھیاں پھر کجلے دی دھار

☆☆☆